Part Two

Text

nāmnā sarvvāṅgaśaktyāca sāhāyyenaca svāmino ahuramajdasya mahājñāninaḥ, siddiḥ śubhā bhuyāt, pravṛttiḥ prasiddhiśca uttamadīnermājdaīasnyā, vapuṣica pāṭavaṃ dīrghaṃ jīvitanca sarvveṣāṃ uttamānām uttamamanasāṃ.

idam skandagumānīgujāranāma pustakaṃ mayā nayariosanghena dhavalasutena, pahilavībhāṣāyāḥ saṃskṛtabhāṣāyāmavatāritaṃ, viṣamapārasīkākṣarebhyaśca avistākṣarair-likhitaṃ sukhaprabodhāya uttamānāṃ śikṣāśrotṛīṇāṃ satyacetasyāṃ.

praṇāmaḥ uttamebhyaḥ śuddhamatebhyaḥ satyajihvebhyaḥ satyasamācārebhyaḥ.

I

1. *nām ohrmazd x^{v}adāy ī mahist ud dānāg, vīsp-x^{v}adāy, vīsp-āgāh ud vīsp-tavān, 2. kē andar-z menōgān menōg. 3. u-š, az x^{v}adīh ī ēk – ped ēkīh ōstīgān– āfrīd*[1]*. 4. u-š dād, ped x^{v}ēš a^{n}-hambidīg zōr, abardar* $^{+}$*šaš*[2] *amehrspend, ud vīspān yazadān ī menōgān gētīgān; 5. ud haft gētīg daxšagān, ī hend: mardōm, gōspend, ātaš, ayōxšust, zamīg, āb, urvar. 6. u-š dād mardōm ped sālārīh ī dāmān, ō kām-ravāgīh. 7. u-š* $^{+}$*frēstīd*[3]*, āvām āvām, ped x^{v}ēš x^{v}ābarīh <ud> abaxšāyišngarīh, ō x^{v}ēš dāmān, dēn-dānāgīh*[4] *ī abēzagīh <ud> gumēzagīh, cihrīgīh ud kāmīgīh. 8. ēdōn-z vīr, uš, xrad [dānišn], bōy, fravahr, ī hend ravān abzārān; ī hend āgāhīh-x^{v}āstār ī ēn abzārān ī menōg panz, ī hend vēnišn,* ^{e}*šnavišn, hambōyišn, caxšišn, permāhišn, 9. ped panz abzārān ī gētīg, ī hend cašm, gōš, vēnīg, dahan, <dast>, hamāg tan mārdārān. 10. u-š, ped ēn abzārān abāgīh, mardōm dād ō rāyēnīdārīh ī dāmān.*

11. u-š dād dēn ī harvisp-āgāhīh <ī> $^{+}$*mazdesn*[5]*, draxt humānāg, 12. kē-š ēk stūnag, do baxšišn, si azg, cahār sāg, panz* $^{+}$*bar (/ rēšag). 13. u-š ēk stūnag, peymān; 14. do baxšišn, kunišn ud pahrēzišn; 15. si azg, humat, hūxt ud hvaršt, ī ast humenišnīh, hugōbišnīh ud hugunišnīh; 16. cahār sāg, cahār pēšagān ī dēn kē-š gēhān pediš vīrāyīhend, 17. ī ast āϑrōnīh, arϑēštārīh, vāstryōšīh, huduxšīh; 18. panz* $^{+}$*bar (/ rēšag), panz pedān ī-šān dēnīg nām: mānbed, vīsped, zandbed, dahebed, zarduštrōdom. 19. ud ēk sarān sar, ī ast šāhān šāh, dahebed ī gēhān.*

20. u-š andar gēhān ī kudak, pēdāgēnīd ped humānāgīh ī ēn cahār pēšagān ī gēhān: 21. cōn abar sar āsrōnīh, 22. abar dast arsēštārīh, 23. abar eškamb vāstryōšīh, 24. abar pāy huduxšīh.

25. ēdōn-z cahār hunarān ī andar mardōm, ī ast xēm, hunar, xrad, toxšāgīh: 26. abar xēm āsrōnīh, cōn mahist x^{v}ēškārīh ī āsrōnān xēm, ī šarm ud bīm rāy, vināh nē kunend. 27. abar hunar arsēštārīh, ī ast vāspuhragāndar peyrāyišn ī arsēštārān hunar ī vizārīhed "narīh ī az

---

[1] āfrīdan/ samāracanāya.

[2] haft/ sapta.

[3] āmaṯ/ āyāte.

[4] dēn-dānāgīh: u dīn u dānāī/ dīneś-ca jñānasya-ca.

[5] mahāst/ mahā.

x^{v}adīh". 28. abar vāstryōšān xrad, ī ast +xradīk-kārīh[6] varzīdan ī gēhān ud peyvastan ī ō frašegird. 29. abar hudoxšān toxšāgīh, ī ast mahist ravāgēnīdārīh ī-šān pēšag. 30. ēn harv ēvēnag vinārišn abar ēk stūnag, rāstīh ud peymān, pedīrag druz, u-š abzārān ī hambidīg hend.

31. ēn ī-m ešmurd vas-ēvēnagīhā, vas-sardagīhā, cōn vas-dēnīh, vas-varravišnīh ī andar āvām kē hamāg ēk abāg did hambasān, hambidīg, škastār, kastār[7] hend, 32. abāg hambasānīh ud škastārīh ud zadārīh ī-šān ēk ō did, pas-iz ēv-kirdagīhā, ped ēv-zōrīh, pedīrag ēk rāstīh stēzend. 33. rāstīh x^{v}adīh, ēk zōr, ī ōstīgān ped ēkīh, ī rāstīh. 34. drō vas-ēvēnag, ō vas brahm hambasān šāyist būdan ped hamāgīh az ēk bun ī drōzanīh ast.

35. hān ī man mardān-farrox ī ohrmazd-dād<ān> hom, ēn pesāzišn kird. cōn man dīd andar āvām vas-sardagīh vas-dēnīh, vas-eskārišnīh ī kēšān. 36. a-m andar ham +aburnāy-sālīh[8] hamvār taftīg-menišnīhā x^{v}āstār, vizustār ī rāstīh būd hom. 37. im cim rāy ō-z vas kišvar ud zreh-vimand franaft hom. 38. u-m ēn hangirdīg gō$_b$išnān ī aziš ast pursišn ī rāstīh-kāmagān, u-š az nibēg ud ayyādgār ī pēšēnīg dānāgān rāstān dastvarān, ud nāmcišt hān ī hufravard +ādarbād <ī> yāvandān cīd ud vizīd, ud ō ēn ayyādgār "+šak-ud-gumānīgīh-vizār" nām nihād. 39. cōn ped gumān-vizārīh ī nōg-hammōzagān abēr abāyišnīg ast abar be dānistan ī rāstīh, ud vābarīgānīh ud rāstīh ī veh dēn, ud andarag škōh jud-pehikārān. 40. u-m nē dānāgān ud abzāromandān, be frahangīgān ud nōg-abzārān rāy kird ud ārāst; 41. kū dā vasān abar abdīh ud vābarīgānīh ī veh dēn ī pōryōṯkēšīg gō$_b$išn abē-gumāndar bend.

42. az-iz vizīdag dānāgān x^{v}āhišnīg hom 43. kū, kē nigerīdan x^{v}āhed, mā ō +nihang-māyagīh[9] <ī> guftār ud pesāxtār, be ō vazurgīh +ud rāstīh ud vābarīgānīh ud vimand-gō$_b$išnīh ī pēšēnīg dānāgān ē nigered. 44. cē an kē pesāxtār hom, nē pāyag ī hamōzgārīh, be hān ī hamōzišnīgīh dārom.

---

[6] ardī-kārī/ baliṣṭha-kāryin

[7] xastār/ kadarthayitāraḥ. West xastār 'injurer'. For kastār 'diminisher; enemy', see Dk iii M 82, 107.

[8] aburnāysālīh or aburnāydādīh: aβarnāedārī/ apūrṇanaradātau. For aburnāydādīh, see Dk vii M 621.

[9] dīn i mādagī/ dīniṃ lakṣmyāḥ. West 'the religion of the particular', Menasce 'l'essentiel de la religion'. Cf. SS 20 cē man xrad nihang.

45. u-m rād-menišnīhā gōbišn az hān <ī> dēn-dānišnīh ō-z nōg-hamōzagān baxt<an> cimīg sahist. 46. cē kē az andak dānišn ī-š ast ō arzānīgān baxšed, pedīrišnīgdar kū, kē vas dāned, arzānīgān aziš a-sūdīh ud anayyārīh. 47. cōn avēšān vizīrēnīd pēšēnīg dānāgān 48. kū, rādīh si ēvēnag: menišnīg, gōbišnīg, ud kunišnīg. 49. menišnīg rādīh hān kē kadār-z-ē hamgōhrān rāy nēkīh abāyistan ōn cōn x^{v}ēš rāy. 50. rādīh ī ped gōbišn hān kē harv frārōn dānišn ud āgāhīh ī-š mad ested ō arzānīgān hamōzed. 51. cōn hān ī dānāg-ē guft 52. kū: "kāmom kū, dānom vīspāgāhīh ī sūdbar, ud hamōzom ō frayādān, ud ayābom bar ī abāyišnīg". 53. rādīh ī ped kunišn hān kē, az nēkīh ī-š mad ested, kadār-z-ē, ō arzānīgān nēkīh.

54. didīgar, ayyādēnīdārīh ī vehān ped bōxt-ravānīh. 55. im cim rāy, man ārāst kū-m dā dānāgān ped x^{v}ēš x^{v}ābarīh ud huzašm-nigerišnīh, ped anōšervānīh ayyādēnend. 56. cē guft ested kū: kē visp dām ī veh, huzašmīhā, nigered, cašm ī ōy cašm ī x^{v}aršēd ast. 57. cē x^{v}aršēd ō vīsp dām, huzašmīhā, nigerīdār ud brāzēnīdār.

darag ī fradum

II

1. darag ī fradum. 2. abar pursišn ē-cand ī hamē-perōzgar, mihr-ayyār ī muḥammadān[10], az spāhān, veh-menišnīhā, nē halag-x^{v}āhišnīhā pursīd, pāsox:

3. hān ī pursīd kū : « ahrmen cē rāy ō rōšnīh vizāyed, ud cōn šāyist būd<an> ka-š nē hamgōhr, ka amā hamē vēnem kū, harv cē nē hamgōhr, az judgōhr ōn pahrēzed cōn āb az ātaš ? »

4. pāsox ēn kū : ahrmen vizāyišn ī-š ō rōšnīh x^{v}ad vahān judgōhrīh ; 5. ud zadār-gāmagīh ī-š hamēšagīhā ped gōhr būd<an> rāy ō judgōhr-iš zadār. 6. vizūdagīh, vizāyišn harv cōn baved be az judgōhrīh, ud judgōhrān $^{+}$enyā[11] nē baved. 7. cē hamgōhrān, ēk ō did, hamkāmagīh ud hamsāzagīh baved, nē vizāyišn ud vizūdagīh. 8. ud judgōhrān, hamēstārgōhrīh rāy, harv cōn ō ham rasend, ēk ō did zadār ud vizūdār bend. 9. hamgōhrān, hamsāzagīh ud hamgōhrīh rāy, ka ō ham rasend $^{+}$zēn hend[12], kārīg hend[13] ud hamayyār hend. 10. višōbišn ud judīh <ud> a-hamīh ī judgōhrān, 11. ōn cōn garmīh sardīh, kē hamēstār-gōhrīh rāy, hamēšag-gōhrīhā, ēk ō did, zadār ud vizūdār, kōxšāg ud višōbāg hend. 12. cē harv višōbišn az sardīh ud huškīh ud garmīh ud x^{v}ēdīh ristagān; 13. ud ēk ō did zadārīh ud vizūdārīh ud hamēstārīh. 14. cē višōbišn ī tanān az hamēšak-kōxšišnīh ī garmīh ud sardīh, huškīh ud x^{v}ēdīh. 15. az kōxšišn <ī> avēšān, ēk ō did, tanān višōbīhend ud agārīhend. 16. āb ud ātaš, x^{v}adgōhrīhā, ēc vizūdārīh nē pēdāg; 17. be sardīh ī brādrodīg ō x^{v}ēdīh ī āb gumixt ested, hamēstār ī garmīh ī ātaš; 18. ud huškīh ī brādrodīg ō garmīh ī ātaš gumixt ested hamēstārīhā ō x^{v}ēdīh <ī> āb vizūdār.

---

[10] mihirayār i mahmādą/ mihiraiāro mahamādasya.

[11] $^{+}$enyā: aṇdā/ anyathā. Menasce tāk. Pers. be … enyā nē ‘except … no’.

[12] $^{+}$zēn $^{+}$hend or, possibly zīndag hend: zīβihəṇd/ jīvīyanti. West ‘are lively’, Menasce: zēvīh hend ‘demeurent en vie’.

[13] kārī həṇd/ kāryīyanti.

III

1. *ud hān ī pursīd 2. kū: "cim dādār ohrmazd, ahrmen az vad kirdan ud vad x^{v}āstan abāz nē dāred, ka tavān-girdār ast? 3. ka gōem kū nē tavāngirdār, pas nē bavandag, abādyāvand-iz ast".*

4. pāsox ēn 5. kū: ahrmen vadkunišnīh az vadgōhrīh ud vadkāmagīh ī-š hamēšag ped druz. 6. dādār ohrmazd vīsp-tavānīh, hān ī abar vīsp šāyed būdan sāmānomand. 7. hān ī nē-šāyed-būdan, tavān a-davān abar nē gō$_b$īhed[14]. 8. kē gōed, nē andar vimand ī soxan-šnāsīh. 9. cē, ka guft kū "nē-šāyed-būdan", did gōed kū "yazad pediš tavānīg", a-š az vimand ī nē-šāyed-būdan burd. 10. cē pas nē nē-šāyed, be šāyed būdan. 11. cōn-iš tavān sāmānomand, ōn-z aziš kām. 12. cē frazānag; 13. ud kām ī frazānag harv ō hān ī šāyed-būdan; 14. u-š kām ō hān ī nē-šāyed nē videred; 15. cē harv hān kāmed ī šāyed ud sazed būdan.

16. agar gōem kū "dādār ohrmazd ahrmen az vattarīh ī-š hamēšag gōhrīg abāz dāštan tavān", 17. ah gōhr ī dēvīg ō yazadīg, ud hān ī yazadīg ō dēvīg vardēnīdan šāyed;18. ud tār rōšn, ud rōšn tār kirdan šāyed. 19. gōhr, ped x^{v}adīh, vaštan, gōhr-nē-šnāsān gōend, 20. kē vizīhišn[15] <ī> gōhr andar kunišn <ud> jadišn anešnās; 21. ud gurg xrafstar ped nēkīh hangārend. 22. cōn anāgīh ud vad ī az mardōm ud gōspend, nē x^{v}ēš-gōhrīhā, be az vināhišn, frēbišn, $^{+}$vībišn[16], <ud> vyābānīh ī druz, 23. az ham vattarīh ī abārīg druz, cōn kēn(/ xēn) ud xēšm ud varan, ī gumixtag ō mardōm. 24. cōn x^{v}ardan ī dārōg ī taxl ī zahr-gumixtag, nē $^{+}$nēkīh-pardazišnīh[17], be spuxtan ī dard ud vēmārīh

---

[14] . juṇbihəṯ/ avalaṃbati. West 'is not stirred up', Menasce 'agiter' (une question).

[15] . vizihišn : vazīhišn/ parīkṣāyāḥ. West 'result', probably a misreading of Pahl. uzdahišn. As Neryōsang uses Skt. parīkṣā 'inspection, investigation' to translate the word, he must have assumed that it stood for vizōhišn. Cf. Dk iii, M183: abar vizihišn ī andarag yazadīg nīrang ʿudʾ var abdīh ʿudʾ dēvīg abārōn nīrang ud jādōgīh vidimās.

[16] . $^{+}$vībišn: nyāžašni/ nāstikyāt.

vībišn 'deception, delusion; error, πλάνη'. Cf. 10.26 viftagīh ud vyābānīh ī ravān.

[17] . West's emendation. nākī-frīžašnī/ śubhasya visphītaye.

ī az be-gōhr rāy. 25. cōn soxan ī rāst ud drō, 26. ī ka, ast ī +*ka*[18] *ped soxan-ē ī drō, ahlō mard az vas anāgīh bōxted, ud ped hān ī rāst ēraxted. 27. frāyist, hān nēkīh nē az drō-gō$_b$išnīh, be az spuxtan ī zadārīh ud vattarīh ī gumixtag ō vattarān, 28. hān-z anāgīh nē az rāst-gō$_b$išnīh, be az vattarīh ī gumixtag ō vattarān.*

29. az-iz hān ī ka hamēstārān ēk ēk x^{v}ēš hambidīg spuxtan cihrēnīd estend, 30. harv ēk hān ī x^{v}ēš hamēstār abāz dāštan ādōg hend. 31. cōn rōšnīh tārīkīh, hubōyīh dušgennīh, kirbag bazag, hudānāgīh dušdānāgīh. 32. hān nē ādōg rōšnīh dušgennīh, ud nē hubōyīh tārīkīh abāz dāštan. 33. be jud jud hān ī x^{v}ēš hamēstār abāz dāštan cihrēnīd estend. 34. hān-z ī gō$_b$end kū, ped šab ī tārīk ahlō mard az šagr ud gurgān ud sagān ud duzān bōxted, 35. ped rōz ī rōšn andar dast-išān[19] *grav baved, 36. hān nē ped nēkīh ī az tārīkīh, nē-z ped anāgīh ī az rōšnīh dāštan sazed. 37. cē rōšnīh ped spuxtan ī tārīkīh dād ested, nē ped abāz dāštan ī šagr, gurg ud xrafstarān, abārīg vas ī ped ēn šōn.*

38. dagrandīh rāy ō hangirdīg handāxt. ašmā perōzgarān nēkīh šnāxtārīh 39. ōn kū az dēn vas ayābed.

IV

1. *ud hān ī pursīd 2. kū:* "*ka hamē vēnem kū hamāg tis az spihr ud stāragān hamē baved, 3. ud ēn spihr kē dād pas ham hān ast ī* +*varravišnīgān*[20] *gōend kū nēk ud vad ōy dād. 4. agar ahrmen dād, ēn abd tis kār ōy cōn tavān būd dādan? 5. cē rāy ka ast stārag kē-šān nēkīh abāgīh aziš hamē baxšīhed. 6. agar ohrmazd ud ahrmen ped hampursagīh dād, pas ōn pēdāg kū ohrmazd ped vināh ud vad ī az spihr hamē baved, abāg ahrmen hamvināh hambāy*".

7. pāsox ēn 8. kū: spihr gyāg ī bayān ī nēkīh-baxtārān kē-šān harv nēkīh-baxtārīh aziš hamē baxšend rāstīhā. 9. ud haftān stargerbān perigān ī azēr avēšān dvārend, appurdārān ī judbaxtārān, 10. kē-šān

---

[18] hamtan/ samgraṃ tanuḥ. West 'connected', Menasce 'ensemble'. ast ī ka 'sometimes'. Cf. VZ 29.8.

[19] dast vašą (JJ, JE dastšą)/ hastəṣu teṣāṃ.

[20] Menasce's emendation. vīrōṯdīnīą (ﻭﻳﺮﻭﺗﺪﻳﻨﻴﺎ)/ gvīrodadīnīyāḥ. Arab. مؤمنين 'believers ; Muslims'.

dēnīg nām gayōgān. 11. dādār ohrmazd, +nizūmānagīhā[21], frazānagīhā, ārāstārīh ī ēn dām dahišn, peyvastārīh ī <ō> frašegird rāy. 12. cōn gennāg-menōg andarōn asmān pēcīd, ōy druz, dušdānāgīhā, zūrmihōxtīhā, abāg vas sardag bazagān, druzān ī tam-tōmagān ō rōšnīh parvast[22] ud gumixt kū "ēn dām dahišn ī ohrmazd anast kunom, ayāb ō xᵛēš šāyom kirdan".13. avēšān rōšnān abardom ī vehīgān, harvisp-āgāhīh rāy, ō hān ī druz halakkārīh ud zūrmihōxtīh āgāh būd; 14. ēn-z kū-š ēn nerōg kē-š ēn halakkārīh ud vizendgārīh aziš +uzīyed[23] cē sāmānag, 15. ōn kū-š az nūn ēc nerōg ī ped abāz-ārāstārīh ī az bavandag-mārdārīh[24] ī bann ud dard ud pēcīdagīh ī andarōn asmān nē baved.16. a-š frazānagīhā, cōn-iš ōy druz ō rōšnān[25] parvast ud pēcīd, ēgiš hamāg zōrān abzārān +ī-šān[26] bazagān druzān ī vas sardag jud jud ped xᵛēš kāmišngarīh nē hištan rāy, ast ī ō stī ī rōšnān gumixtag, 17. cōn druzīg zahr ī xrafstarīg kē cahār zahagān ī ohrmazdīg peymuxt dārend. 18. cē agar ēn druzīg zahr ī xrafstarīg ō cahār zahagān ī tanegirdīg ī ohrmazdīg, ī ast āb ud ātaš ud gil ud vād, pēcīd nē estēnd, ham-cōn ō asmān menōgīg mad hēnd. 19. agar ped menōgīh ud a-tanīh būd hēnd, ah dām ī ohrmazd pahrixtan, rastan az hān ī avēšān zahr ī dēvīg nē šāyist hē; 20. <ud> andar +gravīgīh[27] ud +nihaxt[28] ōn gumixt hād ī mardōm, abārīg dām, vinārišn, barišn, abzāyišn, vaxšišn nē šāyist hād.

21. ōn-z avēšān abāxtarān rōšnīh peymuxt dārend cōn druzīg zahr ī xrafstarān andar stī ī rōšnān. 22. hān-z rāy az mār-sardag ī zahr-vidāz, az abārīg dadān xrafstarān, vasān sūdīg tis astīh pēdāg, 23. ōn-z az abāxtarān ham-gumēzišnīh ī azēr-brāhīh ī rōšnān rāy, nēkīh azišān pēdāgīhed. 24. hangōšīdag ī ēn abāxtarān nēkīh ī avēšān hamē baxšend, 25. ōn cōn gayōgān, rāhdārān ī andar kārevān <ī>

---

[21] Menasce's emendation. vicumānahihā/ vivekatayā. Cf. 5.55, 8.71, 9.31.

[22] West's emendation. faraβast/prasr̥ptaḥ. Menasce frajast.

[23] xᵛažeṯ/ apayāsyati.

[24] māladārī/ (saṃpūrṇa-)mārjjanāt. West 'daubing', Menasce mālītārīh 'l'usure', Degener: 'Berechenbarkeit'.

[25] Degener: rōšnīh.

[26] +ī-šān: ašą/ teṣāṃ. Menasce āšān.

[27] grōhī/ grāhe.

[28] vāṯ/ pavaneca. West 'breath', Menasce u hakar. Pers. nihanz- : nihaxt 'to hold back, refrain'.

vāzāragānān rāh brīnend, 26. vasān tis ī māyagīg apparend, 27. nē ō xᵛēškārān ud arzānīgān, be ō vināhgārān, a-xᵛēškārān, jahigān, rūspīgān, anarzānīgān baxšend ud dayend.

28. ēn-z kū: ēn kirbakkarīh, ī star-hangārān az avēšān abāxtarān hangārend ud gōend, hān cim rāy 29. ka-šān cōnīh ī bayān, ī nēkīh-baxtārīh, ud hān-z ī panz stārag ī ohrmazdīg, ī ast +mēx ī bālistīg ī handāzišnīg, haftōiring mazdadād, vanand, sadvēs, tištar stārag, andar gayōgān, anāgīh-baxtārān nē vizīd estend, 30. ud hān panz abāxtar, ī ped stargerbīh, azēr avēšān dvārend, ud rōšnīh peymuxt dārend, ī ast kēvān ud ohrmazd ud vahrām ud anāhid ud tīr. 31. cōn stārag ī bālistīg mēx 32. pedīrag kēvān; 33. haftōiring mazddād pedīrag ohrmazd; 34. vanand ī xrafstar zadār pedīrag vahrām; 35. star ī sadvēs pedīrag anāhid; 36. tištar stārag pedīrag tīr <ī> abāxtarīg. 37. nēkīh ī az avēšān gayōgān gōend az hān panz stārag ī ohrmazdīg, 38. cōn vēš-nerōgīh, kam-vizūdārīh, perōzīh ayābend.

39. ud ēn panz abāxtar, dādār ohrmazd, xᵛēš-kamagīhā nē hištan rāy, harv ēk ped do zīg ō mihr ud māh bast estend. 40. u-šān frāz-ravišnīh ud abāz-ravišnīh az ham cim. 41. ast kē-š drahnāy ī zīg drāzdar cōn kēvān ud ohrmazd; 42. ud ast ī kehdar cōn tīr ud anāhid. 43. harv ka ō abdom ī zīg šavend, ped pas abāz āhanzend. 44. u-šān xᵛēš-kāmagīhā raftan nē hilend, 45. kū dām nē vināhānd.

46. ud hān do druz ī meh-ōz, ī hend mihr ud māh ī abāxtarīg, hamēstārīhā, azēr brāh ī do rōšnān ravend. 47. anī hān-z ī xᵛānīhed +mūš-perig, ī ast stārag gayōg, azēr brāh ī mihr bast ast; 48 ud ka az bann dūr baved, ped hān axtar ī-š andar jahed, ped kust ī hān kē hān axtar xᵛēškārīh, vizend ud anāgīh kuned, 49. dā did abāz bannag <ud> gravīg[29] ī mihr baved.

50. soxan ī pediš barend 51. ēn ast: ardīg ī abarīgān andar star pāyag. 52. azēr[30] ī avēšān ardīg ī tištar ud spenzaγar dēv, 53. ud ātaš ī vāzišt ud abōš dēv, 54. abārīg veh menōgān ī abāg tamīgān, ped vārāngirdārīh ud sūdbaxtārīh ī ō dāmān. 55. azēr ī avēšān mardōm ud gōspend ud xrafstar ud mar ud abārīg dām ī veh ud vattar. 56. cē jadišn abāg mardōm gumixt ested, 57. ī ast āz ud varan ud kēn ud xēšm ud būšyāsp, 58. ud xrad ud xēm ud hunar ud dānišn ud uš ud vīr,

[29] bannag <ud> gravīg: baṇdaa grōhī/ bandhagrāhe. Menasce bavandak-grawīh.
[30] əž ažār.

59. cōn +juxt[31] ī veh ud +juxt ī vattar gōbīhed ī vahān hend ī kirbag ud vināh.

60. ēn hamāg nēkīh ī dām frāyist az dādār ī dām 61. kē ast xᵛad bizešk ud drustbed, pānāg, dāštār ud parvarāg ud +pahristār[32] ud būzāg ī xᵛēšān dāmān; 62. u-š ō xᵛēšān dāmān cār ī az anāgīh bōxtan, ud abzār ī az bazagīh pahrixtan, bavandagīhā dād ud hamuxt ested.

63. u-š hangōšīdag ōn cōn bāv xᵛadāy, ud bōyestānbān ī dānāg kē-š dad ud murv ī vināhgār ud zadār ped tabāhēnīdan ī bar ī draxtān ō bāv +kāmend[33] vizūdan, 64. ud ōy bāvbān ī dānāg, pedisāy kam-ranzīh ī xᵛēš abāz dāštan ī hān dad ī vināhgār az xᵛēš bāv rāy, abzār ī ped griftan šāyed ī hān dad ārāyed, 65. cōn talag ud dām ud cīnag ī parrendag 66. kū ka dad cīnag vēned, u-š +ruzdagīhā[34] kāmed raftan, ped anāgāhīh ī talag ud dām andariš gravīhed. 67. ēn āšnāg kū dad ka ō dām ōfted, nē abarvēzīh ī dām, be hān ī dām ārāstār. 68. ped hān dad andar dām gravīhed 69. <ī> mērag, bāv xᵛadāy ī dām ārāstār, ped dānāgīh, āgāh kū hān dad nerōg dā cē sāmānag ud cand zamān. 70. hān dad, nerōg ud zōr ī-š andar tan, ped kōxᵛšīdārīh agārīhed, ud +rebīhed[35]. candiš tavān ped dām kandan ud talag škastan ud tabāhēnīdan, kōxšīdan. 71. ud ka-š a-bavandag-nerōgīh rāy, nerōg ī kōxšāg +uzīyed[36], agārīhed, pas hān bāvbān ī dānāg, ped xᵛēš +kāmag-hanzāmīh[37], bar xᵛēš, dānāgīhā hān dad az dām berōn abganed, +xast-gōhrīhā[38], agār-nerōgīhā[39]. 72. xᵛēš dām ud talag abāz-ārāstārīhā, a-vizendīhā, abāz ō ganz abespāred.

---

[31] vināxta/ guṇāḥ. West nîvâkhta ‘influence’, Menasce vēnāxt ‘tempérament’. Cf. Y 46.11 (the yoking of a man with evil actions) and Y 49.9 (yoking together with truth). See DD 0.10 𐬎𐬎𐬎𐬎 /juxtīh/.

[32] pahrāxtār/ prayatnayitri.

[33] kāməṯ/ apekṣeta.

[34] +ruzdagīhā ‘greedily’ : raṇjaihā/ āyāsatayā. West ‘with suspicion’, Menasce ranjakīhā. Cf. Henning, Sogdica, 46 rwzdyhʾ ʾʾrwγṯkyʾ/ ruzdīhā <par> āruγdakyā/.

[35] +rebīhed: rāžihəṯ: riktāyate. West ‘(is) poured out’, Menasce virēcīhet ‘s’épuisent’. Pers. rebīh- from *rapah- (nt.) ‘bodily defect’. Skt. rápas- ‘bodily defect, infirmity’, Sogd. ryph/ ryβh ‘defectiveness’, rypʾw ‘defective, infirm’. Pers. reb(ag) ‘bodily defective’, cf. Dk viii, M726: vēmār ud rišt ud rebag ʿudʾ āhōgomand gōspend.

[36] xᵛazəṯ/ vyayate. Menasce ūzēt.

[37] kām u aṇjāmī/ (svīy)ecchayā paripākāya. Cf. Ēvēnag ī nāmag-nibēsišnīh, 16.

[38] Menasce’s emendation. hastgōharihā/ ratnasattayā. Dagener ast-gōhrīhā ‚in einem Zustand, in dem sein Wesen (gōhr) existiert’.

73. ōy-iz mānāg ast dādār ohrmazd ī dahišnān bōxtār, ud dām ārāstār, ud vad bunēštag agārēnīdār, ud bāv ī xᵛēš az vizūdār pādār. 74. dad ī vināhgār, ī bāv tabāhēnīdār, ōy guzastag ahrmen ī +dām avištāftār[40], pedyāragēnīdār <ī> 75. dām ī veh. asmān kē-š veh dahišnān andar mehmān hend, 76. kē-š gennāg menōg ud vihūdagān hāmis andar gravīg hend, 77. ōy talag ud dām ī dad ī vināhgār az xᵛēš kāmišngarīh agārēnīdār. 78. zamān ī ped kōxšīdārīh ī ahrmen, u-š zōrān, abzārān, dagrand 79. ī ped kōxšīdārīh ī dad andar talag ud dām agārīhed ī-š nerōg. 80. abāz dādār, ī dāmān bōxtan ī-š az pedyārag, jāyēdānag nēk-ravišnīh vinārdan, abāz[41] +ārāstan[42] ī ōy bāv xᵛadāy ī dānāg xᵛēš dām ud talag.

81. enyā, kam-nerōg<īh> ud abē-hangīh ī ōy druz andar kōxšišn ī-š ō rōšnān az-iz ēn pēdāg 82. ka cōn-iš, zūr-mihōxtīhā, menīd kū "ēn asmān ud zamīg, ud hān ī ohrmazd dām, anast kunum, ayāb az xᵛēš gōhr vardēnum, ō xᵛēšīh barom", 83. ēg-iz, abāg druz-nerōgīh ud zadār-gāmagīh ud hamēšak-kōxšišnīh, <ī> az tavān-sāmān ēc +rāy[43], <ud> kōxšišn ī dēvān, ast ēn zamīg ud asmān ud ēn dām, 84. <ī> az andak ō vas +āzāyišnīg[44], cōn pēdāg, 85. amaragān-z pediš xustōgīh[45]. 86. cē agar, andar ēn kōxšišn, ēc abarvēzīh frāyist būd hē, az andak ō vas madan a-šāyist hē.

87. agar-z zāyišn ī gētīg frāyist pediš margīh-rasišnīh pēdāg, ēg-iz vēnīhed kū hān margīh nē astīh bavandag-agārīh, be +vihēz[46] ī az gyāg ō gyāg, az kār ō kār. 88. cē cōn hāmōyēn dahišnān bavišn az cahār zahagān, +ī-šān[47] gētīg tan, abāz ō cahār zahagān gumēzīhistan ōy vēnābdāg pēdāg. 89. menōgān, ī tan rāyēnāg, gyān hāmis abzārān, ō ravān gumēzīhend; 90. ēv-cihrīh rāy nē višōbīhend. 91. ud ravān az hān ī xᵛēš kunišn āmārīhend. 92. u-š ganzvar kē-š kirbag ud bazag aviš

---

[39] āgārnīrōihā/ vilīna-prāṇatayā.

[40] dąmą štāftār.

[41] abāz: aβāž (K28, S om.)/ Skt. om. West: əβāž 'sole'.

[42] ārāeţ̃/ āracayati.

[43] ēc +rāy: həci nə. Cf XᵛR I.8: ēc rāy pid ud mād mā bēšed!

[44] azāišnī/ upaciti.

[45] amaragąnica padaš xᵛastuī/ anekānāṃca tena pratyayaḥ. Cf. Cim ī kustīg, 51.

[46] nyāž/ daridratvaṃ. Menasce +vixāz 'tendance'. Cf. Dk v, M457 hambidīg ped vihēz ī az gyāg ō gyāg andar tuhīgīh mad.

[47] Menasce's emendation. ąšą.

abespārd, ānōh frāz rasend ped kōxšīdārīh. 93. ud ka ganzvar ī kirbag meh-ōz, a-š ped abarvēzīh, az hamemāl dast, būzed, ō meh-gāhīh ud rōšnān <ī> +hām-x^{v}ašīh +ahrāmed; 94. ud jāyēdān nēk-ravišnīhā frayādīhed. 95. ud ka-š ganzvar ī bazag meh-ōz, a-š ped abarvēzīh, az ayyār dast, kašīhed, 96. ō gyāg ī pāzišn ud šōyišn, ud vēmārestān ī +sardgar, abespārīhed; 97. u-š ānōh-iz hān x^{v}azārag kirbag ī-š gētīgīhā varzīd nē agārīhed, 98. cē-š, im cim rāy, hān šōyišn ud pāzišn ud pādifrāh, vināh-sāmānīhā, nē a-dādīhā. 99. cē-š pādifrāhēnīdan pādār, 100. ud abdum, x^{v}ābar dādār ī dām abaxšāyīdār, ēc dām ī veh andar dast-gravīgīh ī dušmen nē hiled; 101. ud hān-z ī vināhgār jumā hān ī ahlavān, ped vizārdārīh ī vināh, az yōždāhrgarān dast, būzed, ō nēk-ravišnīh ī jāyēdānag zāmēned.

102. hangird ēn kū: dādār, bizešk ud drustbed, ud dāštār, parvardār ud pānāg, būzāg ī dāmān, nē vēmārgar ud dardēnīdār ud pādifrāhgar ī x^{v}ēš dām. 103. ud ast <ī> gōvizārdar azēr nibišt abāg do bunēštag vinārdārīh, andarag nēst-yazad-gōbān ud ēkīh-eskārān.

104. cōn-itān framūd ud x^{v}āst, peyrāst ested. hucašmīhā framāyed +nigerīdan[48]! 105. cē cōn-imān azabar nibišt, nē pāyag ī hamōzgārīh, be hān ī hamōzišnīgīh dārom. 106. ēn-z dēnīhā hamōz, ī-m ped +nihang xrad[49], az nibēg ī +ādarbād yāvandān ayāft, ēdar nišānēnīd. 107. u-š hamōzagān andar dēngird nibēg ī ayrī frazānag ādar-farrōbay ī farroxzādān, ī hudēnān pēšobāy būd, az dēn dānāgīh vizārd, ī ast hazār-darag.

108. hān-z ī-tān abar a-kanāragīh ud kanāragomandīh pursīd, azēr nibišt-um. ped yazadān kām.

[48] u nigarāṭ/ paśyeta.

[49] dīni ī xard/ dīnyā buddheḥ. Cf. SS 20 cē man xrad nihang.

<darag ī didīgar>

V

1. anī darag andarag ī nēst-yazad-gō$_b$ān, abar astīh <*ī*> yazad u-š hambidīg.

2. astīh ī yazad u-š hambidīg xrad-pedīrišnīg dānišn ud gō$_b$āgīh[50] *vimand-soxanīhā. 3. hangird ēn ē* $^{+}$*framāyed* $^{+}$*dānistan*[51] *kū: abardom, fradum,* $^{+}$*a-vizīrišnīgdom*[52] *dānišn yazad šnāxtan ast. 4. kē-š ēn dānišn nē pēšobāy ī dānišnān, a-š abārīg dānišn a-frayād. 5. yazad šnāxtan ped uš ī a-vinast, ud vīr <ī>* $^{+}$*tēz*[53] *ud xrad ī vizināg šāyed. 6. cē yazad šnāxtan nē ēn and vas kū dāned kū, yazad ast. 7. cē kē vahmān tis ped astīh āgāh, u-š az cōnīh an-āgāh, ēn kū hān tis veh ayāb vattar, hudānāg ayāb dušdānāg, anōš ayāb zahr, sard <ud> afsard ayāb garm ud* $^{+}$*vidāzāg*[54]*, hušk <ud> hōšēnāg ayāb* x^{v}*ēd <ud>* $^{+}$*namēnāg*[55]*, 8. ud ka-š az cōnīh an-āgāh, ēg-iš ast ēvāz dānistan a-sūd; 9. cē stāyišn ud nigōhišn ī kas, tis, nē ped astīh, be ped cōnīh šāyed kirdan.*

10. ēn-z ē $^{+}$*framāyed* $^{+}$*dānistan kū: dānistan ī tis ped si ēvēnag: 11. ped a-cār-dānišnīh, ayāb hangōšīdag-dānišnīh, ayāb ped šāyed <ud> sazed būdan.*

12. a-cār-dānišnīh ōn cōn ēk bahr ēk ēk, do bahr do cahār. 13. cē andar vimand ī acārīgīh-iz nē šāyed guftan 14. kū: būd, baved zamān-ē ayāb gyāg-ē kū do bahr do panz ayāb si gōbīhed.

15. hangōšīdag-dānišnīh hān kē az pēdāgīg tis, tis ī nē pēdāg pēdāgīhed. 16. ud az vēnābdāg tis a-vēnābdāg tis, ped hangōšīdag ī dast-abar-nihād āvared ō handēmānīh ī vēnišn ī xrad, 17. ped spurrīg-mānāgīh, humānāg<īh>, <ud> humānāg-bahrīh. 18. $^{+}$*spurrīg-*

---

[50] . guβāī : sasākṣya.

[51] . ə framāyast dānəṭ: samādiṣṭaṃ jānīyāt.

[52] . x^{v}azīrašnītum: sūkṣmtaraṃ. West ‘most suitable for the well-discerning’, Menasce huzīrišnīktom ‘le plus spirituel’.

[53] · tāβāā: tīvratara. Pers. $^{+}$tēz or ayābāg, cf. HAM 147 frazend ī tēz-vīr ī nēk, DD 2.13 vīr ī ayābāg, Dk iii M 48 ped vīr nerōg x^{v}āstār ud ayāftār.

[54]. tāβāā : sadravaṃ.

[55] . mīnāā. West ‘damp’, Menasce mīnāk ‘cristalline’.

mānāg[56] *ōn cōn mardōm ī pārs ō mardōm ī anī šahr. 19. ud humānāg ōn cōn panīr ō spēdag ī xāyag. 20. ud humānāg-bahr ōn cōn panīr ō gac. 21. cē ēn az vimand ī humānāg-bahr. cōn panīr ō gac ēvāz ped spēdīh mānāg; 22. spēdag ī xāyag ped spēdīh ud* $^{+}x^{v}$*arišnīgīh-iz*[57]*. 23. ud ast-iz kē humānāg humānāgdar, ud humānāg-bahr humānāg-bahrdar gōbīhed. 24. hān ī spurrīg-humānāgdar abar nē gōbīhed. 25. cē spurrīg spurrīgdar nē baved. 26. az ēn ēvēnag gugān*[58] *vas, dagrandīh rāy, frāz hišt.*

27. az vēnābdāg tis a-vēnābdāg nimūdan ōn cōn az kirdag ud dāštag tis kē kirdār ud dāštār nē handēmān, 28. ud az nibištag tis kē-š nibištār nē pēdāg, 29. pēdāgīhed kirdār ī hān kirdag, dāštār ī hān dāštag, nibištār ī hān nibištag acārīg, 30. cōn-iš nimūd tis ī pēdāg ud vēnābdāg hān ī abēdāg <ud> a-vēnābdāg.

31. hān ī andar šāyed <ud> sazed būdan āgāhīh varravišnīg. 32. cōn kē gōed kū: -m dīd mard-ē kē-š šagr-ē, ayāb šagr-ē kē-š mard-ē be ōzad. 33. ud ēn hān ī andar šāyed <ud> sazed būdan vimand šāyed drō. 34. be ka hān āgāhīh mard gōbed kē ped rāstīh husrō, ud ped vizurdīh ezmūdag, ah andar rāstīh ud astīh vimand. 35. agar mard gōed kē ped drōzanīh dusrō, ud ped a-vizurdīh uzmūdag, ah andar vimand ī drōīh ud anastīh.

36. anī ēvēnag ī az ēn berōn vimand ī acārīg nē būd, nē šāyed. 37. cōn kē gōed kū: "gēhān ped nihānīgīh andar andaron xāyag-ē burden šāyed"; 38. ayāb: "pīl-ē andar sūrāg-ē ī sōzan $^{+}$*vidārdan šayed, 39. ōn ka ēk-iz nē meh baved ud nē keh"; 40. ayāb: "gōhr tis ī nē-bun"; 41. ud "kōxšišn ī nē kanāragomandīhā"; 42. ud "astag tis ī nē zamānomand ud gyāgomand", 43. ayāb "gyāgomand nē kanāragomand"; 44. ud "jumbišn* $^{+}$*vihēzag*[59] *ī tuhīg"; 45. ud abārīg ī az ēn šōn guftan <ud> handēšīdan zīfān*[60] *ud drō ud nē šāyed.*

46. ēnyā astīh ī $^{+}$*āfurāg*[61] *yazad, jud az hān ī cihr-mārišnīh ud anī gugāyīh, ped acārīg ud hangōšīdagīg dānišn, 47. pēš vēnišn ī xrad ōn vēnābdāg cōn az bahromandīh ud kirdagīh ud pesāxtagīh ī az vas*

---

[56] . spurī mānāī.

[57] . x^{v}arašnica.

[58] . dugą: vistīrņaṃ.

[59] . afaē: tālikayā. Menasce apē.

[60] . zaspą: kutsitaṃ.

[61] . āfrāā: ādeṣṭūḫ. Menasce afrāz.

ēvēnag [+]jud-sān[62] tis, kirdagīh ī gēhān ud mardōm kē-šān bahrān, abzārān ī aziš, cōn tan, gyān, zahagān kē aziš pesāxt <ud> kird estend; 48. ī ast: ātaš ud āb ud vād ud zamīg, 49. ī jud jud ped x[v]ēš kār rāyēnišn ōn cihrēnīd ud vāspuhragānēnīd estend 50. kū, ātaš ped x[v]ēš-cihrīh ud vāspuhragānīh kār ōn kū-š kār ī āb, vād, zamīg nē ādōg rāyēnīdan. 51. ēdōn-z āb ped x[v]ēš-cihrīh <ud vāspuhragānīh> kār ōn cōn kū-š kār ī vād, ātaš, zamīg nē [ādōg]. 52. ēdōn-z vād kār ī ātaš, āb, zamīg nē. 53. ēdōn-z zamīg kār ī avēšān rāyēnīdan nē ādōg. 54. be jud jud ped hān ī x[v]ēš kār cōn vāspuhragānēnīd <ud> cihrēnīd estend, 55. az ōy ī cihrēnīdār ud pesāxtār ud vāspuhragēnīdār frazānagīhā <ud> nizūmānagīhā, 56. cōn ō hān kār abāyišnīg, pessazag pesāxt, virāst, cihrēnīd ud vāspuhragānēnīd.

57. ōn-z mardōm ud abārīg dām kē zahagomand ī ēn zahagān, 58. kē-šān pesāxtagīh ī ast ud piṯ ud pay ud rag ud pōst jud jud, 59. ēk ō did [+]abyuxtagīh[63] āgenīn vēnābdāg. 60. ēdōn-z vāspuhragānīh ud cihrēnīdagīh ī hannāmān ī andarōnīg, 61. cōn jagar, spul[64], šuš, gurdag, ud zahr pōšišn, abārīg abzārān kē harv ēk azišān x[v]ēškārīh-ē pēdāg, 62. avišān pādemār cihrēnīd <ud> vāspuragānēnīd estend ped hān ī-šān x[v]ēš kār.

63. ēdōn-z cašm, gōš, vēnīg, ezvān, dahan, dandān, dast, pāy, abārīg abzārān ī berōnīg kē-šān jud jud x[v]ēškārīh cihrēnīdagīh 64. vēnābdāg pediš pēdāg; ōn ka ēk az avēšān hannāmān agār, hān ī did ped kār ī ōy ī did kē-š aviš nē cihrēnīd ested nē šāyed.

65. ud ka ēvāz ō pesāxtagīhā ī ēk az hannāmān ī tan nigerīhed kū cōn abd frazānagīh pesāxt ested:

66. cōn cašm ī az vas ēvēnag jud-nām ud jud-gār. 67. cōn mijag ud [×]padk, spēdag ud xāyag, syāhag ud tēdag [65]. 68. ōn kū spēdag [+]pay[66]

---

[62] . jaṯ saxun.

[63] . aβāvīnāxtaī: anaikya. Menasce apēvēnāxtakīh ‘la diparité’. See IV. 59.

[64]. daβur: kālakhaṇḍaṃ.

[65] . mazg: bhrū ‚eyebrow’.

padk: puṭa ‘hollow space, pocket; eyelid’, west ‘eyelid’, Menasce tuf ‘salive; humeur’.

spādaa: pakṣman ‘the eyelashes’.

xāeaa: aṇḍaka m. ‘the scrtum’, nt. ‘egg’.

sāeaa: tārakā ‘the pupil of the eye’, West ‘iris’, Menasce *sahīk ‘translucide’.

ϑādaa: bimba ‘image, shadow; any disk, orb’.

[66] . pəγ: vyajana. West ‘fat’, Menasce pih ‘graisse’, Bal. pīg ‚fat’.

ast; 69. syāhag āb, ī ped rag[67] ī +pay[68] ōn estādag kū-š vardišn ī cašm az kust ō kust pediš baved; 70. tēdag x^{v}ad vēnāgīh[69] ast cōn vēnāgīh ī andar āb; 71. syāhag ped rag ī spēdag ested cōn estišn ī āb ped rag ī +pay; 72. ud tēdag andar syāhag cōn vēnāgīh ī tis andar rōšn āb, 73. <ud> dīdan[70] <ī> kālbod andar āyēnag ī rōšn. 74. ud spēdag ī gabrīhā[71] vināristan ped hān cim kū xāk gard ī az andarvāy ka ō cašm rased pediš nē +ōftād[72], 75. ō +dumb[73] ī cašm vardād, 76. ud vēnišn ī cašm mā tabāhēnād.

77. ēdōn cōn rag ī gōš x^{v}ahr[74] pesāxt[75] ped hān cim 78. kū, xāk gard, parrvarān xrafstar, rāstīhā, pediš andar nē šavād, 79. ud x^{v}ad nam ud +guzd[76] ī gōš, ud zahr ī xrafstarān.

ēdōn pēdāg 80. ka ō abzārān ī gyān ud ravān nigerīhed, 81. cōn hambōyišn ud šnavišn ud vēnišn ud caxšišn ud permāhišn ī āgāhegar ī gyānomandān, 82. ēdōn-z xrad, ī "harv rad" vizārīhed, vizingar 83. ud dānišn ī ayābāg, 84. ud vīr ī x^{v}āstār abespārdār, 85. ud uš ī ganzvar nigāhdār, 86. ud bōy ī x^{v}ād vēnāgīh ī ravān, 87. fravaš ī x^{v}ad cihr ī dāštār ī tan, 88. ud ox[77] ī abēzag, 89. ud abārīg menōgān ī tan dāštār kē-šān jud jud kār ud x^{v}ēškārīh ped hān ēvēnag cihrēnīd estend, 90. ped x^{v}ēškārīh cōn vāspuhragānēnīd cihrēnīd estend ped x^{v}ēš kār bavandag hend, 91. ped hān ī nē cihrēnīd estend nē šāyend.

92. ud gugān[78] ī jud jud andar dēngird nibēg ī cōn aγrī frazānag az dēn-āgāhīh vizārd, ēdar dagrandīh rāy frāz hišt. 93. kē-š kāmag kū abdīh ī dēn +mazdesn[79] ud pōryōţkēšīg gōbišn be dānistan, 94. ped

---

[67] . raγ : sirā 'nerve, vein, artery', West 'prison' (reading lag, instead of rag, 'a vein').

[68] pih: vasā 'marrow, fat'. Menasce pīh 'graisse'.

[69]. vināī: nirīkṣaṇa.

[70] . stūn: stambha.

[71] · daβargāh: ubhayoḥ sthānayoḥ. West 'orbit', Menase: gawrgās 'orbite'.

[72] · nahuftāţ: prāvṛṇōti.

[73] . guṇb: golaka 'ball, globe', West 'lid', Menasce gumb 'paupière'.

[74] · avāhar: vakratara. West afâhal 'undilated'.

[75] pasāxtan.

[76] . guzg: mala. Menasce guzag.

[77] . ꬹꬹꬹ : prajñonmeṣa.

[78] . dugą: vistīrṇaṃ.

[79] . mahəst: mahattā.

hān <an->angōšīdag nibēg pediš nigered, 95. abdīh ud rāstīh ī dēn abardar ē dāned[80].

VI

1. ud anī vyābānīgīh ī avēšān nēst-yazad-gōbān, 2. kē-šān dahrīg x̌ᵛānend, 3. kē az arg ī dēnīg ud ranz ī ped kirbag varzīdan vaxt estend, 4. ud drāyišn ī abē-vimand vasīhā drāyend.

5. ēn ē nigered 6. kū: ēn gēhān abāg vas-ēvēnag vardišn ud ārāyišn ī-š hannāmān abzārān, ud pedyāragīh ī ēk ō did, ud gumēzišn ī-š ēk ped did, a-kanārag zamān bunēštag hangārend. 7. ud ēn-z kū nē kirbag mizd, ud nē vināh pādifrāh, ud nē vahišt ud dušox, ud nē rāyēnīdār ī kirbag ud bazag ast. 8. ēn-z kū: tis ēvāz gētīg ast, ud menōg<īg> nēst.

9. cōn man azabar nibišt ud nišānēnīd 10. kū, kirdag be az kirdār, ud vizīdag be az vizīdār būdan ōn nē šāyed cōn nibištag be az nibištār virāstan, mān be <az> rāz[81] *dēsāg. 11. hāmōyēn kirdag tis be <az> kunāg būdan nē šāyed. 12. ud ēn gētīg az gumēzišn ī zōrān hambidīgān, 13. ōn vasān xīrān jud-cihrān, jud-gōnān, jud-bōyān, jud-daxšagān, jud-sardagān ōn pesāxt <ud> vizīd <ud> kird ested cōn man azabar abar tan guft 14. kū, az vas tis ī cōn ast ud pay*[82] *ud piṯ*[83] *ud rag ud pōst ud xūn ud vād ud* [+]*viš*[84] *ud* [+]*rīm*[85] *ud dast ud pāy ud sar ud škam(b) ud abārīg hannāmān andarōnīg ud berōnīg pesāxt <ud> kird ested. 15. andar* [+]*davistan*[86] *ī vas ēvēnag tis ī jud-gōhr ī jud-zōr rāy hamēšag-nē-kirdag, 16. ayāb be-<az>-kirdār būdan, nē šāyistan ēvar.*

---

[80] . ē dānād: jñāsyati.

[81] . rāž u.

[82] . pae: medas ‘fat, marrow’.

[83] . paṯ: māṁsa ‘flesh’.

[84] . vas: rasa ‘liquid; poison’, West [+]varas ‘hair’, Menasce viš ‘bile’.

[85] . daryam: niṣṭhā ‘state’, West dar-î dum ‘fundament’, Menasce drēm ‘phlegme’.

[86] . du stūn: dvayoḥ stambhayoḥ. West ‘two series’, Menasce bastan, Zaehner ‘two pillars’.

17. ud ham ēvēnag, abārīg dām, urvar, draxt, ud āb ud ātaš ud zamīg ud vād, u-šān rāyēnišn ī nē x̌ad ō x̌ēš +kām[87], ud nē rāyēnīdār hend, 18. be-šān rāyēnīdār ud dēsāg ud kunāg ast; 19. ud acār[88] kē-šān az rāyēnišn ō rāyēnišn, ud az +sān[89] ō sān, <ud> az hangām ō hangām vardēnāg, rāyēnāg, nē cōn kām ud abāyist ī kirdagān, be cōn hān ī rāyēnāg ud kunāg. 20. ēdōn-z, vardišn ī sālān, māhān, rōzān, zamānān, <ī> daxšagomandīg, vardišn ī spihr ud stārag ī pesāxtag, ud x̌aršēd ud māh ī vinārdag ī +an-haspīn[90]-ravišn ī cihrīg-vardišn. 21. ēn-z nimūdārīh kū harv cihrīg cannišnān az cihrēnīdār-ē kē-š ōy cihrīg cannišn cihrēnīd.

22. az abārīg juttarīh ud jud-rāyēnišnīh ī andar gētīg, 23. az gētīg ped zamān zamān, hangām hangām, šāyed dānistan kū, ēn gētīg nē abē-rāyēnīdār. 24. ayāb-iš rāyēnīdār nē yazad ī cimīk-kunišn ī akanārag-zōr ud +asāmān-varz[91]? ōy-iz ī ka gēhān frāyomandīh ud zarmānīh ud marg ēdōn vēnābdāg kū ham mardōm ud gōspend, ud ham cihrān ud draxtān az javānīh ō pīrīh, az pīrīh ō margīh madan cihrīg. 25. az pīrīh abāz ō javānīh, az margīh abāz ō zīndagīh mad<an> kas-iz nē vēnīhed, ud guftan nē tavān.

26. nē-z ēn menīdan, guftan, varravistan sazed 27. kū: pādāšn ī kirbag, ud pādifrāh ī bazag nēst; 28. nē-z cihr ī hamāg dāmān ayābišnīh <ī> dādār, ud marnzēnīdār mārdārīh.

29. ēn-z kū-šān grāmīgīh ī +nivāzišn[92] dōsttar kū x̌ārīh ī dušnām, vattarīh. 30. cē-šān nēkīh <ī> pediš kunend spāsdār, 31. ud ka must vēnend garzīdār bend. 32. az-iz ēn baxt ud +jahišn[93] be az menōgān menōgīg būdan nē šāyed. 33. ēdōn-z ped cihr ī harv šuyišnomandān, 34. ped harv avištāb ud vidang āyaft-x̌āhišnīh, umēd-dārišnīh, ō-abardar-nigerišnīh, abar mardōmān, be abar dadān ud murvān <ud> cahārbāyān pēdāgīg.

---

87 · kār: kārya.

88 . vāzār: haṭṭa-vyavahāra. West ‘usage’, Zaehner ‘intercourse’, Menasce vāc-ār nom d’agent ‘l’impulsion’.

89 · saxun: vākya.

90 an-haspīn. Paz. hvaspīn;Skt. ṥobhana. West: ‘well-horsed’; Zaehner: hvaspīn-ravəšni ‘regular in (their) course’; Menasce: xuspīn ‘regulier’.

91 · āsmąn-varz: ākāśakartā. West ‘illuminating the sky’, Menasce ‘auteur du ciel’.

92 . nyāžašni: nirddhana. West ‘penury’.

93 . dahišni: dāna. West ‘dispensation’, Menasce ‘bienfait’.

35. ēn-z ī sofistāg(īh) gōend 36. kū: tisān ēk-iz ōstīgānīh nēst. 37. cē hamāg taxl hend. 38. cē kē gōed kū "angubēn taxl" ud "angubēn šīrēn", harv do rāst. 39. cē taxl ō viš-abzūdān, šīrēn ō abārīgān. 40. ud "nān x^{v}aš" ud "nān a-x^{v}aš" harv do rāst. 41. cē x^{v}aš ō gursagān, a-x^{v}aš ō sagrān. 42. abārīg vas ped ēn šōn. 43. ah ēn gōbīhed ped pāsox ī avēšān drāyišn hangirdīg: 44. cōn-išān guft dānāgān 45. kū: ēn-z soxan ī ašmā sofistāgān abar taxlenīh ī harv tis ham taxl ast, u-š rāstīh nēst.

46. abārīg vas andarag ī avēšān guft ast. 47. u-mān ēn kū nišānēnīd, pedisāy šnāxtārīh ī ašmā perōzgarān 48. kū az dēn vas ayābed.

<darag ī sidīgar>

VII

1. anī abar astīh ī hambidīg ī jud-gōhr.

cōn azabar nimūd 2. kū: az ōn frazānagīhā-pesāxtagīh, cihrēnīdagīh, vāspuhragānīh ī tisān, az-iz bahrān ī hamēnīdag, rōšn, a-cārīg, dast-abar-nihād, pēdāg kū-š kirdār, pesāxtār, hamēnīdār, cihrēnīdār frazānag. 3. u-š frazānagīhā-pesāxtagīh az jud jud, ped xᵛēš jud jud kār cihrēnīdan vāspuhragānēnīdan, pēdāg. 4. u-š frazānagīhā-kunišnīh nimūdār kū-š kunišn cimīg vahānīg. 5. cē az frazānagān kunišn harv cimīg vahānīg sazed būdan. 6. pēš, cim ud vahān ī kunišn baved; pas, kunišn.

7. az vas-ēvēnagīh ī-š kunišn pēdāg kū-š kunišn kāmagīg ud abāyistīg. 8. cē kunišn az kunāg do ēvēnag baved: 9. ayāb, kāmagīg, vas-ēvēnag ī-š kām; 10. ayāb, cihrīg, ēk-ēvēnag ī cōn cihrēnīd ested. 11. az vas-ēvēnag kunišn ī dādār pēdāg kū-š kunišn kāmagīg ud abāyistīg, 12. u-š kām az abāyist jud-vimand. 13. cē-š kām, ped nerōg, ī bunēštag abāyistag.

14. cim ud vahān ī kunišn pēš az abāyist. 15. cē dā cim ī abāyist ī kunišn nē rased, abāyist nē baved. 16. cim ī kunišn az vahān baved kē-š hān kunišn abāyist aviš nixᵛāred. 17. abāyistan, kāmistan ī tis ī vahānīg baved, 18. ud vahān ī abāyistan ī tis az xᵛadīh nē +hangēzīhed[94]; 19. cē az be-rasišnīh vahān baved. 20. kē rāy nimūdār cimīk-kunišnīh ī frazānag. 21. cim az vahān, ud vahān az avištāb, ud avištāb az be, ud be az vizūdār, ud vizūdār az hamēstār, abē-soxan.

22. u-m ped ēn dar nimūd a-cār-dānišnīhā ud hangōšīdagīhā kirdagīh ud cihrēnīdagīh ī gēhān, u-š bahrān abzārān. 23. az kirdagīh ud cihrēnīdagīh ī gēhān pēdāgīhed kirdār ud cihrēnīdār, 24. ud cimīk-kunišnīhā kirdagīh ī frazānag dādār. 25. az cimīk-kunišnīhā kirdagīh pēdāgīhed astīh ī vizūdār ī az be.

VIII

[94] husažihəţ/ surupayate

1. did abar astīh ī hambidīg jud-bunēšt.

ēn 2. kū: az nēkīh ud vattarīh ī andar gēhān pēdāg, 3. ud nām-cišt ī nēkkirdār ī xᵛēš vimand. 4. ēdōn cōn tārīgīh ud rōšnīh, 5. hu-dānāgīh ud duš-dānāgīh, 6. bōy (hubōyīh) ud genn (duš-gennīh), 7. zīndagīh ud margīh, 8. vēmārīh ud drustīh, 9. dād ud a-dād, 10. must ud āzādīh, 11. abārīg hambidīg kirdārān ī-šān ēvarīg astīh dīdārīh ped harv šahr, būm, ud harv zamānag. 12. ōn kū nē ayābīhed ēc šahr ud būm, ud nē-z būd, bād ēc zamānag 13. ka ēn nām, ud nāmcišt ī nēk ud vad, nē būd ud nē ast, 14. ud nē ped ēc gyāg ud zamānag šāyed guftan kū nēk ud vad az xᵛēš cōnīh ped xᵛadīh vardišnīg baved.

15. ēdōn-z abārīg hambidīgān kē-šān judīh nē <jud-gōhrīhā be> jud-gārīhā ud jud-sardagīhā <ud> jud-cihrīhā. 16. cōn judīh ī hamgōhrān ēk andar did ōn cōn narīh māyagīh, 17. bōyān, mizagān, gōnān, ud xᵛaršēd, māh, stāragān, kē-šān judīh nē jud-gōhrīhā, be judgārīhā ud jud-cihragēnīdīhā ud judpesāxtīhā, ī cōn ō kār kār +abāyišnīg[95]. 18. nēk ud vad, ud rōšn ud tār, abārīg judgōhrān ēg-išān judāgīh nē judgārīhā, be judgōhrīhā, 19. a-sāzišnīg-cihrīh ud vizūdārīh ī-šān ēk ō did pēdāg. 20. ōn ka nēkīh ānōh, vattarīh nēstīh abēgumān; 21. ka rōšnīh mad, tārīgīh spōzīhed; 22. ēdōn-z abārīg hambidīgān kē-šān asāzišnīgīh ud vizūdārīh ō āgenīn az judgōhrīh vahān. 23. cōn andar gētīg hambidīg-gōhrīh ud vizūdārīh ī tisān ēk ō did pēdāg.

24. gētīg bar ī menōg; u-š menōg bun. 25. cē bar ayābīhed ped bun, 26. ham ēvēnag būd gugāyīh-dādār, andar šnāsagān rōšn. 27. gētīg bar, menōg bun būdan, pēdāgīh ēn 28. ka: harv vēnišnīg, gīrišnīg tis az abēdāgīh ō pēdāgīh madan, gōvizār pēdāg. 29. cōn mardōm ud abārīg dām ī vēnišnīg, gīrišnīg, az menōg ī avēnišnīg agīrišnīg būdan, āšnāg; 30. ōn cōn kālbod, <andar> āyēnag[96], drahnāy, pahnāy, zahā[97] ī xᵛad; 31. ud tan ī mardōm ud abārīg dām pēdāgīh andar tōm ī az pidarān abēdāg avēnišnīg būd. 32. xᵛad-iz tōm andar hān ī pidarān pušt[98] ō pēdāgīh ud vēnišn ud gīrišn mad. 33. nūn acārīg, šāyed dānistan kū: ēn gētīg ī vēnišnīg, gīrišnīg, az menōg ī

[95] ayāβašnī/ abhīpsā.

[96] āinaa/ darpaṇa ‘mirror’. Menasce ‘l’espèce’.

[97] zahā/ sambhūtiḥ. Menasce zāyak ‘progéniteur’.

[98] pōst/ carmman.

avēnišnīg agīrišnīg dād būd ested. 34. ham ēvēnag az vēnišn, gīrišn, ō avēnišnīgīh agīrišnīgīh ī xᵛad menōg būdan abēgumān.

35. ka-mān dīd ped gētīg hambidīg-gōhrīh ud <a->sāxtārīh ud vizūdārīh ī ēk ō did, pez menōg xīr 36. kē bun ast ī gētīg, 37. u-š gētīg xīrān bar, ham ēvēnag būdan nē gumānīg. 38. ēn hān ī az hambidīggōhrīh pēdāg.

39. enyā-m azabar nimūd cim ud vahān ī frazānagīhā-kunišnīh ī dādār 40. kē dād dām ī nimūdār ast astīh ī hamēstār. 41. cē āšnāg kū: kunišn az kunišngar do ēvēnag: kāmagīg ayāb cihrīg. 42. hān ī kāmagīg si ēvēnag: 43. do, az dānāgān frazānagān, 44. ayāb ped xᵛāstan, ō xᵛēš kirdan ī sūd ud nēkīh, 45. ayāb spuxtan, ayāb dāštan ī zyān ud anāgīh ī az be; 46. ud ēk, az dušāgāhān adānān, 47. halagīhā, abēcimīhā. 48. az dānāgān frazānagān kunišn abē-cim a-vahān nē sazed būdan. 49. cōn dādār ī frazānag ī vispāgāh ī bavandag tavānīg, ped xᵛadīh bavandag spurrīg, hān ī-š nē niyāz ō sūd-ē ud abzōn<-ē> ī az be xᵛāsta<an>. 50. pas šāyed dānistan kū cim, vahān[99] ī-š kunišnān hān ēk ēvēnag: 51. zyān ī-š az hamēstār ud vizūdār ī az be, šāyed būdan, spuxtan, abāz dāštan, ī xᵛad cim ud vahān ī dām-dahišnīh.

52. ēn-z kū: ōy dādār ī frazānag vehegām; 53. u-š kām hamāg vehīh; 54. u-š dād dām pedisāy xᵛēš kām; 55. ud bavandag +ravāk-kāmīh[100] ī ōy ī veh-kām frazānag ped ānāftan, anast kirdan ī vattarīh. 56. cē dā vattarīh nē ānābīhed, ōy ī veh-kām nē spurrīk-kām.

57. ēn kū: ōy <ī> dādār ī frazānag vehīh az dādārīh ud parvardārīh ud pānāgīh, rāh ī anāgīh be kirdan, ud pahrēz ī az bazag kirdan, cārag framūdan hamuxtan, pēdāg. 58. az-iz cahārān zōrān ī tan ī ped dard ud vēmārīh ī az berōn, 59. ud ped vahān ī tan 60. hamēstār ī ō tan rased be spuxtan, abāz dāštan, dāštārīh ud pezāmēnīdārīh ud vaxšēnīdārīh ī gyānvarān <ud> rōymānān ped zōr ī dārāg parvarāg ī cihr hamkār, ī dēnīg fravahr xᵛānīhed; 61. ud ped hān cahār zōr ī frabihišngar[101], ī ast zōr ī āhanzāg, gīrāg, gugārāg, spōzāg, 62. kē az hāmōyēn dādār frazānagīh, hamkārīhā, ped peymānīg zōr, ped abāzdāštārīh <ī> dard ud vēmārīh ī sardag sardag

[99] vahąną/ kāraṇanāṁca.

[100] baṇdaaraβāī kāmī/ sampurṇapravṛttikāmī.

[101] faržidašnigar. West parjasashnigar ‘accumulative’, Menasce parcītišnkar ‘assimilateur’, Zaehner ‘assimilative’.

ī az hamēstār ī halakkunišn ī anākkām, 63. ud anī hamzōr, hamayyār hend, pēdāg veh-kāmagīh ī dādār.

64. ēn-z kū: ēn dard ud margīh, ī tan višuftār, nē <az> dādār ī veh-kām ī tan dāštār ud parvardār. 65. pēdāgīh az-iz ēn ka dādār ī frazānag nē abaxšdār ud pašīmānīh-kunišn, 66. ud nē višuftār ud agārgar[102] *ī x*^{v}*ēš āfurišnān; 67. cē frazānag ud vispāgāh. 68. ēn ōn abaxšīh, pašīmānīh ī az x*^{v}*ēš kunišn abar ōy kamdānišn, a-bavandag-xrad ud a-frazām-ešnās sazed guftan. 69. cōn az dānāgān ud frazānagān kunišn abēcim a-vahān nē baved. 70. ham-gōnag az a-dānān, dušāgāhān, a-frazām-ešnāsān kunišn hamāg halag, abēcim, a-vahān. 71. ud ōy <ī> frazānag ped abāzdāštārīh ī hān halakkunišn ud a-frazām-ešnās az x*^{v}*ēštan dāmān frazānagīhā nizūmānagīhā*[103] *kunišnīg <ud> hangixtār*[104]*. 72. ōy ī halak-kunišn parzīnomand*[105] *pēcīdag andar dām-*$^{+}$*vandag kird*[106]*. 73. cē ēn āšnāg kū: ōy ī jumbāg zīndag gōhr andar a-kanārag tuhīgīh ōn nē šāyed abāz dāštan,* $^{+}$*abesinnīdan*[107]*, az vizūdārīh abēbīm būdan, 74. be ka pēcīdag ud parzīdag*[108] *ud gravīg nē baved. 75. andar pēcīdagīh ud gravīgīh dard-mār*[109] *ud grān pādifrāh cārag. 76. be dā bavandag-mārdārīh*[110] *ī-š dard ud bavandag-āgāhīh ī az x*^{v}*ēš dušāgāh-gārīh nē baved, ped hān ī-š peyvasted zūr-mihōxtīhā mened; 77. ud bavandag-tavānīh ī visp-tavān dādār dard-mārdārīh; 78. az bavandag-mārdārīh ī dard andar visp-tavānīh ī frazānag dādār agārīhā abāz abganed dā ō hān ī a-kanārag tuhīgīh. 79. hān ī veh dām aziš a-bīm, anōšag, a-bēš baved; 80. bavandag nizūmānīhā frazānagīh ud cārag-vēnīh ī ōy harvisp-āgāh dādār ī vehīgān.*

81. ud az cašm-dārišnīh ī xīrān pēdāg judāgīh <ī> tisān. 82. ud judāgīh do ēvēnag, cōn guft azabar: 83. ēk, judgārīh; ud didīgar,

---

[102] āgārgar/ vilāyayitṛ.

[103] vicumānahihā/ vivekatayā.

[104] aṇdāxtār/ Skt. darśayitṛ.

[105] faržīnmaṇd/ gumphitaṁ.

[106] niβə kard; Skt. ālekhī cakār. Menasce: $^{+}$ōftēt.

[107] aβəfsūidan/ saṃkocayituṁ. West apasažainīdan ‘to disorganize’, Menasce awasahinīdan/apasīhēnītan ‘détruire’.

[108] AK farahīdaa, JJ faržīdaa/ Skt. gumphito. West parkhīdaa ‘fenced in’, Menasce faržidaa/ parcītak.

[109] dard-māl/ duḥkhasya. Menasce dartmāl ‘usure douloureuse, plaie’.

[110] māladārī/ vimārjjatā. Menasce mālītārīh ‘usure’.

judgōhrīh. 84. judgārīh az hamayyārīh ud hamzōrīh; 85. ud judgōhrīh az asāxtārīh ud hamēstārīh, 86. ud ped ēv-gyāg nē estišn ī xīrān pēdāg. 87. agar tis ēk hād, ēk nēst-nām hād. 88. šnāxtārīh ī tisān ēk az did nāmdārišnīh rāy. 89. vad ped judāgīh ī az nēk astīh bunēštagīhā ōn ī ēk-iz nē vahānag ast ī ōy <ī> did. 90. cē harv ēk ped x^{v}ēš x^{v}adīh $^{+}$astagomand[111]. 91. az hamēšag-vizūdārīh pedyāragīh ī-šān ēk ō did pēdāg.

92. agar kas gōbād kū: "cōn hambidīgān hambidīg vas 93. – cōn nēk vad, ud tār rōšn, ud bōy genn, ud zīndagīh margīh, ud vēmārīh drustīh, ud rāmišn bēš, 94. abārīg vas – ōn bunēštān vas-marag, vas-sardag sazend būdan". 95. $^{+}$ēg-iš[112] pāsox dayend 96. kū: ka-z $^{+}$ōy[113] hambidīgān vas-nām ud vas-sardag hend, ēg-iz hamāg andar parvastag ī do nām. 97. u-šān ēn do nām tōmag ī parvannāg, ī ast nēk ud vad. 98. avēšān jud-nāmān ud jud-sardagān daxšag[114] hend ī ēn do tōmag. 99. nē ēc tis ī nē parvast ī ēn do nām. 100. nē būd ud nē baved tis ī nē nēk ayāb vad ayāb gumixtag az harv do. 101. kē rāy pēdāg gōvizār kū bunēšt do, nē vēš. 102. ēn-z kū, nēk az vad ud vad az nēk būdan nē šāyed.

103. az-iz ēn šāyed dānistan 104. kū: hān tis ī ped nēkīh bavandag spurrīg, vadīh aziš būdan nē šāyed. 105. agar šāyed, pas nē bavandag. 106. cē ēk tis ka bavandag guft, anī tis gyāg nē baved. 107. ud ka gyāg ī anī tis nē baved, anī tis aziš nē $^{+}$uzīhed[115]. 108. agar yazad ped vehīh ud dānāgīh spurrīg, a-š a-dānīh ud vattarīh aziš nē būdan, āšnāg. 109. agar-iš aziš būdan šāyed, pas nē bavandag. 110. agar nē bavandag, ped yazadih ī spurrīg vehīh stāyīdan nē šāyed. 111. agar yazad veh ud vad aziš uzīhed, ped vehīh a-bavandag. 112. agar ped vehīh a-bavandag, ped hu-dānāgīh a-bavandag. 113. agar ped hudānāgīh abavandag, $^{+}$ah-iz[116] ped xrad, uš, dānišn, vīr, abārīg-iz dānāgīh abzār abavandag. 114. agar ped xrad, uš, vīr, dānišn abavandag, ped drustīh a-bavandag. 115. agar ped drustīh abvandag, vēmār sazed būdan. 116. agar vēmār sazed būdan, ped zīndagīh abavandag.

---

[111] hastaa-həṇd/ sthitāni. West hastmaṇd, Menasce hastōmand.

[112] anyē/ apareca.

[113] ō.

[114] dašaa/ cihna. West 'token', Zaehner dēshaa 'branch', Menasce 'émanation', Boyce 'development'.

[115] huzīriheṯ/ Prabhavati. Menasce $^{+}$x^{v}ažiheṯ 'provient'.

[116] aβąnica.

117. agar kas gōbād kū: "hamē vēnom kū, az ēk gōhr, ī cōn mardōm ham nēkīh ud ham vattarīh ped kunišn az-išān hamē uzīhed", 118. ah ē rāy cē mardōm ped ēk-iz nē bavandag. 119. ud nē-bavandagīh ī ped nēkīh rāy vadīh azišān uzīhed. 120. ud nē-bavandagīh-iz ī ped drustīh-iz rāy vēmārīhend. 121. im cim rāy mīrend. 122. cē vahān ī margīh kōxšišn ī do hambidig jadišnān, andar ēk gōhr. 123. ānōh kū do hambidīg jadišnān andar ēk gōhr bavend, vēmārīh ud margīh būdan, āšnāg.

124. agar kas gōbād kū: " nēk[117] ud vad kunišn hend ī dā kunīhed nēst". 125. ēgiš pāsox dayend 126. kū: kunišn be az kunāg būdan ōn nē šāyed būdan cōn ēc jadišn be az gōhr, ud ped gōhr. 127. enyā-š ped x^{v}ēš x^{v}adīh estišn ud vinārišn nē būdan, āšnāg. 128. cē ka mard xēšm kuned, vahman az ānōh dūr; 129. ud ka vahman gāh dāred, xēšm ānōh nē. 130. ud ka mard drō gōed, rāstīh az ānōh dūr [ud hān mard drō x^{v}ānīhed;] 131. ud ka rāst gōed, drōzanīh ānōh gāh nē dāred, ud hān mard rāst x^{v}ānīhed. 132. ēdōn-z ka vēmārīh mad, drustīh ānōh nē; 133. ud ka drustīh mad, vēmārīh šud. 134. cōn gōhr ī nē jumbāg būdan šāyed; 135. be jumbišn be ped gōhr būdan nē šāyed.

136. abar ēn dar-z ō hangirdīg handāxt. 137. dārmagīhā ud vizīdārīhā pediš $^{+}$nigerīdan[118] framāyed.

[117] nēkī/ śubhāni.
[118] nigarēţ u.

<darag ī cahārum>

IX

1. anī abar astīh ī hambidīg, ham-gugāyīhā, az dēngird nibēg, āgāhīh <ī> ašmā rāy ēdar nišānēnīd<an> xūb. 2. cē ēn-z <ī> abar nibišt, ud hān ī nibēsīhed hamāg az tōm rust ī hufravard +ādarbād ī yāvandān[119] kišt. 3. ud bun spās ī ōy ayrī frazānag ādar-farrōbay ī farroxzādān x^{v}ēš!

4. cahārum[120] darag ī dēngird
abar astīh ī dām hamēstār, ud pēš<īh ī> hamēstār az dām, az nigēz ī veh dēn

5. hād. astīh ī dām hamēstār az andardum ī mardōm tan dā bedum ī aziš vēnišn, +mārišn[121], dānišn, ayābišnīg, 6. ud azabar hān <ī> andar humānāgīh vimand ī ēvarīg. 7. andardum ī mardōm, <ī> andardum ī gyān baved, 8. vēnīhed ped bavandag-nigerišnīh andar ham vimand. 9. ē cōn dušāgāhīh ō hudānāgīh, 10. ud frēftārīh ō huxēmīh, 11. ud drōzanīh ō rāstīh, 12. abārīg āhōgān ī <ō> hunarān ī hudānāgīh, huxēmīh, rāstīh tōhmag hamēstār, 13. ud ravān drvandīh vahān.

14. did ēn: andar tan parvann, abē-ristagān, ī ristagān ī tan-vinārišn hamēstār, ud tan višōbišn vahān. 15. did ēn: andar zahagān, sardīh ī garmīh, huškīh ī x^{v}ēdīh, abārīg vināhišngarān ī <ō> bavišngārān hamēstār. 16. andar āvām, tārīgīh ī rōšnīh, ud genn ī bōy, dušcihrīh ī huzihrīh, dušmizagīh ī humizagīh, ud zahr ī anōš, xrafstar gurg ī hudāg gōspend, vattar mar ī veh mardōm hamēstār. 17. azabar āvām, gayōgān <ī> bayān baxšēnīdārān kār hamēstār. 18. azabar hamāg ēn gund vēnišn-mārišnīg, dānišn-ayābišnīg, hān ī andar humānāgīh vimand, amaragān āgāhīh ēvarīg: dēvān ī yazadān hamēstār.

---

[119] . ādar pādyāβaṇdą/ ādarpādiyavandena.

[120] . ardium, corr. سلرس /cahārum/.

[121] . mālašnī/ saṃspṛśyā.

19. hamēstār astīh pēš az dām-dahišnīh, u-š rasišn ī ō dām 20. pas az dām-dahišnīh; +hav-iz[122] dādār, dānišnīg<īhā>, ped cim ī abāyišnīg[123]-dahišnīh, cārak-kunišnīhā dād dahišn ī ō kār. 21. ēn ēk vāzag dāred panz sāmān: 22. ēk, dānišnīg<īhā> dād; 23. ud ēk, ped cim dād; 24. ēk, cim ī dahišn abāyišnīgīh ī dahišn būd; 25. ēk, cārīg dād ī dahišn; 26. ēk, ō kār dād ī dādār dām. 27. astīh ī ē panz sāmān ped x^{v}ad dahišnān āfurišnān pēdāg. 28. dānišnīg dēsag[124], dānāgīhā vīrāstagīh ī dāmān +abar-gugāy[125]. 29. ped cim dād ī az ham dānāgīh pēdāgīh; 30. ud cim +abāyišnīgīh[126] ī dahišn būd, 31. abāg ōn nizūmānagīhā vīrāstagīh ī dahišn az abāyišnīgīh ī dahišn būdan sazed; 32. ud abāyišnīgīh cimīgīh ī x^{v}ad dahišn ped cihr dāred gugāyīh. 33. cārīg dād dānišnīg-dahišnīh nimūdār; 34. cē dānišn kāmagīg, ud kāmagīg cihrīg baved. 35. ō kār dād, ped x^{v}ēškārīh ī dahišn, jud ju-z cihrīg-iz kāmagīg pēdāg.

36. astīh ī hamēstār pēš az dām-dahišnīh pēdāgīh vas, 37. u-š ēk abāyišnīgīh ī dām-dahišnīh. 38. cōn vimand ī abāyišn nē +hangēzīhed[127] ō tis be az niyāz, 39. ah az abāyišn niyāz, az niyāz avištāb, az avištāb hamēstār astīh ī pēš az abāyišnīg kār ī ast dahišn.

40. rasišn ī ebgad ō dām pas az dām-dahišnīh pēdāgīh abzār sāxtan ī dādār ō pedīrag <ī> hamēstār pēš az hamēstār rasišn, 41. ī vīsp-āgāhīhā, pēš-dahišnīh ī dādār pessazag. 42. ud ham abzār ī dām nimūdār ast ī vīrāst ī ō hamēstār pedīrag kōšāgīh ped cihr vīrāyišn. 43. kār-ē ī dāmān cihr hāvand bēš-ānābīh; 44. u-šān vinārišn razm – ī pedīrag hamēstār dušmen – sāzišnīh mānāg; 45. u-šān kār, cihrīg <ud> kāmagīg, hamāg avištāb-spōzišnīh ast.

---

[122] . ōca.

[123] . ayāβašnī/ abhīpsāyāḥ.

[124] . dahī/ dānaṁ. Menasce: dahīk ‘créature’.

[125] . dugāe/ vipulatve.

[126] . ayāβašnī/ abhīpsāyāḥ.

[127] . hūsažihəṯ/ surūpāyate.

<darag ī panzum>

X

1. anī dar abar eskār ī ēkīh-eskārān kē-š vinārišn-z ī doīh aziš pēdāgīhed.

2. ē dānīhed kū : kē dādār-ē kāmed šnāxtan, be ka ranz ō xᵛēš gyān dayed, 3. dārmagīhā ē handēšed, 4. naxᵛist tan ud ravān ī xᵛēš be šnāsed 5. kū : kē, az cē, ud ped cē kār dād ? 6. u-š hamemāl ud pedyārag kē ; 7. u-š dōst ud ayyār kē ? 8. u-š ō bazag kirdan kē nixᵛāred ; 9. ud az kadām gōhr ; 10. u-š rastan cōn šāyed ? 11. enyā-š nē tavān dādār ped cōnīh šnāxtan, u-š ō xᵛēš madan.

12. cē ka "dādār" nām burd, ēgiš ēn si nām abāg burd: 13. dahišn ud dēn ud ravān.

14. cē dādār nām az dahišn būdan āšnāg. 15. ēn kū dādār ī dahišn dahišnān ō xᵛēškārīh dād, 16. be az xᵛēškārīh nē hiled. 17. ud xᵛēškārīh ī dāmān, kām ī dādār šnāxtan <ud> kirdan, 18. az agām pahrixtan; 19. az kām ī dādār varzīdan u-š az agām pahrixtan ravān bōxtan.

20. kām ī dādār be az dēn ī dādār nē šnāsīhed. 21. dēn ped dādār brihēnīd, abē-gumān. 22. nūn sazed dānistan kū: yazad brihēnīd dēn ō šnāxtārīh ī-š kām; 23. ud az šnāxtan ī-š kām ō bōxtārīh ī ravān, pēdāgīhed xᵛābarīh ud abxšāyišngarīh ī yazad 24. ud az bōxtārīh ī dēn ō ravān, pēdāgīhed vazurgīh ud arzomandīh ī dēn.

25. az bōxtan abāyistan ī ravān pēdāgīhed vīftagīh ud vyābānīgīh ī ravān. 26. az vīftagīh ud vyābānīgīh ī ravān pēdāgīhed vīftār ud vyābān<ēn>īdār ī menišnān, gōbišnān, ud kunišnān ī mardōm, 27. ō ham pēdāgīhed tabāhēnīdār ī ravānān.

28. u-mān nūn sazed uzvārdan ud dānistan kū: hān vīftār ī ravānān tabāhēnīdār az kadām gōhr? 29. cē agar az ham gōhr <ī> dahišn <ud> āfurišn ī yazad gōbīhed, ēg cōn yazad dēn ō bōxtārīh ī ravān brihēnīd, 30. a-š nē sazed vīftār ud vyābānēnīdār ī ravānān ped xᵛēš dānišn ud kām āfrīdan. 31. cē agar ōy xᵛad ast dādār, ud xᵛad ast vīftār ud tabāhēnīdār ī ravānān, jud az kām ī ōy tis nē baved, 32. ēg ka-mān az yazad bōxtārīh abāyed, +pušt[128] ud panāh ō kē kunem?

[128] .naβaštan/ samālikh.

33. nūn harv ušyār mardōm ēn and abāyed šnāxtan <ud> dānistan 34. kū: -mān az kē virīxtan ud pahrixtan abāyed; 35. u-mān panāh ō kē, umēd ō kē dārišn? 36. cārag ī ēn xīr anī tis nēst be yazad ped cōnīh šnāxtan. 37. cē, cōn man azabar nibišt kū, nē ēvāz astīh dānistan, be cōnīh u-š kām abāyed šnāxtan.

38. u-m nigerīd andar gēhān harvisp kēšdārān kēš <ud> varravišn ī dārend[129]. 39. ēk, hān kē gōed kū: hamāg nēkīh ud anāgīh ī ped gēhān az yazad. 40. ēk, hān kē gōed kū: hamāg nēkīh ī <ped> gēhān, umēd-iz ī ped ravān bōxtan az yazad, 41. ud hamāg anāgīh ī tan, bīm-iz ī ravān, az ahrmen vahān, 42. hamāg az baxšišn ī ēn do bun ō kardag kardag, +brīnag[130] brīnag franaft hend.

43. nūn an harv gāh ped yazad šnāxtan, cōn azabar nibišt, taftīg-menišn ped vizustārīh ī-š dēn ud kām pursīdār būd hom. 44. ham-cōn vizustārīh rāy ō be kišvar ud hindūgān būm, ud vasān jud-sardagān franaft hom. 45. cē man dēn nē hān ī ped abarmānd dōšīd, 46. be hān x^{v}āst ī ped xrad gugāyīh ōstīgāndar ud pedīrišnīgdar. 47. ō-z abāgīh ī vasān jud-sardagān šud hom, 48. dā ē-bār 49. ka an az hān ī yazadān x^{v}ābarīh, ud dēn ī veh ōz ud x^{v}arrah ud zōr, az vas zufāy ī tamag ud gumānīgīh ī dušvizār rast hom; 50. az ham zōr ī dēn dānāgīh, 51. ud nibēg eskār ī dānāgān, 52. ud abē-hangōšīdag[131] nibēgān ī frazānag +ādarbād ī yāvandān[132], 53. ud az hān nibēg-ē ī-š kird hufravard rōšn <ī> ādar-farrōbayān 54. ī-š "rōšn nibēg" nām nihād, 55. hān-z ī ōy agrī frazānag ahlō ādarfarrōbay ī farroxzādān 56. ī hudēnān pēšobāy 57. az dēn +vizārd +ud[133] denkird nibēg nām nihād, 58. bōxt hom az vas gumānīgīh ud ērang ud frēb ud dušīh[134] ī kēšān, 59. ud nāmcišt az hān ī frēftārān mehdar, mazandar[135], dušhamōzdar, +vard-masturg[136] mānī, 60. kē-š kēš jādōgīh ud dēn frēftārīh ud hamōz dušīh ud brahm nihān-ravišnīh. 61. āstavānīhist hom, dānišnīhā, ped hān ī xrad zōr ud dēn dānāgīh ōz. 62. nē saxt-varravišnīhā, be ped abēzag jud-dēv dēn ī

---

[129] . JE adds bun ī do in margin, to agree with S.

[130] . brīnana/ bheda. Menasce brīnēnak 'fragment'.

[131] . aβaṯ.aṇgōšīdaa/ mahādṛṣṭānta.

[132] . ādar-pādyāβaṇdą.

[133] . vazārdan.

[134] . dōšī. Menasce dōšīh 'l'attrait'.

[135] . mazūtar.

[136] . raṯ-mastarag (AK rae-)/ guro mastargga. West rat-mastarg 'empty-skulled', Menasce 'cerveau-fêlé'.

ohrmazd dādestān, 63. kē-š dādār ohrmazd ō ahlō zardušt cāšt. 64. zardušt ped rāst-frēstagīh, ēvdāg ō dar ī burzāvand kay vištāsp mad, 65. u-š ped ōzomand ezvān, xrad-gugāyīhā, dast-abar-nihādīhā[137]*, ud vimand-soxanīhā, ud vas gumān-vizārīhā, ud amehrspendān venābdāg gugāyīh-dādārīhā dēn ō kay vištāsp ud frazānagān cāšt abāg vas abdīh, 66. ud mehīh, <ī> andar tavān ī gētīgān nē vaxt ī-šān ōy* $^{+}$*yašt-fravahr*[138] *dīd. 67. ud kay spendōyād*[139] *ud zerir*[140] *ud abārīg kišvarīgān, vas ardīg-jumbišnīh ud xūn-rēzišnīh zādag dēn* $^{+}$*ō* $^{+}$*grīv*[141] *pedīrift, 68. dā-z ō hrōm ud hindūgān be kišvar ped dēn ravāgēnīdārīh franaft hend. 69. az hān frāz ped peyvann ō bayān*[142] *x*^{v}*adāyān ī kay-tōhmagān ī burzāvandān mad. 70. dā-z pesāxt ī ped vidāxt rōy ī abar-var-rēzišnīh ī ōy hufravard ādarbād ī mahrspendān andar x*^{v}*adāyīh ī ōy bay šābuhr, ī šahān šāh, ī ohrmazd<ān>, ped pehikār ī abāg vas sardag jud-sardagān ahlemōγān, 71. az avēšān mazandom ahlemōγān ī-šān* $^{+}$*pōz-ebyāstagān*[143] *x*^{v}*and*[144] *hend bōxt. 72. ud hrōmāyīgān kē ped āvām āvām "anast" nām būd hend vas frašn ī dušvizār az ēn dēn pursīd, 73. nē būd ēc frašn gumānīg ī az ēn dēn vizārīhist, 74. ud frazānagān ī erān šahr hamē andar avēšān perōzīh-burdār būd hend. 75. nē cōn abārīg kēšān kē-šān dēn nihān-ravišnīhā ud frēftārīhā ud frēftagān-vyābānēnīdārīhā a-x*^{v}*ēškārīhā andar ristag ud ram ī kam-dānišnān ud anešnāsān ud dēv-cihrān kē-šān az dānāgīh ud xrad <ud> šnāsagīh tis-iz āgāhīh nē būd; 76. ēg cand-išān ram ī vas, nihānīhā frēft ud vyābānēnīd tan ō āškārāgīh nē dād. 77. pas az vasān grōh ī kam-dānišn ī anāgāh-dādestān ī-šān vyābānēnīd āškārāgīhist hend abāg vas hambasān-gōbišnīh ud drōzanīh, <ud> škastagīh ī-šān kēš.*

78. cōn az vas hambasānīh ud škastagīh <ud> dādestān-āgāhīh ī nōg-hamōzagān rāy ēdar nišānēnom. 79. az hān cim ī ka nibēg ī

---

[137] . dastāβar-nahādihā/ hastoparivinyastatayā. West 'through manual gestures'. See V.15.

[138] . saxt fravaš.

[139] . spudāxt.

[140] . zargar.

[141] . ōca ōi.

[142] . bayąną.

[143] . paca āβāyastagą/ abhīpsubhiḥ.

[144] . x^{v}ānīţ.

frazānag pēšēnagān frāyist bārīg ud dārmag soxanīhist ō +hangirdīg[145] handāxtan. 80. hucašmīhā +framāyed nigerīdan[146].

[145] . hūdānāī/ uttamajñānatva
[146] . farmāyast nigarēţ.

<šašum darag>

XI

1. az ēdar +nibēsom[147] hambasānīh ī-šān drāyišn. ud rāst-nigerišnīh<ā> 2. ē handāzed ped hān ī dānāg cašm.

3. nax^{v}ist ōy ī ēk-buništ-eskār 4. kē gōend kū : ēk ast yazad ī kirbakkar ud dānāg ud tavānīg x^{v}ābar <ud> abaxšāyišngar ; 5. kū kirbag ud bazag, ud rāstīh drōzanīh, ud zīndagīh margīh, ud vehīh vattarīh, az ōy.

6. nūn azišān pursed 7. kū : yazad hamēšag x^{v}ābar abaxšāyand ud kirbakkar dādestānīg, ud harvisp ast būd baved dāned, ped harv cē-š kām kām-ravāg, ē-z kū dādestānīg meyānjīg, ayāb ka ēdōn,<ka> ēdōn nē ? 8. cē agar x^{v}ābar, kirbakkar, abaxšāyand, ēgiš ahrmen ud dēv ud dušox ēn hamāg vad +drōšag[148] ped x^{v}ēš x^{v}ābarīh ud kirbakkarīh <ud> abaxšāyandīh ō x^{v}ēš dāmān cim abgand? 9. agariš nē dānist a-š dānāgīh ud harvisp-āgāhīh kū? 10. agariš nē kāmist anāgīh ud vad az dāmān abāz dāštan, ud harv kas ēkānag nēkīh dādan, a-š dādestānīgīh ud meyānjīgīh kū? 11. agariš nē šāyist kū nē dād hē, a-š visp-tavān az cē? 12. ī harv cōn nigerān, uskārān[149] 13. hamē ka harv nēkīh ud anāgīh az yazad būd gōend, be ka ēn cahār hunar ī ped yazadīh andar abāyed, ī ast harvisp-āgāhīh ud visp-tavānīh ud vehīh <ud> abaxšāyandīh, aziš judāgēnend, 14. enyā cār nēst. 15. ka-z-iš ēk az ēn cahār hunar aziš jud kunend, ēg-iz ped yazadīh nē bavandag. 16. cē hān ī nē visp-āgāh, nē visp-tavān, ud nē veh, <ud> nē abaxšāyišngar nē yazad.

17. did ēn kū: ka ped harv kas <ud> tis kām-ravāg x^{v}adāy, a-š šahr ud šahryārīh ī x^{v}ēš az harv dušmen ud pedyārag ī az x^{v}ēš kunišn, cim ōn abēzār nē dāšt kū-š ēc kas andar šahryārīh tis-iz must ud stahm ud a-dādīh ud garzišn nē hē? 18. cē x^{v}adāy ud šahryār mard x^{v}adāyīh <ud> šahryārīh, ēg burzišnīg ka-š x^{v}ēš šahr <ud> šahryārīh ped x^{v}ēš xrad ōn

---

147. naβaštom.

148 . vīrōšaa/ āmnāya. West virōyāk ‘faiths’, Menasce virravāk.

149 . nigarom x^{v}aškārom. “So K28; but in AK, MH19, JJ, JE both verbs end with –uṇ, which may, perhaps, stand for pl. 𐬎𐬌 of 3rd person optative” Jamasp-Asana, 78.

pādan <ud> dāštan tavān kū-š az x^{v}ēš kunišn dušmen +āxistan[150] ud vināh <ud> zyān kirdan nē +ayyārend[151]; 19. ayāb ka-š, az x^{v}ēš kunišn, dušmen āxēzed[152], a-š az x^{v}ēš menišnīg dōstān abāz dāštan, harv kas abē-must kirdan, tavānēned.

20. did ēn kū: ka abarvēz ud cēr ud pādyāvand, 21. a-š abarvēzīh ud cērīh ud pādyāvandīh abar kē? 22. cē abarvēzīh ud cērīh abar dušmenān hambidīg baved. 23. hambidīg dušmen x^{v}ad nē ō x^{v}ēš sazed būdan. 24. dā ka-š dušmen hambidīg nēst kē-š abar abarvēz ud cēr baved, 25. a-š abarvēzīh ud cērīh abar nē gōbīhed. 26. cē abar x^{v}ēš tan gāv-iz ud gōspend, ka-šān hamēstār ud vizūdār nēst, cēr ud abarvēz hend!

27. did ēn kū: ped yazadīh ud vazurgīh ī x^{v}ēš dānāg <ud> hvansand ayāb nē? 28. agar dānāg <ud> hvansand, ēgiš ped x^{v}ēš dānišn ud kām, dušmen ud bazakkar kirdan, hamāg andar šahr višōb abgandan, ped +vadagīh[153] ī šahr ud dāmān hvansand būd<an>, 29. bazag <ud> anāgīh-išān x^{v}āstan, x^{v}ad abar-šān dušmen <ud> nifrīngar būdan, mardōm anāgīh-madār <ud> dušoxīg kirdan cē sazed?

30. did ēn kū: harv cē gōed, rāstīhā vābar gōed ayāb nē? 31. agar rāstīhā vabar gōed, hān ī gōed kū kirbag-dōst ud bazag-dušmen hom, 32. hamē bazag <ud> bazakkar vēš dahed kū kirbag <ud> kirbakkar, a-š rāst gōbišn kū?

34. did ēn kū: -š kām vehīh ayāb vattarīh? 35. agar-iš kām vattarīh, a-š yazadīh az cē? 36. agar-iš kām vehīh, ēg cim vattarān ud +vattarīh[154] vēš hend kū vehān ud vehīh?

37. did ēn kū: abaxšāyišngar ast ayāb nē? 38 agariš nē abaxšāyišngar, a-š yazadīh az cē? 39. agariš abaxšāyišngar, ēg cim gōed kū: "-m dil, gōš, cašm ī mardōmān be āvašt[155] kū-šān nē tavān menīdan, guftan, kirdan, be hān ī man abāyed". 40. ast ī-š, ped +handāz[156], meh <ud> āzād kird; 41. ast ī-š, ped vas ēvēnag marg, ōzad, abesihēnīd, ō dušox ī jāyēdānag abgand. 42. "kū dā hān ī abāz

---

[150] . xahastan/ kad-arthaya. West ||ەسوم ‘to detract’, Menasce xwastan ‘écraser’.
[151] . ayārinəṇd.
[152] . nyāžed; Skt. kśīṇayati. West ‘covets’, Menasce vixāžet ‘se force’.
[153] . nākī/ śubhena.
[154] . vataraš.
[155] . haβast/ vimudritavān. West hanbast ‘shut up close’, Menasce ōbast ‘lié’.
[156] . anyāž/ animnatva. West ‘without want’.

kunom, veh <ud> kirbakkar hend". 43. nūn-z hān ī abāz kird be +xᵛazārag +enyā[157] 44. az hān ī pēš vas bazakkardar <ud> vināhgārdar hend.

45. did ēn kū: agar harv cē kuned dānāgīhā ud ped cim kuned, 46. ēg ka-š ēc hamemāl ud pedyārag nē būd, cim āfurišn ī naxᵛistēn ī-š vīrāst peristagān ō dēvīg a-burd-framānīh ī-š andar mardōm ō drvandīh <ud> +dušoxīgīh vašt hend? 47. agariš nē dānist kū +vardend[158], a-š uzmāyišn kār sazed framūdan. 48. cē nūn vasān hazārān, bēvarān ī-š vīrāst kū-š peristend, u-š xᵛadāyīh +mehēnend[159], hāmōyēn aburdframān, +a-niyōš-handarz[160] būd hend. 49. cē abāg hān kam-dānišnīh ī mardōm, ī nē ōn virāyīhed pesāzīhed kū mardōm kāmag, 50. agar-z baved tis ī pesāzend, virāyend ī nē ōn abar āyed <ud> baved (/šaved) cōn-šān kāmag, did abāz ō virāyišn ī hān tis nē estend ud pahrēzend, 51. ah ōy xᵛadāy ī visp-tavān, visp-āgāh dā nūn vasān a-mar tis kird ud vīrāst, ēk-iz nē ōn abar āyed <ud> baved cōn-iš kāmag; pas-iz az vīrāstan <ud> dādan ī nōg nōg nē hamē pahrēzed.

52. cōn ka-š hān ī naxᵛistēn +frēstagān dādār ī-šān, grāmīgīh rāy az ātaš vīrāst, cand hazār sāl 53. ī cōn gōbend kū peristišn ī ōy hamē kird; 54. abdum ped ēk framān agird ī-š dād kū "namāz ō ēn mardōm ī naxᵛistēn ī-m az gil vīrāst bared" 55. u-š būzišn ī ped nē sazed burdan, cimīgīhā, guft, 56. ēgiš ped +vīr[161] ud nifrīn ud xēšm tar <ud> xᵛār kird, 57. ud ō dēvīg ud druzīg vardēnīd <ud> az vahišt berōn kird, 58. hazāragīhā zīndagīh <ud> xᵛadāyīh ī jāyēdānag dād 59. kū: "šavem, bannagān ud peristagān ī +tō[162] abērāh <ud> vyābān kunom". 60. u-š ō xᵛēš kām vizūdār ud pedyārag kird.

61. abdum hān-z mard kē-š, grāmīgīh ud āzarm rāy, ōy ī frēstag mahist, abāg vasān peristagān, namāz aviš burd<an> framūd, 62. ō bōyestān ī vahišt kird 63. kū varzed ud harvīsp bar xᵛared, 64. be hān ēk draxt ī-š framūd kū mā xᵛared. 65. u-š abāg avēšān frēftār ī

---

[157] . ẋazār kunvṇd/ apakāraṁ kurvanti. Menasce hazār '(un) peu'. "Assuming that Paz. khvazār stands for khūjārak; but, as Sans. Has 'injury', the Pazand may be a misreading of āzār". West, 177

[158] . vardinəṇd.

[159] . mastəṇd.

[160] . anəkī-aṇdarž/ aśubhopadeṣṭāraḥ.

[161] . gil/ karddamena.

[162] . man.

vyābānīdār vīrāst 66. <ud> andar bōyestān hišt. 67. ī ast kē mār gōbed, ast kē ahrmen. 68. u-š cihr <ī> x^{v}ardārīh <ud> āzvarīh ham x^{v}ad ō ōy mardōm dād. 69. pas hān vyābāngar frēft hend kū: "az hān draxt x^{v}ared!" 70. ast kē ādam gōed. 71. u-šān ped hān cihr ī x^{v}ardārīh x^{v}ard. 72 pas az x^{v}ardan ōn dānišnomand būd hend kū-šān veh ud vattar šnāxt ud dānist. 73. az hān +and[163] āzarm ud grāmīgīh ped hān ēk handarz ī-šān framōšīd, 74. ud hān framōšīdārīh ham az ōy vahān, 75. abāg zan, avēšān ped grān xēšm ud anāzarmīh az vahišt bōyestān berōn kird <hend>, 76. ō dast <ī> ōy dušmen ī frēftār ud vyābāngar abespārd hend, 77. kū-šān kām ī x^{v}ēš abar +rāyēned[164], abar-šān +kārēned[165].

78. nūn, kadām ast a-dādīh, abē-cim-framānīh, pas-xradīh, kam-dānišnīh ī az ēn zīfāndar ud anāgdar? 79. ēn-z kū-š hān bōyestān cim ōn drubušt ud avistvār nē kird kū hān vyābāngar andar nē šud hād? 80. nūn-z vasān bannagān <ud> peristišnīgān ī ōy vyābān kird ud kuned. 81. u-š ped ham cim vasān peygāmbarān vaxšvarān āvām āvām ō gētīg brihēnīd 82. kū: bannagān ī man az dast ī ōy vyābāngar būzend, 83. ō rāh ud ristag ī rāst āvarend. 84. u-š avēšān frēstagān, peygāmbarān ī x^{v}ēš kē-šān x^{v}ēškārīh mardōm ō rāh ud pand ī frārōn āvurd<an> būd hāmōyēn ped x^{v}ēš kām ped vad marg ōzad <ud> ānāft hend, 85. hān ī bun vyābāngar <ud> abē-rāhēnīdār jāyēdān zīndag hišt ested. 86. dā-z nūn kām ī ōy ped vyābāngarīh <ud> abērāhēnīdārīh abarvēzdar <ud> kāmgārdar kū hān ī yazad. 87. cē vyābānān <ud> abērāhān vas frāydar hend kū rāst-rāhān <ud> a-vyābānān.

88. did ēn kū: harv cē kuned ped cim kuned ayāb nē? 89. agar abē-cim kuned halak-kunišn. 90. ud ōy ī halak-kunišn ped yazadīh ī frazānag nē sazed stāyīdan. 91. agar ped cim kuned, 92. ēg ka-š ēc hamemāl ud pedyārag nē būd, ēn hamāg dām ī cōn dēv-iz ud mardōm ī aburd-framān ī pedīrag kām ī ōy kōšāg <ud> vyābānēnīdār ud a-mar dām ī abē-sūd āfrīdan cim?

93. did ēn kū: agar harvisp ast, būd ud baved dāned, a-š nē sazed, ped x^{v}ēš dānišn ud kām, tis āfrīdan kē-š aziš pašīmān, u-š pedīrag kām ud framān ested, 94. u-š peygāmbarān kāmišngarān pedyārag baved.

---

[163] . abą.
[164] . rāinīţ.
[165] . kārinīţ.

95. agar gōbend +kū[166]: ēn pedyārag az bun veh ud nēk āfrīd, pas ō vattarīh ud dāmān abērāhēnīdārīh vašt, 96. ah ē gōed kū, ka ōy visptavān cim kām ī pedyārag ped vaštan ī ō vattarīh ud dāmān abērāhēnīdārīh cērdar ud pādyāvanddar kū hān ī yazad? 97. cē vattarīh andar āvām nerōgdar kū vehīh.

98. did ēn kū: ka bazakkar ham ped kām ī ōy, 99. u-š menišn ī bazakkarān x^{v}ad vīft, 100. u-š tōhm ī bazag x^{v}ad kišt 101. ka[167] rust +az +bunēšt, 102. ēk ōzad, ēk pādāšnēnīd, az kadām nerōg ī dādestānomandīh?

103. did ēn kū: -š ēn gēhān, ped cim, ō rāmišn ī x^{v}ēš, āsānīh ud nēkīh ī mardōmān rāy kird ud dād, ayāb abē-cim, ō dušrāmīh ī x^{v}ēš, ud avištāb, ērang ud dard <ud> marg ī mardōmān <rāy>? 104. cē agariš abē-cim kird, halak-kārīhā; 105. abēcim tis az dānāgān nē pedīrišnīg. 106. agariš ped cim kird, u-š ō rāmišn ī x^{v}ēš, ud āsānīh ud nēkīh ī mardōmān dād, 107. a-š ābādān, pur-nēkīh cim nē kird? 108. agariš az vīrāyišn ī mardōm ud dām rāmišn ud nēkīh, a-š az ōzanišn ud višōbišn sūd cē?

109. agariš menišn ī bazag nē x^{v}ad ō mardōmān dād, ah kē ast kē jud az framān ud kām ī ōy menišn ī bazag dahed? 110. agariš x^{v}ad dād u-šān nūn āhōg abar dāred, a-š rāstīh ud meyānjīgīh az cē? 111. cē ka mardōm abāg kam-dānišnīh ud kam-xradīh, pas-iz šagr ud gurg <ud> abārīg xrafstarān, cand-išān tavān, ō rēdakān <ud> ābastān ī x^{v}ēš nē hilend 112. dā kū-šān tabāhēnend; 113. nūn, yazad <ī> abaxšāyišngar ahrmen ud dēv ped x^{v}ēš dām cim andar hišt (abgand) 114. kū-š +kōr ud karr[168], vīftag, drvand <ud> dušoxīg kird hend? 115. agar uzmāyišn rāy kird, – cōn hān ī gōbend kū"-š vad uzmāyišn ī abar dāmān rāy dād" – 116. a-š, pēš az hān, mardōm ud dām cim nē šnāxt? 117. cē kē-š dastvar uzmāyišn, vīspāgāh nē x^{v}ānišn.

118. hangird ēn kū: yazad ka-š ēc hamemāl ud pedyārag nē būd, a-š abē-vizandīhā harv dām ud dahišn dādan tavān būd, cim nē dād? 119. ayāb-iš kāmist, nē tavān būd? 120. agariš kāmist, nē tavānist, nē bavandag tavānīg. 121. agariš tavānist, ud nē kāmist, nē abaxšāyišngarīhā. 122. agariš dānist kū az ēn dām <ud> dahišn ī dahom, tis kas baved ī nē andar kām ī man, 123. ud abdum kird, 124.

---

166 . u.
167 . AK ku, JJ, JE ka ; Skt. ced.
168 . xōr/ aśrotṛ.

ēg nūn ēn hamāg a-hvansandīhā ped xᵛēš <dām> kirdan, +peyvastag[169] xēšm ud nifrīngarīh <ud> abgandan ī ō pādifrāh ī dušox, abē-cim.

125. did ēn kū: agar hamāg bazag-menišnīh, bazag-gōbišnīh, bazak-kunišnīh, vināh ī mardōm menend, gōend ud kunend, ēdōn-z dard, vēmārīh, driyušīh, pādifrāh ud anāgīh ī dušox be ped kām ud framān ī yazad būdan nē šāyed, 126. yazad kām <ud> tavān hamēšag, 127. cē-š xᵛadīh-iz hamēšag, 128. nūn kas-iz hamēšagīh az anāgīh ud pādifrāh bōxtan an-emēdīh, ēvar. 129. cē gugānīhā[170] pēdāg kū, ēc frahangbed, avistād nēst kē-š az ēn anāg <ud> vad-kāmagīh abāz dāred, 130. agar +pargast[171] hamgōnag ī avēšān frēstagān <ud> dastvarān kē ō mardōmān handarz ēn kird kū: bazag <ud> vināh mā kuned! 131. cē kām ud framān ī yazad spuxtan kāmend. 132. ēn-z kū: cōn-iš harv do kām, ham bazag <ud> ham kirbag, nē pēdāg kū kirbag ī kirbakkarān vēš pessanned ayāb bazag ī bazakkarān.

133. ē-z: avēšān bizeškān kē, emēd ī ravān rāy, vēmārān dārōg kunend, 134. u-šān dard ud vēmārīh spōzend <ud> hilend 135. kū-šān, az hān kunišn, kirbag xᵛēšīhed, 136. be ō pādifrāh ī dušox peyrāst estend; 137. ud avēšān kē, ravān dōšārm rāy, driyuš +niyāzomand[172] +acār[173] mardōm tis dayend, 138. u-šān niyāz ud driyušīh aziš ōgārend <ud> hilend 139. kū-šān, az hān kunišn, kirbag xᵛēšīhed, 140. be-šān vināh ī grān baved, ped tāšt. 141. agar gōend kū: avēšān bizeškān darmān ī barend, avēšān kē-z driyušān <ud> acārān tis dahend, hamāg ped kām ī yazad; 142. ah, ka yazad abedyārag <ud> a-hamēstār, a-š vemārīh <ud> driyušīh nē dādan āsāndar <ud> cimīgdar, <ud> ō yazadīh pessazagdar, 143. az hān kū-šān xᵛad vēmār <ud> driyuš kirdan, ō mardōmān framūd<an> kū "ašmāh-išān drust ud abē-niyāz kuned!"

144. agar gōbend kū: -š kām ēn kū avēšān bizeškān <ud> dādārān ped hān pādāšn ī nēkīh-išān pediš kuned 145. u-šān ō vahišt nēkīh ī jāyēdānag zāmēned, 146. ah, ē nigered kū: cōn a-dādestānīhā, a-davānīhā ka nēkīh <ud> ābādīh abar +ēv[174] +bannag[175] kāmag

---

[169] . paeβastan/ pravattanena.
[170]. dugānihā/ prācuryeṇa.
[171] . parast/ ārādhita.
[172] . nyāžaṇd/ nāstika.
[173] . āžār/ duḥkhita.
[174] . han.
[175] . buṇdaa.

būd<an> rāy, vasān a-vināhān ī mustomand driyuš, niyāzomand, vēmār, anāgīh-madār kuned! 147. ēn-z kū: agariš nēkīh ud ābādīh abar ēk be ped must ud dard ud bēš ī anī kirdan nē tavān, 148. a-š ō tavān-girdārīh, kāmgārīh, a-hamēstārīh nē pessazag.

149. agar gōend kū: avēšān vēmārān, driyušān, ped menōg, ped hān pādāšn ō vahišt <ud> nēkīh ī jāyēdānag zāmēned, 150. ah, agariš pādāšn ī ped menōg be ped anāgīh ī gētīg dādan nē tavān, nē spurrīg-tavān. 151. ēn-z kū: -š must-kirdārīh ī ped gētīg, abē-gumānīhā, +pēš-dastīhā[176], <ud> abēcimīhā; 152. pādāšn ī menōg gumānīhā, a-varravišnīhā, <ud> pas az mustgarīh. 153. cōn must ī pēš abēcim, pādāšn ī pas ham abēcimīhā halagīhā. 154. ēn-z kū: ēc āzādīh[177] ī pas ō must ī pēš, ped avahānīh, nē ayābīhed.

155. did ēn kū: az ēn si ēvēnag ēk būdan acār. 156. ēk, harv cē andar ēn gēhān ast ud būd ūd baved, hamāg ped kām ī ōy ayāb nē; 157. ayāb ast ī-š ped kām, ast ī nē. 158. cōn tis-iz nē ayābīhed ī nē nēk, ayāb vad, ayāb āmixtag ī az harv do. 159. agar gōend kū: -š hamāg kām, a-š nēk ud vad harv do kām. 160. agariš nēk ud vad harv do kām, anespurrīk-kām. 161. ped ēk-iz nē spurrīg. 162. ud ōy ī anespurrīk-kām, anespurrīg-x^{v}adīh šāyed būdan, 163. cōn azabar nimūd. 164. agariš ēc nē kām, 165. ēc kām nē būdan rāy, nēst-kām. 166. ud ōy ī nēst-kām cihrīk-kunišn. 167. ud ōy ī cihrīk-kunišn, cihrēnīdag <ud> kirdag. 168. agar ast ī-š kām, ast ī-š nē kām, 169. tis-iz andar gēhān nē ayābīhed ī nē nēk ud nē vad, 170. ah, agar yazad nēk kām, a-š vad nē kāmīg, āšnāg; 171. ud hān ī vad nē ped kām ī ōy. 172. agariš vad kām, a-š nēk nē kāmīg, acār; 173. hān ī nēk nē ped kām ī ōy. 174. agar hān ī nēk kām ī yazad, hān ī vad az anī kām būd<an>, āšnāg. 175. agar hān ī vad kām ī ōy, hān ī nēk az anī kām būd<an>, acār; 176. acārīg, pēdāgīhed hambidīg <ī> kām ī yazad.

177. agar vad az mardōm +uzīd[178] gōbed, 178. ah, cōn mardōm nē hamēšag x^{v}adīh, ah acārīg, ayāb vad pēš az mardōm būd ayāb pas, 179. ayāb abāg mardōm būd. 180. agar "pēš az mardōm būd" gōbend, 181. ah, cōn jud az yazad anī āfrīdār ud dādār nē būd, 182. ah, vad ayāb yazad dād, ayāb x^{v}ad +x^{v}ad-iš[179] dād, ayāb x^{v}ad hamē(v)īg

---

[176] . pēšjastihā/ prāk prāpta. West 'through (its) previous occurrence', Menasce pēš-jastīhā 'prématurément'.

[177] . āžādī/ ṛddhatva.

[178] . x^{v}azəṯ/ prabhavatīti.

[179]. x^{v}adī.

būd. 183. agar "pas az mardōm būd" gōbend, 184. ah, ka gōhr ī mardōmīh ham dahišn ī yazad, 185. ud mardōm vadīh yazad andar gōhr nē dād, 186. ped kunišn cōn aziš uzīhed? 187. agar-šān vad ped kunišn kird jud az kām ī yazad, 188. ud yazad dānišn ī ped kirdan pediš būd, 189. ah, yazad ped x^{v}ēš kām anespurrīg; 190. ud mardōm, ped kām <ud> framān ī yazad spuxtan, ud hambidīg <ī> kām ī yazad vad kirdan, cēr ud abarvēz hend, 191. ud yazad andar x^{v}ēš kām ud x^{v}ēš bannagān zōr abādyāvand, pēdāg. 192. agar gōbend kū: -šān pas ō dušox pādifrāh ī škeft zāmēned, 193. ah, agar yazad tavān-girdār bazag kirdan nē hištan <ud> az menišn-išān be kirdan sūttar, ō-z x^{v}ābarīh ī yazad pessazagdar kū kirdan hišt<an>. 194. acārīhā, pediš hvansand būd. 195. pas, hvansandīhā, x^{v}ēš dāmān pādifrāhēned. 196. ped kār ēk ī eskārom, ayāb adavānīgīh, ayāb kamdānišnīh, ayāb kam-vehīh aziš pēdāgīhed.

197. agar gōbend kū: "yazad vad dād ud āfrīd ped hān cim kū dā mardōm arzomandīh ī nēkīh be šnāsend". 198. ah, ē nigered kū: agar vad šnāxtan ī <arzomandīh ī> nēkīh rāy, abāyišnīg ud sūdomand, ah vad ast veh-kām. 199. agariš vad ast veh kām, ud abāyišnīg <ud> sūdomand, ō hān ī gōbend kū-š vad nē kām hambasān. 200. hān-z ī gōbend kū: "-š marg, dard, driyušīh hān cim rāy dād kū dā mardōmān arzomandīh ī zīndagīh, ud drustīh, ud tavānīgīh abērdar šnāsend, 201. andar yazad spāsdārdar bend". 202. ah, ē nigered kū: cōn abēcim-kunišnīhā, ped hān ēvēnag ī ōy kē, arz <ud> vahāg ī pādzahr abzōn rāy, zahr ō mardōmān dahed, 203. kū dā pādzahr grāndar <ud> arzomanddar frōšed. 204. ēn az kadām meyānjīgīh-kunišnīh, kū šnāxtan ī arzomandīh ī nēkīh ī anī rāy, dard <ud> marg <ud> anāgīh abar anī a-vināh hiled?

205. did hān ī: grōh-ē az avēšān gōbend kū: "yazad ped harv dām ud dahišn pādišāh. 206. cē-š dahišnān hamāg hān ī x^{v}ēš hend; 207. cōn-iš abāyed, cē-š abāyed abar-šān kuned, nē mustgar. 208. cē must hān ī abar tis ī nē x^{v}ēš kunend. 209. ēg, hān kē tisān hamāg x^{v}ēš, cōn-iš abāyed abar-šān kuned, nē mustagr". 210. ah, ē dāned kū: agar, pādixšāyīh rāy, hān-z kē must kuned, nē mustgar x^{v}ānišn; 211. ah, ōy-iz kē pādixšāy drō gōed, rāst-gōbišn ast; 212. ōy-iz kē, pādixšāyīh rāy, bazag, vināh <ud> duz<īh[180] *ud> appar kuned nē vināhgār x^{v}ānišn. 213. ōn cōn hān ī hufravard rōšn ī ādar-farrōbayān ped hangōšīdag*

[180] . duž/ caurya.

guft 214. kū: -šān mard-ē dīd kē xar-ē hamē marzed. 215. ka-šān aziš pursīd kū: ēn +nigohīdag[181] kār cim kuneh? 216. u-š ped būzišn guft kū: xar-ē am xᵛēš".

217. did ēn azišān ē pursed 218. kū: yazad ēn dām ud dahišn ī-š kird, avišān dōst ayāb dušmen? 219. agar dām dōst, a-š nē sazed vad <ud> anāgīh ī dāmān abāyistan <ud> dādan, 220. xᵛēš āfurišnān az višōbišn ud anāgīh-išān hagriz sagr nē būd<an>. 221. agar dām dušmen, a-š nē sazed, ped xᵛēš tavān <ud> dānišn, hān tis āfrīdan <ud> dādan ī-š dušmen +abeyvāh[182], u-š pedīrag kām kōxšed.

222. ēn-z ē pursed 223. kū: yazad hamēšag hudānāg, hubādišāy, āzādīhgar[183], 224. ayāb dušdānāg, dušpādišāy, mustgar, 225. ayāb ast hangām ka hudānāg, hubādišāy, āzādīhgar, 226. ud ast hangām ka dušdānāg, dušpādišāy ud mustgar? 227. agar hamēšag hudānāg, hubādišāy, āzādīhgar, 228. a-š nēst andar šahr <ud> pādišāyīh stahm ud must ud garzišn; 229. u-š dām dōstīh, ud dām aviš dōstīh, abēzag; 230. az ham cim, abar xᵛēš dāmān abaxšāyišngar; 231. u-š dām spās-hangār, aviš stāyīdār, abēzag dōst, 232. u-š nām-iz ī yazdīh arzānīhā xᵛēš. 233. agar dušdānāg, dušpādišāy ud mustgar, 234. ah, xᵛad ō dām abēzag dušmen, u-š dām-iz aviš ham-ēvēnag; 235. az ham cim, dām vināstār marzēnīdār ud vyābāngar; 236. u-š dām aziš garzīdār, aviš kōxšīdār, abēzag dušmen; 237. u-š nām-iz ī yazadīh an-arzānīg nām +a-xᵛēš[184]. 238. u-š hamēšagīh-iz rāy, dāmān a-kanārag-zamānīhā az must ud anāgīh abē-bīm būdan anemēd. 239. agar ast hangām ka hubādišāy, hudānāg, āzādīhagar, ud ast hangām ka abāz-vaštag az ēn, 240. a-š dōstīh ī dām gumēzag; 241. az gumēzag-dōstīh gumēzak-kunišn<īh>; 242. az gumēzak-kunišnīh gumēzag xᵛadīh-iz pēdāgīhed. 243. u-š dām-iz aviš gumēzag-dōst. 244. az +hambāy(an)[185] nē agar dōst ī-š nē dušmen, ud nē spāsdār ī-š nē garzišnīg, nē-z stāyīdār ī-š nē nigōhišnīg, ēn ēvēnag abar hamāg dām cihrīg pēdāg.

245. did ēn kū: cōn hamāg tis ī andar gēhān, az ēn do nām ī nēk ud vad nē berōn, 246. ah, agar nēkīh ud vad<īh> harv do az yazad, ud ped kām ī yazad gōbīhed, 247. ah, mustomand ahrmen abēcim

---

[181] . nigōīnaa/ garhyatara.

[182] . apaṯvāh/ asānukūla. West apatūgīh 'disablement', Menasce: peut-être *apē-vahān.

[183] . āžādīgar/ samṛddhīkara.

[184] . haβaṇdī/ saṃnibha.

[185] hambāe/ samabhāga.

dusravēnīdag, a-vināh, a-bunēšt, hagriz vad ud abāzsār nē būd <ud> nē baved. 248. hān ī andar nibēg gōed kū: "ahrmen abāz-sār būd, u-šān az vahišt berōnēnīd" abēcim. 249. cē hān-z abāzsārīh <ud> aburdframānīh ham ped kām ī yazad.

250. agar-z nēkīh az yazad, ud ped kām ī yazad, vad az mardōm gōbīhed, ēg ahrmen a-bunēšt, abēvināh; u-š nifrīn <ud> nigōhišn abēcim. 251. agar +pargast[186] ēn hamāg anāgīh ud vad nē az jud-gōhrīh, be az x^{v}adīh ud ēv-gōhrīh ī x^{v}ad yazad, 252. ah yazad ō x^{v}ēš rōn dušmen <ud> pedyārag ast.

253. ēn-z kū: "be az gōhr ī bazag bazagīh būd" guftan abēr vyābānīg. 254. cōn bazag az gōhr ī veh hangārdan vyābānīg, ah ahrmen kē bun bunēšt ast ī harv bazag, az dahišn ud āfurišn ī yazad hangārdan vyābānīgdar.

255. hangird ēn kū: agar fradum tis ast ī nē andar kām ī yazad, agar harv tis ped kām ī yazad, kas-iz nē vināhgār, 256. peygāmbar-z ud dēn brihēnīd<an> abēcim. 257. agar ped vināhgārīh kas +ēranzēnīdan[187] sazed, ōy +ēranzēnīdan sazāgdar kē bun kirdār, dāštār, āfrīdār ī harv vad ud bazag. 258. agar-z vad ud bazag az ahrmen ayāb mardōm gōbīhed, ah cōn avēšān ham āfrīdag ud dādag <ī> yazad hend, a-š bun-xān ham ōy kē +bun-xān[188] ī vad, 259. az vad vattar.

260. ēn-z ē nigered kū: hāmōyēn kēšān az x^{v}ēš dastvar <ud> +frēstag[189] ēn gōbend kū-š guft ud handarzēnīd ō x^{v}ēš ram kū: "kirbag kuned, az bazag pahrēzed! " 261. vyābānīh rāy, ēn nē handēšend kū: bazag ī-š framūd kū "mā kuned, kē kuned ō dušox ī jāyēdānag abganom", hān az kū ud kadām bun sazed būdan? 262. kū agar ham az yazad, a-š nē dādan āsānīhādar hād kū pas az dādan <ud> ō pēdāgīh +āvurdan[190] aziš pahrixtan framūd. 263. ōh-iz ka ēc sūd ud vahān ī dādan ud āfrīdan ī vad nē šnāsom.

264. did: andar-šān nibēgān abar kirbag ud bazag hambasānīhā gōbed 265 kū: "kirbag ud bazag harv do az man. 266. nē dēvān, nē

---

[186] . faraβast.

[187] . ərəžinīdan/ avalopituṁ.

[188] . bun vahąn/ mūlakāraṇaṁ.

[189] . faražastaa [Jam.-As. Perhaps for frōstaa ; JE has ž altered into β.] / pravṛtta.

Menasce frajastak 'issu'.

[190] . āβard u/ pracarya.

jādōgān ādōg hend ped kas vizend kirdan. 267. nē kas dēn pedīrift kirbag kird, ud nē kas ped akdēnīh raft bazag kird, be ped kām ī man!" 268. andar ham nibēg vasīhā +pedist[191] bared, ud nifrīn ō dāmān kuned 269. kū: "cim mardōm hān bazag, – ī man ped avēšān kāmom– , kāmend ud kunend?" 270. abar kām ud kunišn ī xᵛēš dast baved, u-šān ō pādifrāh ī abar tan ud ravān bīmēned. 271. ud anī gyāg gōbed kū: "an xᵛad hom vyābāngar ī mardōm. cē agar-um kāmag hād, ēg-um rāh ī rāst nimūd +hānd[192]. be-m kāmag kū ō dušox šavend". 272. ud anī gyāg gōbed kū: "mardōm xᵛad hend kirdār ī bazag". 273. ped ēn si ēvēnag, yazad abar xᵛēš dām jud-ēvēnag gugāyīh dayed: 274. ēk ēn kū, xᵛad ahrmen; 275. ēk ēn kū, xᵛad ast vyābāngar ī dām; 276. ped anī brahm, xᵛēš abāg[193] ahrmen ped vyābāngarīh hambāy kuned kū: "ast ka an kunom, ast ka ahrmen". 277. ped hān ī gōbed kū: mardōm bazag xᵛad kunend", a-š xᵛēš tan ped dūrīh ī az bazag abāg ahrmen hambāy kird. 278. cē agar mardōm bazag kunend az xᵛēš gōhr ud xᵛēš vyābānīh, ah yazad abāg ahrmen az bazagīh dūr. 279. cē cōn nē az yazad, nē-z az ahrmen.

280. did: az avēšān kē-šān muʿtazalīg[194] xᵛānend ē pursed 281. kū: yazad hamāg mardōm ped +āzād[195]-kāmīh az bazag pahrixtan <ud> az dušox bōxtan <ud> ō vahišt zāmēnīdan kām ayāb nē? 282. agar gōbed kū "nē", 283. a-š +vizīrēned[196] abar kam-vehīh ī yazad <ud> vattarīh ī-š kām. 284. az im cim, ped yazadīh stāyīdan nē sazāg. 285. agar gōbed kū: "-š kām", 286. a-š vizīrēned abar veh-gāmīh ī yazad. 287. az ham cim, ped yazadīh stāyīdan sazāg.

288. ēn-z kū: agariš kām kirdan tavānīg ayāb nē? 289. agar gōbed kū "nē", 290. a-š vizīrēned abar a-davānīgīh ī yazad ped hān ī-š kām; 291. az ham cim, ped yazadīh ī vīsp-tavān stāyīdan nē sazāg. 292. agar gōed kū "kām kirdan tavānīg", 293. a-š vizirēned abar tavānīgīh ī hān ī-š kām; 294. az ham cim, <ped> yazadīh ī vīsp-tavān stāyīdan sazāg.

---

[191] . paeβastan. Menasce: «paēwastan 'rapport', le sens n'est guère satisfaisant; je traduis comme s'il y avait l'équivalence de man. pdwhn 'plainte' ».

[192] . həṇd.

[193] . x́āš dąm aβā.

[194] muqzarI/ muthjari.

[195] . āβāṯ.

[196] . nā vazirinīṯ.

295. did ēn kū: ka-š kām kirdan tavānīg, kuned ayāb nē? 296. agar gōed kū "kuned", 297. ah pēdāgīhist hē abar hamāg mardōm pahrixtan ī az vināh, bōxtan ī az dušox, +rasīdan[197] ī ō vahišt. 298. ēn hān ī-š astīh abēdāg, ud x^{v}ēš-iz dēn drōzangar. 299. agar gōed kū "-š kām kirdan tavānīg, be nē kuned", 300. a-š vizīrēned abar an-abaxšāyišngarīh ī yazad ud mardōm-dušmenīh ud x^{v}ēš kām a-ravāgīh. 301. cē agar kuned, a-š x^{v}ad nē zyān, ud mardōm sūd, u-š x^{v}ēš kām ravāg. 302. agar nē kuned, a-š x^{v}ad nē sūd, ud mardōm zyān, u-š x^{v}ēš kām a-ravāg.

303. did ēn kū: ped kām nē kuned ayāb agām? 304. agar gōbed kū "ped kām nē kuned", 305. a-š vizīrēned kū yazad nēk-kām, u-š nēk kirdan nē kām. 306. ēn hambasānīh rāy handēšīdan-z zīfān. 307. agar gōbed kū "agām, ē rāy nē kuned", 308. ah vizīrēned abar nizārīh ī yazad andar x^{v}adīh, ayāb astīh ī vizūdār ī-š kām.

309. hangird ēn kū: ēn gētīg rāyēnīdār ī a-hamēstār ī a-hambidīg ī spurr ped dānāgīh ud vehīh ud tavānīgīh hād, ēn hamāg a-sazāk-kunišnīh ud must ud anāgīh ud dard ud bēš frāyist mardōm ud abārīg dām nē hē. 310. cē ka rāyēnīdār, a-hamēstār, ped dānāgīh spurr, vad nē būdan cār, ud darmān ī vad be burdan-z dāned. 311. ka ped vehīh spurr ud abaxšāyīdār, vad būdan fradumīg nē kām, ud nēstīh kām. 312. ka ped tavānīgīh spurr, vad hambun-z nē būdan tavānīg. 313. nūn, cōn andar gētīg kē-š rāyēnīdār yazad ast, vad astīh a-gumānīhā vēnābdāg, pas az ēn and nē jud: ayāb kū rāyēnīdār hamēstāromand, ayāb a-hamēstār. 314. agar vad nē būdan cār, ud darmān ī vad be burden, nē dāned, pēdāgīhed +aziš[198] a-bavandag-dānāgīh ī yazad. 315. ayāb-iš vad ast veh kām, pēdāgīhed a-bavandag-vehīh ī-š kām. 316. ayāb vad nē būdan, ud be burden nē tavānīg, pēdāgīhed abavandag-tavānīgīh ī yazad. 317. ud ka ped dānāgīh ayāb vehīh ayāb tavānīgīh ēk-iz nē bavandag, <ah> ped yazadīh ī vīsp-tavān ī vīsp-veh ī vīsp-dānāg stāyīdan <ud> +peristīdan[199] nē sazāg.

318. ēn-z ē dāned kū: cōn ēc astag tis ī kunāg kāmagomand be cōnīh nē ādōg būd, 319. ah agar dādār bun astīh yazadīh, u-š cōnīh rōšnīh <ud> huzihrīh ud hubōyīh ud pākīh ud vehīh ud dānāgīh, ēg-iš hān ī cōn tārīgīh ud dušcihrīh gennagīh <ud> rīmanīh <ud> vattarīh

[197] . rastan, JE āβardan. Menasce āwardan.

[198] . vaš.

[199] . parastan/ arccatuṁ.

<ud> a-dānāgīh xʷad dēvīh cōnīh, aziš dūr sazed būdan. 320. agariš bun astīh tisīh[200] dēvīh, u-š cōnīh tārīgīh, dušcihrīh, gennagīh, rīmanīh, vattarīh, adānīh, ēgiš hān ī yazadīh cōnīh aziš begānag ested. 321. agar ēk ast kē-š ēn harv aziš[201], andar-iš xʷadīh ī +a-vizārišnīg[202] gumixtag, a-š aziš[203] +avizārišnīgīh[204] rāy ped nēkīh andar xʷēš anāgīh vizārdagīh nēst. 322. nūn-z umēdvārān[205] umēd +uzīhed[206]. 323. cē ōy-iz kē kirbakkarīh rāy ō vahišt šaved, ānōy-iz ped vad ud anāgīh; 324. cē ānōy-iz nēkīh ī az vad jud <ud> vizārišnīg[207] nēst. 325. agar hambun-z nēkīh ast ī jud az anāgīh, ah anāgīh-iz ast ī az nēkīh jud <ud> vizārdag. 326. ēn āšnāg kū: nēkīh ud anāgīh judīh az judgōhrīh. 327. ka-šān judīh ud vizārišn ī <ēk> az did ī jud-gōhrīhā do bun pēdāg, ah umēdvārān umēd rāst. 328. u-šān dānāgīh parvānag[208].

329. ēn-z ē dāned kū: harv soxan ī nē ped xʷēš vimand, abē-brahm ud …[209]. 330. ēn-z kū: vimand ī yazadīh māyagvar dānāgīh. 331. vimand ī dānāgīh, ēk, sūdomand-kunišnīh. 332. sūdomand-kunišnīh nē zyāngārīh. 333. zyāngarīh ēvēnagān si: 334. ēk, hān ī-š xʷad nē sūd, <ud> anīz zyān; 335. <ēk, hān ī anīz nē sūd, ud xʷad zyān;> 336. ēk, hān ī xʷad zyān, ud anīz zyān. 337. ud yazad ī dānākkār az āfrīdan ī ahrmen ud dēvān xʷad nē sūd, anīz zyān; 338. u-š xʷēš kām az xʷēš kunišn a-ravāgīh hamē pēdāgīhed.

339. ēn-z kū: agar yazad kām vehīh, 340. u-š kām hamēšag, 341. ud ped sazed[210] kām tavānīg hē, 342. <hān pēdāg> kū az bun dā frazām, andar gēhān, hamāg vehīh <ud> frārōnīh ī yazad kām raft hē; 343. nūn pēdāg kū, vattarīh ud abārōnīh vas vēš hamē raved. 344. pas az ēn <do> ēk: ayāb ped kām ī yazad hamē raved, ayāb agām. 345. agar ped kām ī yazad hamē raved, <ah> pēdāg kū-š kām-iz ped

---

200 . ϑisī (Jam.-As. ϑis)/ Skt. kācit.

201 . vaš.

202 . avazirašnī/ avikta.

203 . vaš.

204. avazirašnī/ aviktatva.

205 . ōmədārą/ āśākarāṇāṁ.

206 . xᵛažīţ. Menasce +ānāvat/ ānāvihet.

61. jaţ vazārašnīh/ pṛthak vibhakti. Menasce yut-vicārišnīh.

208 . farβānaa/ sahāyin. West parvānak ‘passport’, Menasce faržānaa.

209 . apaţxᵛāβ (JE apaţxᵛāh)/ anabhilaṣaṇīya. West ‘unenquiring’, Menasce ‘irrationel’. Cf. Dk iv M 430 𐬀𐬥𐬀𐬱𐬌𐬌𐬀𐬵𐬌𐬀𐬵𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀.

210 . sažəţ, Jam.-As. sažīţ.

vattarīh ham-cōn ped vehīh. 346. ayāb, ped kām, adavānīg ud vardišnīg. 347. cōn kām be az vahān, ayāb be az vardēnīdār nē +varded[211], 348. ah az ēn do ēk: ayāb vahān-ē rāy, ayāb-iš anī ast vardēnīdār ī-š kām. 349. agar nē ped kām ī yazad hamē raved, 350. ah pēdāg kū yazad andar xᵛēš kām acārag[212], u-š kām nē spurrīg. 351. ayāb-iš ast vizūdār-ē ī <abāz>-dāštār kām.

352. ēn-z kē gōbend kū: "yazad ō ādam framūd kū, az ēn ēk draxt, ī andar vahišt, mā xᵛare!" 353. az-išān ē pursed 354. kū: framān ī yazad ō ādam dād kū "az ēn draxt mā xᵛared" nēk būd ayāb vad? 355. agar framān nēk būd, pēdāg kū draxt vad būd. 356. nē sazed yazad tis ī vad āfrīdan 357. agar draxt nēk būd, framān vad būd. ah nē sazed yazad vad framān dādan. 358. agar draxt nēk būd, u-š framān ī ped nē +xᵛardan[213] dād, ah ō vehīh ud abaxšāyīdārīh ī yazad +nē[214] pessazag nēkīh az bannagān ī a-vināh ī xᵛēš +abāz +dāštan[215].

359. ēn-z kē gōbend kū: "yazad harv kē-š kāmed, ō varravišn ud rāh ī rāst āvared, u-š ped hān pādāšn ō nēk-ravišnīh ī jāyēdānag zāmēned; 360. kē-š nē kāmed, a-š ped a-dēnīh ud yazad-nē-šnāsīh hiled, u-š ped hān cim ō dušox ud anāgīh ī jāyēdānag abganed". 361. az avēšān ē pursed 362. kū: ōy veh kē-š abāyist ud kām ped dēn ud varravišn ī yazad ud rāh ī rāst, ayāb ōy kē-š abāyist ud kām ped abē-rāhīh ud adēnīh ud yazad-nē-šnāsīh? 363. agar gōed kū: "ōy veh kē-š abāyist ud kām ped dēn ī yazad ud rāh ī rāst". 364. nūn ōy mardōm kē yazad kāmag ī pediš ēn kū-š ped a-dēnīh ud abē-rāhīh ud yazad-nē-šnāsīh hiled, peygāmbar ayāb anī +mardōm-dōst[216] ō-š dēn ī yazad ud rāh ī rāst xᵛāned, 365. a-š yazad pediš veh ud sūdomanddar ayāb hān peygāmbar, ōy mardōm<-dōst>. 366. agar gōed kū: "-š kām ī yazad pediš veh", a-š guft baved kū "yazad nē šnāxtan ud dēn nē pedīriftan ud abērāhīh veh", ēn zīfān nē[217] pedīrišnīg [ud nē cāsišnīg]. 367. agar gōed kū: "-š ō +rāh[218] ī rāst āmadan, ud yazad šnāxtan, pediš veh ud sūdomanddar", 368. a-š āškārag guft baved kū "peygāmbar ud

---

[211] . vardineţ.

[212] . āžāraa/ pīḍita. Menasce āzārak.

[213]. nə xādan/ akhādane.

[214] . bē.

[215] . aβaxšastan/ avagup. Menasce apaxšāyītaa 'épargner, priver'.

[216] . mardum ī dōst.

[217] . rā nē.

[218] . dīn/ dīni.

mardōm<-dōst> pediš veh az yazad". 369. cē mardōm kē-š abar mardōm rāst-rāhīh ud yazad-šnāsīh abāyed, u-š kām pediš, vas veh az ōy ī yazad; 370. kē-š abāz-rāhīh <ud> anešnāxtārīh ud adēnīh abar-šān kāmag, yazad vas vattar az ōy mardōm.

371. ēn-z kū: agar bazag-menišnīh ud bazakkarīh ī mardōm ped kām ī yazad, nūn hān kē yazad bazag-menišnīh dād u-š bazag andar menišn kišt, 372. u-š ahrmen ēvāz ō bazag kirdan x^{v}āned ud nix^{v}āred, a-š bazag-menišnīh ī yazad ud abāyist-iz ī pediš zōromanddar ud vattar kū x^{v}andan ī ahrmen. 373. ka-š niyūšīdārīh-iz ī az ahrmen kirdan ī bazag, ham az bazag-menišnīh ī yazad dād, ud abāyist-iz ī pediš, nūn āšnāg kū yazad az ahrmen vas vattar ud vināhgārdar.

374. abar ēn soxanīhā ī-mān ešmurd, 375. az ēn $^{+}$si[219] ēk šayed būdan: 376. ayāb kū hamāg rāst, ayāb kū hamāg drō, 377. ayāb ast ī rāst ud ast ī drō. 378. agar hamāg rāst, harv soxan ī ō ēn soxan nē sazed, drō; ud tis do: rāstīh ud drōzanīh. 379. agar hamāg drō, harv soxan ī ō ēn soxan nē sazed rāst; ud tis ham do. 380. agar ast ī rāst ud ast ī drō, 381. ēg hān ī rāst az gōhr ud nāf ī rāstīh, 382. ud hān ī drō az gōhr ud nāf ud bunēštag ī drōzanīh. 383. bun do: ēk kē rāstīh aziš, ēk kē drōzanīh.

[219] . du.

<darag ī haftom>

XII

1. anī abar hambasānīh ī-šān gōbišn, vāzag ē-cand ī az dēngird nibēg :

2. hān ī gōbed kū : yazad perāmōn harv tis, ēc tis nē andarōn ōy ; 3. ud andaron harv tis, ēc tis nē perāmōn ōy; 4. azabar harv tis, ēc tis nē azēr ōy; 5. ud azēr harv tis, ēc tis nē azabar ōy; 6. abar taxt nišīyed, nē gyāgomand; 7. ud andaron asmān, nē kūmand; 8. ud andar ēc gyāg nēst ud ast; 9. harv +gyāg[220] ast, u-š gyāg nēst; 10. u-š harv tis ped kām ī xᵛēš, xᵛēš ōh baved; 11. bunēštag kēn[221] ud veh; 12. ud jāyēdān anāmurz ud xᵛābar; 13. ud must-peyrāy ud nē mustgar; 14. u-š framūd ō kē kirdan, spuxtan a-davānīg yazadīg framān; 15. u-š hān ī a-vināh dušoxīg āfrīd nē mustgar; 16. az drvandīh dušoxīgīh būd ī mardōm āgāh, u-š kām pediš; 17. ud veh kām ayāb-iš nē kām būd; 18. +cārag[222] dād ud xᵛad[223] bēš; 19. ayāb-iš nē cārag, be +acārag[224] dād. nē hamēstāromand; 20. ezmāyišn-nyāz ud harvisp-āgāh; 21. framān-spōz u-š xᵛad-kām; 22. ud ōy kē spōzed +bavandag-dādīh[225], kuned hubādixšāy. 23. u-š framān hamāg ravāg, 24. ud framān-spōz ī ōy ayābišnīg; 25. u-š kām ast ī nē ravāg; 26. u-š spōz-kām, nē vizūdār-gām; 27. u-š framūd hān ī-š nē kām; 28. u-š framān ō kām nē hambasān, u-š framān ō kām hambasān, harv do frārōn; 29. u-š nēk-kām, nē a-ravāk-kām; 30. u-š vad-kām, kē tis ī vad kuned, hān ast dādestānīg.

31. anīz vas hambasānīh ī andar gōbišn ī kēšān. 32. agar peymānīg dēn az ē vas ēvēnag hambasān gōbišn nē šāyed būdan abē-cār.

33. enyā hān ī gōbend kū: "do-bunēštag-hangārān kār ī yazad nizār ud abādyāvand, 34. nē cōn ō vazurgīh ī yazad pessazag

---

[220] gāh/ sthāna.

[221] xīn/ dveṣa. Or xēn ?

[222] cārī/ upāyena. Menasce cārīk 'remediable'.

[223] nə xᵛaṯ.

[224] acārī/ anupāyena.

[225] baṇdayaštī/ baṇdhagrahīta. West bandak-gaštīh 'restricted evolution', Menasce bandak hast ē.

gōbend". 35. abar-z ēn dar, ast ī gōbem rōšnīhā ē +framāyed[226] dānist<an> 36. kū: tis ī yazadīg ōy nizārdar ud abādyāvanddar kuned 37. kū kē gōed kū: āfurišnān ī xᵛēš ī-š āfrīd hamāg andar aburd-framān a-nyōš-handarz būd hend, 38. dā-z xᵛār-dandom dām pedīrag kām ī ōy kuxšed. 39. ēdōn-z: avēšān vasān vaxšvarān peygāmbarān ī ōy ī-š brihēnīd hend, ōzad, ped dār kird; 40. ud ast ī tar, xᵛār ud anāzarm kird. 41. ēn-z kū: nē ēvāz xᵛadāyīh ī xᵛēš az vattarān ī-š āfrīd nē pād, be xᵛadāyīh-iz ī xᵛēš xᵛad pedyāragēned[227]. 42. ud kirdārīh ī xᵛēš acārīhā xᵛad višōbed. 43. ud dahišn ī xᵛēš xᵛad zaned. 44. ped vināhgārīh ī xᵛēš bannagān ī a-vināh ī xᵛēš xᵛad zaned. 45. dōst ī ēkānag ī xᵛēš xᵛad nizār ud nyāzomand ud vināhgār ud vyābān kuned. 46. ud xēšm ī ped ēk bannag ī avināh ī cōn ahrmen, a-mar dām ī xᵛēš vin[228] <ud> vyābān kuned. 47. abar vināh ī sāmānomand ī-š az xᵛēš kunišn anī pādifrāh ī a-sāmān abar a-vināhān nihed. 48. dar ī āmurzišn saromandīhā[229] frāz banned. 49. u-š az dard ud bēš ud anāgīh ī xᵛēš dāmān sagrīh nēst. 50. ud hamēšagīhā andar kunišn ud rāyēnišn dāred. 51. ud bun ud meyān ud frazām framānīhā ī dayed abar estādan nē šāyed.

52. ayāb ōy kē gōbed kū: ōy yazad ī hamēšag xᵛadāy ī vīsp-dānāg ud vīsp-tavān; 53. kē-š xᵛadāyīh ud dānāgīh ud tavān<īg>īh hamēšag a-kanārag-zamān; 54. u-š nēkīh ī vehīh aziš; 55. u-š kunišn cim<īg>īhā, framān sūdomandīhā; 56. abar xᵛēš bannagān xᵛābar ud abaxšīdār; 57. ud ōy ī perōzīh-burdār bannag pur-bādāšnēnīdār; 58. abar ōy ī vināhgār kē xᵛēš vināhīh rāy dast-gravīg ī dušmen baved, ped vizārdan-vināhīh[230], ud šustan az bazagīh ud rīmanīh āmurzīdār; 59. abdum ēc veh dām andar dast-grav[231] ī dušmenān nē hištār; 60. u-šān andar ardīg ud kušišn ī abāg dušmenān ped tan ud gyān pādār ud dāštār ud parvardār; 61. ud šahryārīh ī xᵛēš az hamemāl ī judgōhr pur-bāsebānēnīdār; 62. u-š gund ud spāh ped kušišn ud ardīg perōzgar baved; 63. ped frazām, perōzīh-burdār ī xᵛēš dām az harvisp bazagīh.

---

[226] farmāyast.

[227] patyārainīţ.

[228] avīn/ vikala.

[229] sarmaṇdihā/ paryantamattayā. Menasce 'd'une façon définitive'. Fars.-Arab. sarmad < Pers. saromand.

[230] Jam.-As.: vazārdan ī gunāhī.

[231] dast grōhī.

64. ud ka ō rōšnīh, dānāgīh, vēnāgīh ud zīndagīh ud drustīh <ud> abārīg yazadīg dahišn nigerīhed kū abar tārīkīh ud adānīh ud kōrīh <ud> margīh ud vēmārīh <ud> abārīg dēvīg jadišn[232] *pur-bādyāvand ud abzōnīg. 65. cē ēn āšnāg kū, rōšnīh spōzāg ast ī hamāg tārīgīh; 66. ud dānāgīh abar a-dānīh perōz; 67. ud zīndagīh abar margīh ōzomand ud abzōnīg. 68. cē ōzomandīh ud abzōnīgīh ī zīndagīh rāy a-mar-ravišnīh ī dām az do mardōm baved. 69. amaragān-z pediš xustōgīh. 70. ēdōn-z vēnāgīh ud drustīh abar kōrīh ud vēmārīh cand perōzīh ud ōzomandīh pēdāg.*

71. ēn-z nigerīdan sazed kū: hamēstār druz cē x^{v}āhed, spāh ī yazad abar cē kuxšend? 72. ōy ī hamēstār ēn x^{v}āhed kū: "ēn zamīg ud asmān ud dām $^{+}$*ud*[233] *rōšnān anast kunom, 73. ayāb ō x^{v}ēšīh barom, az x^{v}ēš gōhr vardēnom, 74. kū mā yazad ristāxēz ud frašegird kirdan ud dām ī x^{v}ēš abāz ārāstan tavān hād". 75. spāh ī yazad abar ēn kuxšend kū ōy ī hamēstār ped abāyist* $^{+}$*ud*[234] *kāmag mā jahād. 76. ēn-z kū: spāh ī ohrmazd az bun dahišn ōrōn*[235] *ped kuxšišn cēr ud ped kām perōz.*

77. az ē pēdāg ka: $^{+}$*yazad*[236] *ēn zamīg ud asmān brihēnīd, 78. kū-š hamāg dām ud dahišn anast kirdan tavān, be ēk-iz x^{v}ār-dandum dām ī yazad anast kirdan a-davānīg. 79. cē agar-z ped vahān ī margīh tan az gyān judāgīhed nē anastīh ud vaštagīh ī gōhr az x^{v}adīh, be* $^{+}$*vihirišn*[237] *ī jadišn ud* $^{+}$*vihēzišn*[238] *ī az gyāg ō gyāg, az kār ō kār. 80. enyā tan ud gyān gōhr, harv ēk ped x^{v}ēš gōhrīg abāz ō anī x^{v}ēškārīh estādan, cōn pēdāg. 81. ud ēn dām ud dahišn pur-ravišnīhā, hamēšak-kārīhā dā hangām ī abāyišnīg sūdomandīhā astīh, pēdāg.*

82. dā ēdar abar ēn dar bavandag sahist.

---

[232] gadašni/ cancalatva.

[233] ud. Paz. i.

[234] ud. Paz. ō.

[235] . (az …) ōrōn. Paz. (az …) hurṇ (JJ), hrṇ (JE); Skt. eva. Menasce: ō rōn.

[236] yazad. Paz. hast.

[237] vihirišn. Paz. nyārašni; Skt. kṣīnatva. West: nihārašni 'extinction'; Menasce: niyārišn 'dissolution'.

[238] vihēzišn. Paz. nyāžašni; Skt. ūnatva. Menasce: vixāzišn 'changement'.

<aštom darag>

XIII

1. did abar hambasānīh ud zīfān-gōbišnīh ī naxᵛistēn nibēg, 2. ī-š "āzād"[239] xᵛānend. 3. u-š hāmōyēn pediš hamdādestān hend kū, yazad ped xᵛēš dast nibišt, ō mūše dād. 4. kū cōn pur-ērang az harv dušīh, ud az vas ī-š andar nihang-ē āgāhīh ī ašmā rāy ēdar pēdāgēnom.

5. gōbed ped-bun nibēg 6. kū: fradom būd zamīg ī +bohū ud +tohū[240] ud tārīgīh ud āb ī syāh. 7. ud vaxš ī yazad abar +rōy[241] ī hān āb ī syāh hamē vihēzed[242]. 8. pas yazad guft +kū[243]: bād rōšnīh! 9. ud būd rōšnīh. 10. u-š +abēr +nēkōg[244] sahist hān rōšnīh. 11. u-š vizārd rōšnīh ō rōz, ud tārīkīh ō šab. 12. u-š ped šaš rōz āfrīd ēn gēhān ud asmān ud zamīg. 13. cē andar haftum rōz haspīn ud āsān būd.

14. ped hān ham rāz, nūn-z jehūdān rōz ī šambad +haspīnomand[245].

15. ēn-z kū-š ādam ud zan ī xᵛad havā āfrīd, 16. andar bāvestān-ē ī vahišt kird, 17. kū ādam andar hān bāvestān varz kunād ud pās[246] pāyād.

---

[239]. āžāṯ/ svatantra. Menasce 'Loi', Shaked āwād 'generation', Neusner AWAT, Ito azāt '(Book of) Derivation, Genesis' < +haca-ata (haca 'from' + -ata- hypocolistic suffix). Darmesteter: 'Sainte-Ecriture'. Menasce: « āzāt est sans doute une fausse lecture; on peut songer à Tōrāt (ar. taurāt) ou, plus probablement à ōraitāk 'loi' … ». (182) « In fact, ŠGW, XIII and XIV criticize Judaism mainly in reference to Genesis, not to the Pentateuch in general ». (37) S. Lieberman: "Since the word AWAT, according to the context, must refer to the Book of Genesis only, and to a Hebrew or an Aramaic name ('called by them'), perhaps the Jews of Babylonia called the Book of Genesis ʾBHTʾ, Hebrew HʾBWT on the basis of Babylonian Talmud ʿAvodah Zarah 25a". (Neusner, 1966, 414) Perikhanian 'having come down through transmission/ tradition' = Torah.

[240]. āβ-xūn u tąn. [Paz. āβ-xūn/ Skt. payo-rudhira, Paz. ţąn/ Skt. vistīrṇṇa]. Neusner tan 'unformed substance', West: afām va tahān 'without form and void'.

[241]. rōṯ/ hrada.

[242]. nyāβəṯ/ paśyati. West niyāzēð 'yearns', Bailey: nyāβeð 'had desire', Menasce (/ Schlerath) niwāet.

[243] . u.

[244]. ažār nigōnaa/ adhō-'dhomukha..

[245]. aspīmaṇd/ viśrāmin. Menasce xuspīkōmand.

[246] . pāš/ praharaka.

18. ādōn ī xᵛad yazad ast ō ādam framūd 19. kū: az harvisp draxt ī andar ēn bāvestān xᵛar, be az hān draxt ī dānišn! 20. cē ka-š aziš xᵛared mīred.

21. u-š pas mār-ē andar bāvestān kird. 22. hān mār havā frēft, guft kū: az ēn draxt cin xᵛarom, ō ādam dayom!

23. u-š hamgōnag kird. 24. ādam ham cōn xᵛard, 25. dānišn ōn būd ī-š vizārd nēk az vad, ud nē murd hend. 26. u-š dīd ud dānist kū brahnag ast. 27. azēr draxt nihān būd. 28. u-š varg ī draxt abar xᵛēš tan nihuft, šarm ī brahnagīh rāy.

29. pas ādōn ō bāvestān šud, ādam ped nām xᵛand kū: kū he?

30. ādam pāsox dād kū: +an[247] hom azēr draxt. ē rāy cē brahnag hom.

31. ādōn xēšm grift[248]. 32. guft kū: kē āgāhēnīd he kū brahnag he? 33. mā agar-it az hān draxt ī dānišn ī-m guft kū "mā xᵛared" xᵛard?

34. ādam guft kū: ēn zan ī-t ō man dād, frēft hom, u-m xᵛard.

35. ud ādōn ō havā pursīd kū: -t cim ēdōn kird?

36. havā guft kū: ēn mār frēft hom.

37. u-š ādam ud havā ud mār harv si ped nifrīn az vahišt bāvestān berōn kird hend. 38. u-š ō ādam guft kū: -t xᵛarišn ped ustarišn ī xᵛēy ud damišn ī vēnīg bād, 39. dā frazām ī zīndagīh! 40. u-t zamīg hamāg +xār[249] ud +kirm ud mār[250] rōyād!

41. u-š ō havā guft kū: -t ābustanīh ped dard ud dušvār, u-t zāyišn, ped grān avištābišn bād!

42. u-š ō mār guft kū: az meyān cahārbāyān ud dadān ī daštīg ud kōfīg nifrīdag bāš! 43. u-t pāy mā bād! 44. u-t ravišn ped eškamb ud xᵛarišn xāk bād! 45. ud meyān frazendān ī tō abāg zan kēn ud dušmenyādīh[251] ōn bād kū avēšān frazendān sar gazend.

46. ēn-z gōend kū: -š ēn gētīg abāg harv cē andar, harv tis, mardōmān rāy kird ud dād. 47. u-š mardōm abar hamāg dām ud dahišn, xᵛēd ud hušk, pādixšāy kird.

48. nūn gōbem nihang-ē abar andarag ī-šān drāyišn ud zīfānīh ī-šān gōbišn 49. kū:

---

247. īṇ.
248. kard.
249. hihir (= hixr) / mūtra. West 'refuse', Menasce 'ordure'.
250. kīmār/ purīśa. West 'dung', Menasce 'épines'.
251. dušmanyaštī.

hān zamīg ī +bohū ud +tohū ud tārīgīh ud yazad u-š vaxš ud āb i syāh kū ud ped kadām vimand būd? 50. ayāb xᵛad yazad cē-ēvēnag būd? 51. pēdāg kū, nē rōšn būd. 52. cē, ka-š rōšnīh dīd, 53. hān rāy +kū-š[252] nē dīd estād +nēkōg[253] sahist. 54. agar gōbend kū "tārīg būd", ah pēdāg kū tārīgīh bun ud nāf nē[254] rōšn ast. 55. agar gōbend kū "nē tārīg, be rōšn būd", 56. ah ka xᵛad rōšn būd, cim ka-š rōšnīh dīd škeft sahist? 57. ud agar gōbend kū "nē rōšn būd nē tārīg", 58. a-šān sidīgar pēdāgēnīdan abāyed ī nē rōšn ud nē tārīg.

59. enyā, hān kē-š gāh ud mānišn andar tārīgīh ud āb ī syāh būd, u-š hamēšag rōšnīh nē dīd estād, a-š rōšnīh dīdan cōn tavānist? 60. u-š yazadīh az cē? 61. cē nūn-z harv kē andar tārīgīh māned, a-š rōšnīh dīdan nē tavān. 62. ēn-z kū: agariš bun ud mānišn tārīgīh būd, a-š pedīrag rōšnīh estādan cōn tavānist? 63. cē ēn āšnāg kū, tārīgīh pedīrag rōšnīh estādan nē tavān. cē-š spōzed, +ānāmed[255].

64. did ēn kū : hān zamīg ī +bohū ud +tohū kanāragomand būd ayāb a-kanārag ? 65. agar kanāragomand būd, a-š berōn aziš cē būd? 66. agar a-kanārag būd, a-š akanāragīh ō kū būd? 67. ka cōn hamē vēnom ēn zamīg ud gētīg nē hān ī naxᵛistēn ast.

68. hān ī ādōn guft 69. kū: bād rōšnīh! ud būd. 70. pas dānistan sazed kū ādōn pēš az hān kū rōšnīh būd. 71. ka-š rōšnīh hamē kāmist kirdan, u-š framān ī ped be būdan dād, pas <ped> menišn handēšīd kū, rōšnīh cē-ēvēnag, huzihr baved ayāb dušcihr. 72. ud agariš rōšnīh, ped xᵛēš cōnīh, andar dānišn ud handēšišn ī ādōn ayāft, hān pēdāg kū, rōšnīh hamē būd, ham andar dānišn ud menišn ī ādōn, 73. ud ham berōn aziš. 74. cē ēc tis nē šāyed dānistan ud ayāftan be astīh pēdāgīh. 75. agar rōšnīh hamē būd, hān +nē[256] āfrīdag ī ādōn ast. 76. ud agar gōbend kū "rōšnīh ped xᵛēš cōnīh andar dānišn nē būd", a-š rōšnīh xᵛāst ī-š nē dānist kū cē-ēvēnag, abēr a-dānīhā. 77. ayāb cōn šāyed hān ī-š hagriz nē menīd ud dānist, ped menišn handēšīdan?

78. ud ēn-z kū: hān framān ī ped būdan ī rōšnīh ō tis dād ayāb ō a-dis? 79. cē ēn ēvar kū, framān ō framāngar šāyed dādan. 80. agariš ō astīh-ē dād ī rōšn, ah rōšn xᵛad būd. 81. ud agariš framān ō nēstīh dād,

---

[252] . JJ kiš, JE kaš.

[253] . nigōnaa.

[254] . vāžfrā/ vacaḥ śikṣāpanā. West vāz-parās 'uttering a word', Menasce vāž-āfrā (vācāfrāh) 'appel', Neusner važ-afra 'give forth, cause to emanate'.

[255] . avanāməṯ.

[256] . rā.

ēg nēstīh framān ī ādōn cōn ašnūd? 82. ayāb-iš cōn dānist kū: ādōn ēdōn kāmag kū rōšn bom? 83. cē nēst framān ī ādōn ham ōn nē šnūd cōn ka-š nē dād. 84. cē nēst<īh> ped ēc ēvēnag menīdan nē šāyed. 85. hān ī nēst brihēnīd kū nēst, be ast dānāg pēš-vēn būd kē-š dānist kū: ādōn cē-ēvēnag hamē x^{v}āhed kū bom, ped hān ēvēnag ī-š x^{v}āst būd! 86. agar gōbend kū "rōšnīh az gōbišn ī ādōn būd ī-š guft kū 'bāš' ud būd", 87. ah ka ādōn, u-š x^{v}adīh, tārīg būd, u-š hagriz rōšnīh nē dīd estād, ah rōšnīh az gōbišn cē-ēvēnag šāyed būdan? 88. cē ēn āšnāg kū: gōbišn zāyišn, menišn ast. 89. agar gōbend kū-š gōbišn rōšn būd, ah abēr škeft. cē pas rōšnīh bar ī tārīgīh, ud tārīgīh tōhmag; u-š rōšnīh daxšag. ayāb ēn kū: rōšnīh andar tārīgīh nihuftag būd. 90. cōn-um guft kū: framān be framāngar dādan nē šāyed, pēdāg 91. kū: ahe[257] *rōšnīh būd, pas framān sazist dād<an>.*

92. did ēn kū: -š ēn dām ud dahišn, ud asmān ud zamīg cē-š ped šaš rōz virāst ud dād, 93. haftum haspīd aziš, 94. ēg ka-š ēn gēhān nē az tis dād beš ēvāz az framān būd kū "bāš" ud būd, 95. a-š šaš rōz dagrandīh az cē? 96. cē kē-š ranz ēvāz and baved cand be bāš ped guftan, hān šaš rōz dagrandīh būd vas dušmānāg. 97. u-š ranz aziš nē sazed būdan. 98. agar nēst ast kirdan šāyed, tavānīg $^{+}$*abē-dagrand-iz dādan šāyed. 99. ud agar be ped rōz zamān dādan a-davānīg, a-š az nēst dād guftan nē sazed.*

100. ud did ēn kū: ka ešmār ī rōzān az x^{v}aršēd dānīhed, ēg pēš az āfrīdan ī x^{v}aršēd rōz mar, nām-iz ī rōzān az cē dānīhed. 101. cē gōbend kū: -š x^{v}aršēd rōz ī cahārum, ī x^{v}ad cahār-šambad, dād. 102. ēn-z kū: -š rōz ī haftom āsān haspīn az cē abāyist kirdan, 103. ka-š ped āfrīdan ud dādan ī gēhān dagrand ud ranz and būd cand guft kū "bāš". 104. a-š rōz cōn ešmārīhed kū-š haspīn abāyist kirdan kē-š ranz ōgārīhed. 105. cē agariš be bāš ped ham zamān guft, a-š $^{+}$*rōz ī āsān ham zamān sazed būdan.*

106. did ēn kū: -š ādam abāg havā cē cim ud vahān rāy dād? 107. kū dā-š kām varzend? a-š cim ōn nē dād kū-š az kāmišngarīh nē vardānd? 108. cē ka-š pēš az kunišn dānist kū-š framān-niyūš nē bend, u-š abdum dād, a-š nūn āhid būdan ud xēšm abar-šān $^{+}$*griftan*[258] *abē-cim. 109. cē pēdāg kū, x^{v}ad ādōn pur-ravāg nē būd ī-š x^{v}ēš kām kāmagomand, ud ō x^{v}ēš kām hamēstār ud pedyārag, pēdāg. 110. agariš*

[257] . haē/ tatkālam. Menasce *ēn.
[258] . kardan.

pēš az kunišn nē šnāxt hend[259]*, u-š nē-z dānist kū framān ī ōy nē niyūšend, pas a-dān ud vad-šnās ast. 111. agar gōend kū-š* x^{v}*ad kām ped nē kirdan būd, a-š pas framān ī ped kirdan cim dād? 112. u-š ped nē kirdan cē vināh? ud cōn raved 113. asp-ē kē-š ped rah*[260] *ham-āyōzend, u-š ped tāzānag*[261] *avištābend?*

114. az ēn gōbišn nišān ud daxšag ī frēftārān pēdāgīhed, 115. kē-šān kām ud framān ēk ō did hambasān, a-sāxtār. 116. ud agariš kām ud abāyist ēn būd kū-š az kām nē vardend, 117. nūn zōr ud abāyist ī avēšān ped vaštan ī az kām ī ōy vas ōzomanddar ud pādyāvanddar kū hān ī ōy ped nē vaštan. 118. agariš kām pešān vaštan ī az ōy kām, ud dānišn-z pediš būd, u-š framān ped nē vaštan dād, nūn mustomand ādam cōn tavānist kū nē $^{+}$*varded*[262]*? 119. u-š bundāšt-iz*[263] *kām nē sazed būdan. 120. cē-š ped vaštan ī az ōy framān ēvāz*[264] *framān druzed; ped nē vaštan kām ud dānišn-z harv do druzīg baved.*

121. did ēn kū: -š hān bāvestān vīrāst, cim rāy ud cē sūd rāy dād? 122. ud x^{v}*ad draxt ī dānišn ī-š framūd kū "mā* x^{v}*ared", u-š handarz-iz ī ped nē* x^{v}*ardan kird, a-š āfrīdan cim abāyist? 123. u-š az handarz ud framān pēdāg kū-š kam-dānišnīh ud adānīh dōšīdagdar; 124. ud kāmag ī pediš vēš kū dānišn ud dānāgīh. 125. u-š sūd-iz az adānīh vēš būd. 126. cē dā-šān draxt ī dānišn nē* x^{v}*ard estād, a-dān būd hend, ud andar ōy aburd-framān<īh> ud a-nekīh nē. 127. ham-cōn-išān dānišn būd, andar-iš aburd-framān būd hend, 128. u-š az adānīh ī avēšān tēmār-ē nē būd, hamcōn-išān dānišn būd, 129. abar-šān āhid ud xēšmēn būd. 130. u-š ped grān a-*x^{v}*ārīh ud anāmurzīh az vahišt berōn kird, ō zamīg abgand hend. 131. hangird ēn kū: ēn dānišn zāyišn ī mardōmān andar gētīg vahān az mār frēftārīh būd. 132. ēn-z gōend kū: hāmōyēn tis mardōm rāy āfrīd, kē rāy pēdāg kū-š hān draxt-iz mardōm rāy āfrīd. 133. ud mardōm ped harv dām ud dahišn pādixšāy kird. 134. ah, agar hamgōnag nūn az hān draxt, ī-šān* x^{v}*ēš, būd kāmag, vizūdan cim?*

---

[259] . šnāxt həṇd. Jam.-As. better šnāxtaomaṇd, Menasce šnāxtōmand.

[260] raγ/ raśanā-bhara. West lag 'confinement', Menasce rašan.

[261] . tāβąnaa/ carmmalatā.

[262] .vardəṇd.

[263] . bun dāštaca. West: 'the origin and maintenance', Menasce: bunyaštaca 'principe'.

[264] . əβāž pa.

135. az ēn gōbišn ēn-z pēdāg kū: -š hambun-z dānišn nē būd. 136. cē agar frāz ō[265] *bāvestān mad, u-š vāng kird ud ādam ped nām x*^{v}*and kū "kū he?" ōn cōn ka-š kū-gyāg-astīh anāgāh būd. 137. agariš a-bāsox būd hē, kū-gyāg-astīh ī ādam anāgāh būd <hē>. 138. agariš* $^{+}$*nihang-iz*[266] *pēš-vēnišn nē būd kū-š az hān draxt x*^{v}*ard ayāb nē, ēn-z kū kē ud cōn ud kay*[267] *x*^{v}*ard, ud kē frēft, anāgāh būd. 139. agar āgāh būd, a-š mā hagriz tō az hān draxt ī-m framūd kū mā x*^{v}*ared, x*^{v}*ard pursišn kirdan cim? 140. ud ped nax*^{v}*ist ka frāz mad nē āhid*[268] *būd, pas ka-š dānist kū x*^{v}*ard, abar-šān āhid ud x*^{v}*ēšmēn būd. 141. u-š kam-dānišnīh-iz az ēn ka: mār ī-š x*^{v}*ad pedyārag āfrīd ud abāg avēšān ō bāvestān kird, 142. ayābiš cim bāvestān ōn drubušt nē kird kū-š mār ud anīz dušmen pediš andar nē šavād? 143. u-š drōzanīh-iz az ē pēdāg ka-š guft kū: ka az ēn draxt x*^{v}*ared, mīred. u-šān x*^{v}*ard ud nē murd hend, be dānišnomand-iz būd hend. 144. u-šān nēk az vad uzvārd. 145. ēn-z kū-š cōn hambasān hambidīg dānišn abāg kām ud framān. 146. cē agariš kāmist x*^{v}*ardan az hān draxt, u-š framān ped nē x*^{v}*ardan dād, dānišn ī pediš būd kū x*^{v}*ard, 147. nūn pēdāg kū, harv si ēk ō did hambasān: kām ud dānišn ud framān.*

148. ēn-z kū: ka ādam vināh kird, nifrīn ī-š kird, abar hāmōyēn mardōm ī āvām āvām rased, a-dādīhā.149. ped harv ēvēnag ī eskārom, abē-uš ud adān ud halag-gōbišn.

150. ped ēn dar, dagrandīh rāy, ēn and bavandag sahist.

---

[265] . ōi.

[266] . vągica/ śabdaḥ.

[267] . kə.

[268]. xāhīţ būţ

<nohom darag>

XIV

1. u-m kām kū nihang-ē az ham hambasānīh ud pur-ērangīh ī ham nibēg +nibēsom[269], 2. kū purr az harv bazagīh ud dēvīh, ud az hazār ēk ī aziš pēdāg hangirdīg-ē nigēzom. 3. pediš +framāyed[270] nigerīdan :

4. nax^{v}ist ēn ī gōed abar x^{v}ēš cōnīh 5. kū : " an hom ādōn kēn-x^{v}āh 6. ud kēn-dōz. 7. ud kēn ī haft āvādag ped frazendān tōzem. 8. u-m bun kēn nē +framōšem[271] ".

9. ud anī gyāg gōed kū: "+āsiftag[272]-xēšm, ud grān-menišn. 10. u-š lab purr-zahr, 11. ud ezvān cōn ātaš ī sōzāg, 12. ud vaxš cōn rōd ī +arvandedāg[273]. 13. u-š vāng ō γarrānāg[274] humānāg, hān ī dēv +vāng-iš[275] humānāgdar. 14. u-š +nišast[276] andar +tam[277] ud +nazm[278] ud abr. 15. u-š bārag vād ī hōšēnāg. 16. u-š az ravišn ī pāy xāk gard[279] āxēzed. 17. ka raved, a-š az pasī āxēz ī ādar".

18. ud anī abar xēšmēnīh ī x^{v}ēš gōed 19. kū: "cahal sāl abar īsrāēlān[280] ped xēšm būd hom". 20. u-š guft kū: "vīftag-dil hend īsrāēlān".

21. anī gōed kū: "kē ast kōr be agar bannag ī man? 22. kē karrag be frēstag ī hamē brihēnom? 23. kē ast kōr cōn pādišāy?" – pēdāg kū pādišāy ī avēšān x^{v}ad ādōn.

24. anī ēn-z gōed kū: "-š +peristagān ī ātaš vīftag hend".

25. ēn-z kū: "-š kunišn dūd <ud> x^{v}arg bared; 26. ud kuxšišn xūn-rēzišnīh".

---

[269] .naβaštom.
[270] . farmāyast.
[271] . farmōšəţ.
[272] . ayāftaa/ abhīpsita.
[273] . arōvīnā/ saratpravāha. West arvand-nā, Menasce āravēnāk 'débordant'.
[274] . grīnā/ ākranda. West 'causing weeping', Menasce grīnāk 'tonnere', Neusner 'weeping'.
[275] . vągī.
[276] . nišastan.
[277] . gūam/ tamas.
[278] . vazm/ dhūmalatava.
[279] . gard/ bhrama.
[280] . asarāsarą/ asarāsarāç.

27. ēn-z kū: " mardōm ēk abar did sārēnom. 28. abar asmān nišīyom ud abar-šan +xannom[281] ".

29. ēn-z kū: "-š ped ēk šab sad-ud-šast-hazār az gund <ud> spāh ī māzandarīgān ped vad marg ōzad. 30. ud anī jār-ē šaš-sad-hazār mard zad, az zan ud rēdak ī aburnāy az īsrāēlān andar vyābān ōzad, 31. be do mard ī be rast hend".

32. did nimāyed kū-š frazām-gārīh hamāg pašīmānīh. 33. cōn ēn ī gōed kū: "+zarīgāvand[282] būd". u-š guft kū "pašīmān hom ped kirdan ī mardōmān ped zamīg".

34. ēn-z gōed kū: "abar taxt nišīyed kē cahār frēstag abar +parr-iš[283] dārend; kē-šān az sang +bāl[284] harv ēk rōd-ē ī ātašīg aziš hamē raved".

35. nūn ka ōy menōg ast nē tanegird, ēg-iš hān cahār mustomand, ī xᵛār <ī> +gilag-ōbār[285] ped ranz dāštan cim?

36. did ēn kū: harv rōz, ped xᵛēš dast, navad-hazār frēstag vīrāyed, u-š dā šabā-gāh hamē peristend. u-šān pas ped rōd-ē ī ātašīg ō dušox hiled. 37. ka dīd must ud abēdādīh ī ped ēn ēvēnag, ped kār ud kirbag ud hugunišnīh gētīgān būdan cōn sazed? 38. ka ōy mustomand frēstag ī tarsāgāh ī framān-niyūš ī abēzak-kunišn jumā abārīg vināhgārān ō dušox ī jāyēdānag abganed, 39. cōn hān-z ī anī grōh-ē gōend kū: "yazad rōz ī ristāxēz xᵛaršēd ud māh jumā abārīg vināhgārān ō dušox dayed, ped hān cim kū ast mardōm kē-šān namāz aviš burd".

40. anī gyāg ēn-z gōed kū: "ka mehādar abrāhīm, ī dōst ī ādōn, cašm dardīhist, a-š xᵛad ādōn ō pursišn mad. 41. u-š bālēn nišast, ud drōd pursīd. 42. ud abrāhīm īshāg, ī-š dōšist pus, ped nihān +xᵛand[286] <ud> guft 43. kū: ō vahišt šav, may +ud xᵛār +ī[287] pāk āvar! 44. šud u-š āvurd. 45. ud abrāhīm vas xᵛāhišn ō ādōn kird 46. kū: andar mān ī man may ud jō xᵛar!

47. ādōn guft kū: nē xᵛarom. cē nē az vahišt, ud nē pāk.

---

[281] . aṇdąm/ aṅga.

[282] . zarīgą [Skt. jarīgāḥ] + aṇdā. West zardakān 'despondent', Menasce: zarīgān.

[283] . farī/ skandha.

[284] . bār/ bhāra.

[285] . garą bār/ mahābhāraḥ.

[286] . xᵛanīṯ.

[287] . i ... u.

48. pas abrāhīm gugāyīh dād kū : pāk. hān may az vahišt īshāg, ī-m pus, āvurd.

49. pas ādōn abēgumānīh ī-š ped īshāg ud gugāyīh ī ped abrāhīm rāy may <ud> jō x^{v}ard. 50. pas ka-š raftan kāmist, nē hišt dā-š ped sōgand ī grān ēk $^{+}$ō^{288} did x^{v}ard".

51. nigered ō ēn pur-ērang drāyišn ī ēk-iz ped ēk-iz^{289} nē pessazag. 52. cōn^{290} āmadan ī-š ped tanomandīh ō mān ī abrāhīm, ud nān x^{v}arišn, ud may x^{v}ārišn, ī-š ēk-iz aviš nē pessazag. 53. ēn-z aziš pēdāg kū, hān dard ī abrāhīm nē az ādōn būd, be az anī kirdār. 54. u-š $^{+}$benīh^{291} ī az dānišn ud abē(y)ušīh ōn būd kū-š pākīh ud az-kūīh ī may nē dānist. 55. u-š drōzanīh-iz ēn ka-š nē-x^{v}ārišnīh ī may guft ud abdum x^{v}ārd. 56. pas xustōgīhed kū, abēzag <ud> pāk ast. 57. nūn ōy kē-š ēn cōnīh, ped yazadīh ī harvisp-āgāh ī visp-tavān peristīdan cōn sazed?

58. ud anī gyāg gōed kū: "būd ēk az vēmārān kē abāg x^{v}ēš zan ud frazend abēr $^{+}$acārag^{292} ud driyuš abēbahr būd. 59. hamvār ped namāz ud rōzag ud peristišn ī yazad abēr toxšāg ud kirdār būd. 60. u-š ē rōz andar namāz <ud> rāz, āyaft^{293} x^{v}āst kū: man $^{+}$frāxīh-ē^{294} ī ped rōzīg dah. 61. ī-m zīvistan āsāndar bād!

62. u-š frēstag-ē abar frōd āmad. guft kū: -t rōzīg az ēn vēš ped axtar, yazad nē baxt ested. az nōg baxtan nē šāyed. 64. be-m tō rāy ped pādāšn ī peristišn $^{+}$ud^{295} namāz taxt-ē kē-š cahār-bāy az gōhr andar vahišt dād ested. 65. agar abāyed dā-t az hān taxt ēk pāy dahom.

66. hān peygāmbar āfrāh az hān ī x^{v}ēš zan x^{v}āst. 67. zyānak guft kū: -mān ped kam rōzīg ud vad zīvišn ī ped gētīg hvansand būdan veh 68. kū agar-mān ped vahišt, meyān $^{+}$hamālān^{296} taxt si pāy. 69. be agar-it šāyed, ēg-imān rōzīg-ē az anī dar framāy!

---

288 . i.

289 . yakica. Jam.-As. yazaṯ.

290 . pa cuṇ.

291 . bavąnī/ vaikalyam. Jam.-As. vyāβąnī , West zīfānīh 'faultiness' .

292 . āzāraa/ duḥkhita. West 'suffering'. Cf. ZVY 4.54 driyušīh ud acārīgīh.

293 . rāž ayāft. Menasce lāw āhast.

294 . frōxī/ samṛddhatva. Menasce fraxvīh 'satisfaction, bénéfice'.

295 . i.

296 . hamayār/ sahāyinaṁ.

70. did hān frēstag +āmad +ud[297] guft kū: be agar spihr višōbom, ud asmān <ud> zamīg az nōg dahom, ud ravišn ī stārān az nōg pesāzom ud dahom, az hān frāz nē pēdāg kū-t baxt veh ōftād ayāb vāttar".

71. az ēn soxan ōn pedāg kū, nē xᵛad ōy ast baxtār ī rōzīg; ud brīn 72. ud baxšišn nē ped kām ī ōy. ud baxt vardēnīdan nē tavān. 73. ud gardišn ī spihr ud xᵛar ud māh <ud> stāragān nē andar parvastag <ī> dānišn ud kām ud framān ī ōy. 74. ēn-z kū: taxt ī-š +nivēyēnīd[298] kū andar vahišt dahom nē az kunišn ud dahišn ī ōy.

75. ud anī gyāg, abar drāyišn ī xᵛēš gōed 76. kū: "man jumā ram ī vināhgārān candān a-mar a-vināhān ōzad".

77. ka, frēstagān abēcim-kunišnīh <ī> vas guft, +ēgiš[299] guft kū: "an hom ādōn ī kāmag-xᵛadāy, 78. ud abargar, ud a-hambidīg, ud kāmgār. ud kas nē ayyāred abar man drenzišn guftan".

79. frāyist vas drāyišn ī pur-ērangīhā ī-m nibištan dagrand sahist 80 kē nigīrā ud +abāz-vašt[300] az ēn gōbišn, hān-iš rāy, gōbišn <ī> āzād dastvar-ē bād 81. dā baved āgāh az cōnīh ī ham nibēg ud rāstīh ī hān ī-m guft. 82. nūn agar hān yazad kē-š ēn nišān ud daxšag, a-š rāstīh aziš dūr; 83. ud abxšāyišn aziš +begānag[301]; 84. u-š dānāgīh abar nē baxt. 85. cē ēn xᵛad ast druz ī dušox, sālār ī +tār[302] gilistag ī tam-tōhmag, 86. kē-š vīftagān ī dēvīg vadagān ped ādōn nām stāyend ud namāz barend.

87. abar ēn dar <dā> ēdar bavandag.

---

[297] . āmadan.
[298] . nigəinīṭ.
[299] . aigin vas.
[300] . aβāz-dād(ą)/ vyastācāra.
[301] . bōgąnī.
[302] . sār / timira.

<dahum darag>

XV

1. anī abar hambsānīh ud abē-vimand gōbišn ud abē-brahm pehikārišn ī tarsāg grōhān[303] xᵛazārag nihang pēdāgēnom. 2. cē cōn harv si az ēk bun, ī jehūdīh. 3. hān ka andarag ī ēk guft, a-šān hāmōyēn hamayyārīhā ērang <ī> xᵛēš.

4. ē dāned kū: bun <ī> kēš ī tarsāgīh az kū be āmad. 5. kū: andar ūrīšlem deh, az ham jehūdān zan-ē ī ped dušīzagīh[304] āšnāg būd, 6. ābustanīh pediš pēdāgīhist.

7. ka-šān pursīd kū: "-t ēn ābustanīh az +kē[305] ? "

8. ōy ped pāsox guft kū : " -m gabryel frēstag abar āmad, u-š guft kū : az vād ī pāk ābustan he".

9. ah ē nigered kū: gabryel[306] frēstag, jud az hān zan, kē dīd, kē rāy hān zan <ped> rāst sazed dāštan?

10. agar gōend kū "hān frēstag, menōgīh rāy, kas dīdan nē tavān", 11. ah agar vahān ī nē-dīdan ī hān frēstag menōg-cihrīh ast, im cim rāy, hān-z zan dīdan nē ādōg.

12. agar gōend kū "yazad ō hān zan dīdār kird, arzānīh ī hān zan rāy, 13. u-š anī kas arzānīg nē kird", 14. ēn kū hān zan rāst guft pēdāgīh kū? 15. ayāb ka-š hān zan ped rāstīh pēdāg būd, a-š ō anī kas nimūdan-z sazed, kū-šān hān gugāyīh rāy abērdar ped rāsttar dāšt hē? 16. u-š nūn ēvāz ō hān zan nimūdan, kas ped rāst nē dāšt. 17. nūn ē nigered cē bun ī-šān dēn hamāg az ēn gugāyīh ī zan-ē be āmad ī-š abar xᵛēš dād.

18. did kū: agar mašīhā az vād ī pāk, ī yazad būd, gōbend, ah agar ēvāz vād ī pāk ī az yazad, hān ēk ast, hān abārīg vād ī jud az hān nē az yazad ud nē pāk; 19. anī āfrīdār pēdāgīhed acārīg. 20. agar vād hamāg az yazad, ud yazadīg ast, hamāg pāk sazed būdan. 21. agar ēvāz hān ēk vād pāk, abārīg vād rīman, nē yazadīg, 22. cōn be yazad

---

303 . grōišną / prabodhināṁ.

304 . dušāžaī /duścāritā. West dūššāzakīh 'incapacity' , Menasce dušapākīh 'mauvaise fréquentation'. Hedayat has correctly read it .

305 . ku.

306 . sparagar / sparagara.

ēc āfrīdār nēst, hān rīmanīh ud nē-bākīh ī abārīg vād az yazad. 23. ud agar abārīg vād hān ī yazad, ud yazadīg ast, hamāg pāk sazed būdan. 24. nūn hān ēk ped pākīh dāšt<an>, abārīg rīman būd<an>, cim?

25. did ēn kū: agar mašīhā pus ī yazad būd, ped hān cim kū yazad pid ī vīspān, ped dādārīh ud āfrīdārīh ud parvardārīh, 26. ah mašīhā ped pusarīh ī yazad nē juttar kū x^{v}ārdan[307] dām ī yazad dād ud āfrīd. 27. agar az abzārīh ī narīh māyagīh zād, 28. ah agar yazad zāyišn az narīh māyagīh sazed, ah-iz abar amehrspendān menōgān hamgōnag, zāyišn būdan rāy, margīh-iz būdan sazed. 29. ēdōn abar ham yazad [<margīh>] būdan nē gumānīg. 30. cē ānōh kū zāyišn ī ped hān ēvēnag, x^{v}arišn, x^{v}ārišn ud margīh-iz ēvar.

31. ud ast ī kē-z gōbed kū: "mašīhā x^{v}ad yazad ast. 32. nūn ēn škefttar ka yazad ī vazurg, ī do oxān dāštār parvardār, ped cihr ī mardōmīh būd, ō eškamb ī zan-ē jehūd šud. 33. x^{v}adāyīh gāh, asmān, zamīg, spihr, abārīg, ham az rāyēnīdārīh ud pānāgīh +hišt ud[308] ped nihuftagīh ō rīman ud +tang[309] gyāg ōbast[310], 34. ud abdum x^{v}ēš tan ō zanišn ud dārgirdīh ud dast ī dušmenān abespārd, 35. dā-šān jud az marg vas zēštīh, anēvēnīh abar ārāst.

36. agariš andar eškamb ī zan-ē būd, ped hān cim gōend kū yazad harv gyāg ast, 37. ah ped harv-gyāg-astīh andar eškamb ī hān zan nē juttar kū rīmandar ud gennagdar gyāg, 38. abāg hān kū hamāg gyāg x^{v}adīh ī yazad būd guftan, zīfānīh vas. 39. cē agar hamgōnag, ah ēc tis ī jud az yazad astīh guftan vaxr.

40. did hān ī gōend kū: "-š margīh ud dārgirdīh ristāxēz ō mardōmān nimūdan rāy +ō +grīv[311] pedīrift. 41. ah agariš ristāxēz ō mardōmān nimūdan be ped hān rusvāyīh ud marg ud zēštīh ī x^{v}ēš +enyā[312] nē tavān būd, a-š visp-tavānīh nē pessazag. 42. ayāb ka-š ēc hamemāl ud pedyārag nē būd, a-š mardōm cim ōn rōšn-dānišn ud ped ristāxēz vēnāg <ud> abēgumān nē kird hend kū-š nyāz ō ēn ēvēnag zēštīhā, rusvāyīhā, vidangīhā dušmenān-gāmagīhā nimūdan nē būd hād.

---

307 . x^{v}artan.
308 . hištan.
309 . vadang/ viṣama.
310 . huvašt/ nipapāta.
311 . ōca ōy.
312 . aṇdā.

43. agariš hān margīh nōg-ēvēnagīh <rāy>, ped xᵛēš kām, +ō +grīv[10] pedīrift, 44. a-š nūn vay ud nifrīn ō ōzanāgān xᵛandan, avēšān jehūdān ped xēšmen<īh> dāštan abē-cim. 45. nē-z nifrīn ud vay abar-šān kirdan, be-šān ped hān kunišn pādāšnomand sazed būdan.

46. did ēn ī gōend kū: "pid ud pus ud vād ī pāk si nām, ī ēk az did nē juttar; 47. nē pēš ēk". 48. ēn-z kū: ka "pus ī nē keh az pid, ped harv dānišn hāvand kū pid", ah nūn ped nām ī jud xᵛandan cim? 49. agar si ēk sazed būdan, ah si būdan noh, ud noh si būdan, šāyistn ēvar. 50. abārīg <vas> marag ped ēn pedisār abē-vimandīhā šāyed guftan.

51. ēn-z kū: agar pus nē keh az pid, ah pid-iz az pus nē meh. 52. ah agar pid az pus, ayāb pus nē az pid gōbīhed šāyed. 53. ud ēn ēvar kū harv aziš. az hān ī-š +aziš[313], ī xᵛad māyag <ud> tōhmag, keh šāyed būdan, 54 agar ped zamān, agar-z ped peyvann. 55. agar pus nē keh az pid, ah kirdār az kirdag nē pēš, nē-z meh. 56. harv do bunēštag sazed būdan. 57. ud dahišn az dādār nē keh, ud dādār az dahišn nē meh. 58. harv cōn gōbīhed abēvimand.

59. ēn-z kū: agar pus ped harv dānišn hāvand kū pid, ah pid-iz ōn adān cōn pus kē az marg ud dārgirdīh ī xᵛēš anāgāh būd, 60. dā-šān griftan <ud> ped vad marg ud zēštīh rusvāy kirdan ōzad. 61. nē dānist ped hān cē-šān aziš pursīd kū: "rōz ī āxēzišn kay?"

u-š pāsoxēnīd kū: "ēn nē kas āgāh be pid".

62 cōn ka pus ped nē-dānišnīh tāštīg, pid ped ēdōn.

63. ēn-z kū: -š hamāg dām ud dahišn, xᵛēš-iz pedyārag, az nē-tis āfrīd ud dād, ud ōzanāgān ī-š pus vyābānēnīd hend. 64. agar yazad ōzanāgān ī-š pus, xᵛēš-iz pedyārag, abē-cim +abē-vahān[314] xᵛad dād, 65. u-šān pus, ped ham-dānišnīh ī ōy, ōzad, 66. ah nūn abēgumān šāyed būdan kū, ōzadār ī-š pus xᵛad būd. 67. agariš dānist kū "pus ka brihēnom ēgiš ōzanend", ud abdum brihēnīd, halagīhā ud adānīhā. 68. agariš nē dānist, kam-dānišn.

69. did ēn kū: agar yazad ēn dām ud dahišn az nē-tis āfrīd, u-š pedyārag-iz ham az nē-tis āfrīd ud dād, a-šān gōhr ēk sazed būdan. 70. nūn cim pedyārag ōn nē būzed[315] cōn abārīg dām?

---

313 . vaš.

314 . bə vahąn/ niṣkāraṇaṁ.

315 . bōžīṭ.

<yāzdahum darag>

XV

71. anī abar hambasānīh ī-šān gōbišn az dastvar nibēg-išān.

72. ud hān ī gōed kū: "nē ōfted nē-tis az draxt, ud nē baved vāng ped šahr, ud nē do murv āgenīn kuxšend, be <ped> framān ī pid"[316].

73. kē nimūdār ast ēn gōbišn kū "bunēštag ēk", u-š vīsp ped kām. 74. nūn mašīhā, ī-š pus, ped cē kār brihēnīd, u-š kadām rāh nimūdan ī ōy nē-kām, 75. ka-š vīsp kām, u-š ēc nē-kām nē +anād[317]*. 76. ēn-z az ham vizār kū jehūdān mašīhā ī-š pus ped kām ī pid ōzad.*

77. did hambasānīh abar āzād-kāmīh ī +evangelion[318] *gōbed 78. kū: "-š mardōm āzād-kām dād hend".*

79. ēdōn, āhōg +ud[319] *vināh ī mardōm kunend āzād-kāmīh ast. 80. u-š āzād-kāmīh xᵛad ō mardōm dād, 81. ah ham ōy <ped> vināhgār sazed dāštan kē bun vahān ī vināh. 82. agar mardōm vināh ud bazag ped āzād-kāmīh ī xᵛēš kunend, nē ped kām ī yazad, 83. ah šagr, mār, gurg, gazdum, xrafstar ī gazāg <ud> ōzanāg, ī cihrīk-kunišn, vināh ud bazag ī-šān aziš hamē raved, ped kadām āzād-kāmīh ud kē vināh? 84. ēdōn-z zahr ī ōzanāg ī andar bīš ud abārīg urvar-sardagān, ī-šān nē az āzād-kāmīh vahān, kē bun dāšt?*

85. agar gōend kū "hān zahrīhā ped vasān dārōg, ī vēmārān vēmārīh spuxtār, sūdomand abāyišnīg", 86. ah ē pursed kū: xᵛad vēmārīh ud zyān ī +aziš[320] *kē dād, u-š cē abāyišnīgīh 87. kē-š pas ped ōy dārōg +ī*[321] *zahr ī ōzanāg āfrīd ud abāyist? 88. ayāb hān vēmārīh ka-š ō be burden anōš-dārōg dād hē sazāgdar <būd> hē kū zahr dārōg.*

89. ēn-z kū xᵛad nām "zyāngārīh" az kadām bun kē-š "sūdomandgārīh" pedīrag abāyišnīg?

90. abar ēn dar vasīhā šāyed guftan. ō hangirdīg handāxt.

---

[316] Menasce nē ōftēt +vay ciš hac draxt, u nē bavēt +vars pat +sar, u nē dō murv +ēvak +diram +frōšend bē framān i pit. Cf. Matthew 10, 29-30.

[317] . ōxt/ avocat. Menasce oxt 'dit' ou +baxt 'dispersé'.

[318] . ōstyą/ pravīṇatara.

[319] . i.

[320] . vaš.

[321] . u

<dvāzdahum darag>

XV

91-92. anī az gōbišn ī pāulus ī-šān dastvar, hān ī-šān ō x^{v}ēšīg bun hambasān.

ēn-z gōbend 93. kū: "nē kirbag ī kāmom, be bazag 94. ī nē kāmom, kunom. 95. ud nē an kunom, be hān kuned ī andar man āvurd[322] *ested. 96. cē hamē vēnom kū-m rōz ud šab abāg kuxšišnīg".*

97. did az gōbišn ī mašīhā gōbend kū: "yazad bunēštag rōšnīh ud vehīh 98. vattarīh ud tārīgīh aziš jud".

99. ēn-z kū: "cōn šubān kē-š gōspend sad andar pānāgīh [+]*gīred*[323]*, 100. ēk aziš gurgān barend, 101. az pas ī*[324] *hān ēk šaved ī gurgān* [+]*burd* [+]*kū*[325] *dā-š abāz ō ram nayed. 102. u-š hān navad-noh ped dašt hiled. 103. ōn-z an ō hāxtan*[326] *ī vīftagān āmad hom, nē ō rāstān. 104. cē ōy ī rāst ō rāh āvurdan abē-nyāz".*

105. ah agar bunēštag ēk, u-š vīspān kām, ah kas-iz nē abē-rāh ud vīftag. 106. gurg-iz gōspend kuštan ham ōy kām. 107. u-š gurg-iz x^{v}ad āfrīd.

108. gōbišn ī mašīhā frāyist hambasānīhā abar do bunēšt nimūdār. 109. cōn gōbend az ham gōbišn ī mašīhā ēn ēk kū: "ast anī bunēštag, dušmen ī-m pid. an, ōy yazad kirbakkar hom".

110. az ēn gōbišn pēdāg kū x^{v}ēš pid az ōy dušmen vizāred, jud kuned.

111. ēn-z kū: "yazad ō rāstīh, ud ped rāstīh brihēnīd hom. 112. u-m ahrmen bazakkar ō vidardan āmad. 113. u-š ped vas ēvēnag frēftan kāmist hom".

114. nūn agar bunēštag ēk, u-š ēc hambidīg nēst, ahrmen cim ēdōn tavānīg kū-š pus ī yazad kāmist viyābān<ēn>īdan? 115. agar x^{v}ad yazad dād hān bazakkar, ēgiš hān viyābānīg kirdan ped dānišn ud kām ī x^{v}ad. 116. viyābāngar-z ī pus ham x^{v}ad!

---

[322] . aṇburd/ udare. West 'collected', Menasce hamburt 'porté'.
[323] . kunēṯ.
[324] . pasī.
[325] . burīṯ kuš.
[326] . āhixtan/ anugrah. Menasce āhīxtan 'soulever, relever'.

117. ēn-z gōed kū: "ka jehūdān pedīrag pehikār estād hend, a-š ō jehūdān guft kū: "ašmā az ōy ī ērdar; ud an az abardar hom. 118. ašmā az ēn šahr hed; an nē aziš hom".

119. u-š ēn-z guft kū: "dānom kū ašmā az tōm ī abrāhām hed, hān ī az pēš mardōm ōzad būd; 120. man-z kāmist ōzadan. 121. an hān kunom ī-m pidar dīd. ašmā hān kuned ī-tān ped xᵛēš pid<ar> dīd".

122. ēn-z kū: "agar yazad ast hān pid ī ašmā, a-tān man dōst hād. 123. ē rāy cē, an az yazad uzīd hom, nē az xᵛēš kāmišn āmad hom. 124. ōy yazad kirbakkar brihēnīd hom. ah ašmā cē rāy soxan ī man nē niyūxšed? 125. be ē rāy cē az bazakkar hed, a-tān nē tavān niyōšīdan, 126. ud kāmag ī xᵛēš pidar kāmed kirdan. 127. ped ōy rāstīh nē +anād[327], harv cē gōed hān drō gōed. ē rāy cē drōzan hed, xᵛad abāg pidar-dān. 128. an kē rāstīh gōbem, a-m vābar nē kuned. 129. ud hān ī kē az yazad, soxan ī yazad niyūšed. be ašmā, ē rāy cē nē az yazad hed, soxan ī man nē niyūšed"

130. u-š ped ēn gōbišn hamāg hān nimūd kū: ast do bunēštag. "ēk, kē-š man brihēnīd; ēk, kē-š jehūdān". 131. u-š hān nē kirbakkar, beš bazakkar xᵛand.

132. u-š ēn-z guft kū: "nē ādōg draxt ī kirbag bar ī bazag, nē hān-z ī bazag bar ī kirbag dādan".

133. ēn-z kū: ayāb hamāg draxt abāg bar ī kirbag kuned, ayāb hamāg draxt abāg bar ī bazag kuned. 134. cē harv draxt az bar pēdāg baved, agar kirbag ud agar bazag. 135. u-š hamāg draxt guft, nē nēm draxt. 136. nūn cōn sazed nēm draxt rōšn, ud nēm tār, 137. nēm kirbag ud nēm bazag, 138. nēm rāstīh ud nēm drōzanīh, 139. ka ēn harv do āgenīn hambidīg estend, 140. ēk draxt būdan nē šāyed.

141. u-š, did, jehūdān mār ī kōfīg jehūdak xᵛand. 142. u-š guft kū: "cōn-dān kirbag tavān kirdan ka bazakkar jehūdīg hed?" 143. u-š nē ō xᵛēš pid bazakkar xᵛand.

144. ēn-z gōed kū: "harv draxt ī pidar nē kišt, kanīhād ud ō ādar abganīhād". 145. kē rāy az ēn soxan šāyed dānistan kū ast draxt ī pidar nē kišt, kandan abgandan abāyed.

146. did ēn kū: "ō xᵛēš āmad hom, ud xᵛēš nē pedīrift hom". 147. kē rāy šāyed dānistan kū xᵛēšīh axᵛēšīh do ast.

148. ēn-z gōed kū: "pidar-mān ī ped asmān, at bād šahryārīh, u-t ē bād kām ped zamīg cōn ped asmān. 149. u-mān dah nān ī rōzgārīg, u-

[327] . Cf. 75.

mān mā bar ō gumāngarīh". 150. az ēn gōbišn pēdāg kū-š kām ped zamīg nē ōn abēzag cōn ped asmān.

151. ēn-z kū: "gumāngarīh ī mardōm nē az yazad".

152. u-š ēn-z guft ped naxˇist kū: "nē ped hān āmad hom kū ēvēn ī mūše višōbom, 153. be ped hān āmad hom kū bavandagdar be kunom". 154. u-š hamāg gōbišn ud framān hān kē ō ēvēn ud dād ī mūše višuftār ud hambasān būd.

155. abar-z ēn dar dā ēdar bavandag.

<sizdahum darag>

XVI

1. did nibēsīhed abar ērang ī mānī[328] az hazārān bēvarān ēk. 2. cē ērang ud drāyišn ud frēb ī mānī ud māniyīgān[329] ped-bavandagdar nibištan anādōg hem. 3. u-m ranz ī vas ud rōzgār ī dagrand andar abāyed.

4. nūn ē dāned, mazdesn[330] ī zardušt, kū : bun gōbišn ī mānī abar akanāragīh ī bunēštagān ; 5. ud meyān abar gumēzišn ; 6. ud frazām abar vizārišn ī rōšn az tār, 7. hān ī ō a-vizārdārīh vas mānāgdar.

8. did ēn kū : gētīg tanegirdīg ī ahrmen ; hāmis 9. tanegirdīg, dahišn ī ahrmen.

10. u-š gugān ēn kū : asmān az pōst, 11. ud zamīg az gōšt, 12. ud kōf az ast, 13. ud urvar az vars ī +kannag dēv[331]. 14. vārān šuhr ī māzandarān ī ped spihr bast estend. 15. ud mardōm dēv ī dobāy. ud gōspend [hān] ī cahārbāy. 16. ud +kandag [dēv] spāh-sālār ī ahrmen 17. kē-š ped +nox[332] fradum ardīg rōšnīh az ohrmazd-bay rubūd ud[333] ōbārd. 18. u-šān ped didom ardīg +kandag dēv abāg vasān dēvān grift. 19. ud ast ī ped spihr bast[334]; ud kannag dēv ōzad, 20. ēn dām ī vazurg aziš dāšt ud kird. 21. ud xᵛaršēd, māh, berōn asmān ped bālist vinārd. 22. kū dā hān rōšnīh ī dēvān ōbārd, andak andak, ped ahrāmišn ud pālāyišn ī xᵛaršēd ud māh pālāyend ud ahrāmēnend. 23. pas ahrmen pēš-vēnāgīhā dānist kū ēn rōšnīh, ped xᵛaršēd ud māh ahrāmišn, zūd pālend ud vizārend. 24. zūd nē vizārišn ī rōšn az tār rāy, ēn gēhān ī kōdak – ī cōn mardōm ud gōspend <ud> abārīg gyānvar – hampeccēn <ud> hangōšīdag ī gēhān ī vazurg, abāg abārīg tanegirdīg dayišn, vīrāst. 25. gyān ud rōšnīh andar tan bast ud zēndānīg kird, 26. kū dā hān rōšnīh, ī ped xᵛaršēd ud māh ahrāmed, did ped marzišn ud zāyišn ī gyānvarān pādīrānīhed, 27. vizārišn dagranddar bād.

---

328 . mānāe/ māneya.
329 . mānāeigān/ māneyīya.
330 . mahōst/ mājdaiasna. Menasce mahest ‘le meilleur’.
331 . kunī dāβ/ kūnīdeva.
332 . nāxun/ nakhaiḥ. Menasce naxun ‘origine’.
333 . rəβudan/ avālikhya. Menasce rēcēt ‘émané’.
334 . bastan.

28. ud vārān šuhr ī māzandarān būd. 29. ped hān cim ka, māzandarān ī ped spihr bast estend, 30. kē-šān rōšnīh ōbārd, 31. ud ped nōg ēvēn ud +nizūmānīh[335] ud kirrōgīh ī zurvānīg rōšnīh azišān vizārdan rāy, dvāzdahān +naxᵛrēg[336] duxtarān ī zurvān, handēmān māzandarān ī nar vēnēnend, 32. kū dā hān māzandarān az dīdan ī avēšān varan ašān hangēzīhed, 33. ud šuhr azišān vizārīhed. 34. hān rōšnīh, ī andar šuhr, ō zamīg rēzīhed[337]. 35. urvarān, draxtān, jōrdāyān azišān +rōyīhend[338]. 36. ud rōšnīh ī andar māzandarān ped šuhr vizārīhed. 37. hān ī ped zamīg ped vahān ī urvarān az zamīg vizārīhed.

38. did abar judgōhrīh ī gyān ud tan. ēn kū: gyān andar tan bast ud zēndānīg. 39. cōn dādār ud dāštār ī vīsp astomandān tanegirdān ahrmen ast. 40. im cim rāy nē sazed zāyišn kirdan <ud> peyvann rāyēnīdan. 41. cē hamayyār abāg ahrmen ast ped dāštārīh ī mardōm ud gōspend, ud pādīrān-girdārīh ī gyān ud rōšnīh andar tanān, nē-z kištan ī urvarān ud jōrdāyān.

42. did, hambasānīhā, ēn-z gōend 43. kū: marnzēnīdār ī dām im ahrmen ast. 44. im cim rāy, nē sazed ēc dām ōzadan. 45. cē ahrmen-gunišnīh ast.

46. did ēn kū: cōn gēhān ahrmen dāšt, frazām perōz yazad ast, 47. ped vizārdārīh ī gyānān az tanān; 48. ēn gētīg ped abdum višōbīhed, 49. nōg nē ārāyīhed; 50. nē baved rist-virāstārīh, tan ī pasēn.

51. did ēn kū: hān do bunēštag hamēīgīhā-estišn[339], ham-vimandīhā ōn būd cōn abdāb ud sāyag. 52. u-šān nē būd ēc +vehmīh[340] ud višādagīh meyān.

53. nūn gōem naxᵛist abar būdan-nē-šāyistan ī ēc astag tis ī akanārag, 54. be ēvāz hān ī akanārag xᵛānom tuhīgīh[341] ud zamān. 55. hān-z ī ō ast andaron ped gyāgomandīh ud zamānīgīh astān tisān kanāragomand vēnīhed.

---

[335] . viąmąnī/ vivekatā. Menasce nihānmąnī /nihānmānīh/ ‘déguisement’.

[336] . ẋarīg/ rāśi. Menasce xvarīk ‘glorieux’.

[337] . rəvihəţ/ avakīryate.

[338] . rōvihəţ/ samudhavaṁti.

[339] . hamāihā əstəšni/ samagratayā saṃsthitiḥ.

[340] . nišāmī/ āsanatvā. Jam.-As. Perhaps nišīmī, West nišānīh ‘demarcation’, Menasce nišāmīh ‘intervalle; crépuscule’, Taillieu *wišāmīh ‚open space’.

[341] . ûihī/ riktatva. Menasce jā.

56. ēn-z kū: agar-šān ēkīh ud doīh abar gōbīhed, az hān cōn ēkīh be ped hamāgīhā-parvastagīh ī tis enyā nē baved. 57. cē ēk ēn kū, nē do. 58. do ēn kū bun ēk, +ud[342] judāgīh ī ēk az did, 59. ī nē do x^{v}ānīhed. 60. ka ēk be ped hamāg-parvastagīh ī ēkīh <enyā> nē šnāsīhed, 61. ud doīh be ped judāgīh ī ēk ēk <enyā> nē šāyed būdan. 62. ēk hān ī ped ēkīh ēk, ud ōstīgān ped ekīh. 63. ēk ud do andar tōhmag ī candīh <ud> maromandīh. 64. ud candīh ud maragomandīh ud hamāgīh ud judāgīh, ī cōn man guft, be kanāragomandīh <enyā> būdan nē šāyed. 65. ō-z meyānag-dānišnān rōšn.

66. did ēn kū: akanārag hān baved ī ped dānišn nē parvannīhed. 67. ka ped ēc dānišn parvastan nē šāyed, andar dānišn ī yazad parvastan nē šāyed, acār. 68. ah yazad x^{v}adīh <ī> x^{v}ēš, hān-z ī tār bunēštag, hamāgīhā andar dānišn nē parvannīhed. 69. ka-š x^{v}ēš x^{v}adīh andar x^{v}ēš dānišn nē parvannīhed hān visp-veh ud visp-vēn guftan vaxr. 70. cē visp "hamāgīh" vizāred. 71. ud hamāgīh, ham<āk>-kustag-parvastagīh rāy, "hamāg" x^{v}ānīhed. 72. hamāk-kustag-parvastag kanāragomandīh acār. 73. hān yazad ka az hamāg-parvastagīh <ī> x^{v}ēš āgāh, kanāragomand sazed hangārdan. 74. agar akanārag, anāgāh. 75. fradum dānišn ī dānāg aziš[343] a-vizīrišnīg[344] dānistan ī x^{v}ēš x^{v}adīh ud cōnīh ud candīh. 76. kē hān ī x^{v}ēš hamāg x^{v}adīh ud cōnīh ud candīh anāgāh, abar-z abārīg cōnīh ud candīh dānāg būd guftan, vaxr.

77. ēn-z kū: cōn akanārag, abarvastagīh rāy, ped dānišn nē parvannīhed, 78. ā ēn kū-š hamāg x^{v}adīh dānāg ayāb ast ī adān, hamāg rōšn ayāb ast ī tārīg, hamāg zīndag ayāb ast ī murdag, aziš[14] anāgāh.

79. did ēn kū: rōšnīh ud gyān ī ēdar ayābom bahr ī az ham zurvānīg ast ayāb nē. 80. ka bahr ī az x^{v}adīh ī zurvān ast hān ē ezvārānd kū tis kē-š bahr aziš baxtan šāyed bahromand šāyed būdan. 81. bahromand be ka hamēnīdag enyā nē šāyed. 82. ud hamēnīdag be az hamēnīdār kē-š hān hamēnīdag hamēnīd enyā nē vizīred. 83. ud ka bahr kirdag[345] kanāragomand, vēnīhed, bun kē-š bahr aziš ham ēvēnag kirdag, kanāragomand būdan a-gumān. 84. ped hān cē gōend kū visp bar, bahr, ō bun gugāyīh-dādār. 85. hān ka bahr kirdag

---

[342] . i.

[343] . vaš.

[344] . x́azīrašnī/ sūkṣmatara. Menasce huvizīrašnī 'discriminatrice'.

[345] . kardaa/ khaṇda. Menasce kartak 'chose faite'.

kanāragomand, ayābom, hān-z bun be ka kirdag ud az bahrān hamēnīdag kanāragomand enyā būdan nē šāyed.

86. ēn-z kū: akanārag nē baxšīhed. 87. cē bahr az hamāgīh baxšīhed 88. ud hamāgīh abar kanāragomandīh gugāyīh. 89. cōn man azabar nimūd 90. kū astīh cōnīh ī bun be az humānāgīh ud hangōšīdag ī bar enyā nē ayābom. 91. harv cē ped bar ayābīhed, 92. ped bun hamēvēnag būdan ēvar. 93. hān ka kirdagīh ud kanāragomandīh ped bar ayābišnīg, ham az vizār, bun-z – kē-š bar aziš – ped kanāragomandīh agumān.

94. did ēn kū: akanārag hān baved ī abardaxt[346]*-gyāg, ud avimand*[347]*-x*^{v}*adīh. 95. u-š anī gyāg, vehmīh aziš pardaxt nēst. 96. hān ka do buništag akanārag ud a-sāmān-x*^{v}*adīh gōbīhed, asmānān, zamīgān, hāmis tanegirdān, +vaxšān*[348]*, gyānān, rōšnān, bayān, amehrspendān, vasān āvarišnān*[349] *kē-šān jud-nāmīh az judāgīh ī ēk ēk az ōy did, nē sāmānomand šāyed būdan. 97. ēg hamāg andar cē, ud kū, dād? 98. ka do bunēštān hamēšagīhā abardaxt-gyāg būd hend, 99. be agar-šān x*^{v}*adīh ī akanārag kanāragomand kird, ud gyāg ī ēn hamāg astān, būdān ud bavedān kird budan cōn šāyed. 100. agar gōhr ī hamē-akanārag kanāragomand būdan šāyed, hān <ī> nēst-iz būdan šāyistan, ēvar. 101. hān ī abar a-vardišnīh ī gōhr gōbend, vaxr.*

102. ēn-z ē dāned kū: aknārag hān baved kē-š pardaxt ī aziš fradum nē vaxt[350]*. 103. ēc tis jud az ōy, judāg aziš būdan nē šāyed, 104. be az vimand ī akanāragīh nē šnāsīhed, 105. ayāb, stardagīhā, hān tis ī nē dāned kū cē, hamē gōed ud stēzed ud soxan abar rāyēned, kudakān, kudak-dānišnān pediš viyābānēnend, dā rāh ō cāh? 106. agriš a-xradīhā*[351] *ēn-z gōed kū-š x*^{v}*adīh akanārag, u-š dānišn-z akanārag, ped akanārag-dānišnīh dāned kū akanārag ast. 107. hān vaxr +ud do-bār vaxr. 108. ēk ēn kū dānišn abar tis hān ī ped dānišn ayāftag, ud andar dānišn parvastag. 109. tis-iz be hān ī andar dānišn*

---

[346] . aparəxt/ aparireṣita. Menasce aparrēxt ‘en surplus’, Zaehner ‘uncircumscribed’.

[347] . avamąn/ amaryāda. West asāmān.

[348] . vaxšašną. Menasce ‘plantes’, Zaehner ‘growing things’.

[349] . hambarašni/ sahasaṃcāra. Menasce ōbārišn ‘contenant ; demeure’, Zaehner ‘complex entity’.

[350] . Zaehner : bāṯ, Menasce *baxt. Cf. VI.3, X.66.

[351] . aχaraidihā/ jaḍatayā.

hamāgīhā parvastag, ud ayāftag, +enyā bavandag, nē šnāsīhed. 110. +ud tis dānišn, ped hamāg šnāxtan ī tis baved. 111. hamāg šnāxtan ī tis, ped hamāgparvastag<īh> ī tis andar dānišn baved.